

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1625

Tractatvs Primvs. De Prouidentia Dei, circa distributionem Statuum,
Officiorum, & vitæ rationum, quæ sunt in Repub. Christiana, ac de
cuiusque propria perfectione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39637

TRACTATUS PRIMVS,

DE PROVIDENTIA DEI, CIRCA DISTRIBUTIONEM STATVVM, OFFICIORVM, ET VITAE RATIONVM, QUAE

sunt in Republ. Christiana, ac de cuiusque propria perfectione.

CAPVT PRIMVM.

DIVINAM SAPIENTIAM CONSTITUISSE magnam Statuum, & Officiorum varietatem in Ecclesia & Republica Christiana, in bonum commune & particulare ipsorum Christianorum.

TATVVM Officiorum varietas, quae Deus Dominus Noster ad suam gloriam constituit intra Ecclesiam suam vna est earum rerum, in qua diuina ipsius Prouidentia ac Sapientia vehementer elucet. Ecclesia enim tanquam a Regina assistit à dextris caelestis ipsius Sponsi in vestitu deaurato, circumdata varietate, ita tamen concinnâ & ordinatâ, vt qui attentè eam consideret, non possit non vehementius admirari, quàm b Regina Saba, cum vidit Ordines ministrantium in variis officiis, in Regis Salomonis domo. hic enim Ordo ac Dispositio eò amplius illum excedit, quò Regis aeterni domus & aula superat quaecunque Rex terrenus potest ordinare; & quò ipsiusmet Dei Sapientia eam excedit, quam habuit Salomon. Ad quorum faciliorem intelligentiam, praemittendum est, quamuis Ecclesia vniuersalis sit vna, & Respublica Christiana vnica; eam tamen triplicem Rempubl. in se continere, quas Ciuilem, Ecclesiasticam, & Religiosam licet appellare, & communi loquendi vsu Statuum dicimus Sæcularem, Ecclesiasticum, & Religiosum. In singulis tamen magna est Statuum & Officiorum varietas; & varij gradus, ac vitæ rationes; quemadmodum Angelicus Doctor Sanctus Thomas explicat solito suo Theologico rigore. Nam Sta-

Varietas Statuum ex prouidentia Dei.
à Psal 44. 10.
b 3. Reg. 10.
Tres Respublica Christiana.
1. 1. q. 58. ar. 1.

Statu à fir-
mitate.

tus proprie *firmitatem* dicit & stabilitatem in aliquo vita genere, siue firmitas hæc ex naturalialiqua, & necessaria causa procedat, siue ex aliqua obligatione voluntaria, ita tamen, vt postquam edita est, non possit facile mutari. Hæc ratione mancipium est in Statu *seruitutis*: liber verò in statu *libertatis*, & baptizatus in Statu *Christiani*.

c Ezer. 14.
54.

S. Bernard.
serm. in id.

Psalm. 84.
Audiamus

quid loqua-
tur.

S. Bonavent
lib. de Ec-

cles. Hierar.
p. 1.

Iob,
Daniel,

Noë.

In his Statibus tres sunt maximè insignes, significati per tres illos clarifimos viros, de quibus dixit Deus per Ezechielem, *c si fuerint tres viri isti in medio terre Noë, Daniel, & Iob, ipsi iustitia sua liberabunt animas suas.* Primus Status per Iob significatus, pertinet ad Rempub Sæcularem; estq; Status coniugatorum, qui indissolubili quodam vinculo colligati, tenentur per totam vitam simul viuere, & Matrimonij onera, eiusque leges seruare. Secundus Status per DANIELEM significatus, est Continentium diuino obsequio mancipatorum: in quo eminent præcipue Religiosi, qui proprijs votis sese ad Euangelica consilia seruanda obstrinxerunt. Tertius per Noë significatus, est Episcoporum ac Prælatorum, Ecclesiam ipsam, cum perpetua nunquam eam deserendi obligatione gubernantium. Ad quem Statu reducuntur Sacerdotes, Diaconi, ac Subdiaconi, qui ratione sacri Ordinis perpetua obligatione tenentur esse ministri Dei in eius Ecclesia: licet, ob annexum Ordini sacro solenne castitatis votu, pertineant ad Statum secundum. Ad hos tres Status reduci possunt alij, quos eodem nomine vulgò appellamus, ob similitudinè, quam cum illis in perpetua firmitate, aut ad longum tempus habent, qualis est Status virginitatis, viduitatis, Regis, & alij similes.

Art. 8.

Officium
quid?

OFFICIUM, ex eiusdem Sancti sententia, proprie dicit firmam quandam obligationem ad aliquod exercitiu aliquorum operum studiosorum, licet non perpetuam, nisi forte ipsi Statui sit annexa: tunc enim æque obligatio est firma in Statu, & Officio. Et ob hanc causam solent hæc nomina eidem rei attribui. Hæc officia sunt innumera in Ecclesia Rebuspubl. & in omnibus earum Statibus. Ideoq; vtraq; habent suos proprios gradus, quedam enim sunt maiora, quædam minora, & alia media, ex quibus tota cõponitur Hierarchia. In qua est vnus Summus Pontifex, multi Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Sacerdotes, & alij inferiores ministri. Id quod locum etiam habet in Ciuili, & Religiosa Republica. Ac denique inter iustos (vt etiam idem S. Thomas ait) tres sunt Status, siue gradus illius Status, primus est Incipientium, secundus Proficientium, tertius Perfectorum, & quisque ad eum virtutis gradum tenetur, qui Statui & gradui suo est proportio-natus.

Art. 4.

2. 2. q. 184.
a. 4.

SED (vt idem Angelicus Doctor aduertit) non est vnum & idè Perfectio, & Status eius; nec sunt necessariò simul coniuncta nam continget, aliquos perfectionè Christianam habere, & non Statum. alios verò ipsam Statum

sine

sine perfectione. Status enim perfectionis dicit perpetuam obligationem sequendi consilia Evangelica, quæ sunt propria perfectionis Christianæ in aliqua vitæ ratione ab vniuersali Ecclesia, summoque Christi Domini in terra Vicario approbata. Quare quemadmodum inter homines non omnes illi appellantur *mancipia*, qui alteri seruiunt; nec illi, qui ad seruiendum per annum obligantur; sed illi tantum, qui obligatione publica & stabili per totam vitam alteri seruiunt ita, vt autoritate propria non possint à tali obligatione se liberare: nec *Catechumenum* appellamus Christianum, licet omnia quæ sunt Fidei, credat: omnia legis præcepta seruet, quia vtrumque facit liberè, nec potest Ecclesia eum ad id cogere, donec Baptismum suscipiat, per quem statum suscipit Christiani cum perpetua obligatione, legem Christi, eiusque Ecclesiæ præcepta seruari: ita qui absque aliqua obligatione seruat Evangelica cõsilia, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ: licet hac ratione possit esse perfectus, non tamen censetur Statum perfectionis habere, donec se ad id totum *voto* obstringat. Nec votum quodecunque sufficit, nisi publicum sit, & ab Ecclesia *approbatum*, cuius est solennitatem præscribere, & conditiones assignare, quas vota habere debent, ad firmitatem status perfectionis habendam. Qui status duplex est: alter, in quo ea discitur, qui proprius est Religiosorum: nam hi obstringunt se ad quærendam perfectionem per præscripta suæ Religionis media: alter status est ad eandem docendam, qui proprius est Episcoporum: illi enim (vt ait S. Dionysius) tenent supremum Hierarchiæ cœlestis gradum, ad purificandum, illuminandum, ac perficiendum fideles, ipsorum curæ commissos, idque cum perpetua solenni que obligatione nunquam deserendi suam Ecclesiam & Officium; & cum certo firmoque animi decreto altissimum Charitatis gradum exercendi, hoc est, vitam suam pro suis ouibus tanquam boni Pastores, ponendi. Et quemadmodum nemo potest scientiam aliquam docere, in qua non sit ipse perfectè versatus: ita Episcoporum Status non solum ab eis requirit, vt perfectioni quærendæ studeant, quemadmodum Religiosi: sed vt eandem iam sint consecuti, & in sanctitate, quam alios docere debent, sint perfecti. Ad eundem Statum censetur pertinere aliorum Prælatorum, Concionatorum, ac Magistrorum Status, quibus ex Officio incumbit particulares Christi Domini greges pascere & gubernare: & eorum etiam Religiosorum Status, qui profitentur Salutem & perfectionem proximorum promouere concionando, docendo, sacras Confessiones excipiendo, aliaque in bonum animarum ministeria exercendo: quibus ipsos Episcopos in eorum Officio adiuuant: quæ omnia in proprijs locis fusiùs explicabuntur.

Status à perfectione differt.

Mancipiū.

Catechumenus.

Status votū approbatum requirit.

S. Tho. 2. 2. q. 184. 2. 9.
ibid. 186. 1. 1.
Eccles. Hier. c. 5. 5.
Tho. 2. 2. q. 184. 2. 5. 6.
7.

Status perfectionis Religiosorū & Episcoporum ac Clericorum.

§. 1. *Excellentia diuini huius Consilij ac dispositionis.*

*Ecclesia in
syderibus
adūbrata.*

a Can. 6. 9.

HÆc in summa est Statuum & Officiorum uarietas, quam Dei Sapientia in sua Ecclesia constituit: cuius series & ordo tanquam uia quadam est imago eius, quam posuit in hac corporalium cœlorum machina, in qua solem ac lunam cum ingenti stellarū multitudine collocauit, quæ differunt à se inuicem in magnitudine, pulchritudine, & varijs alijs uirtutibus, ut ita cœlum ipsum exornarent, ut suis influentijs commodum & uilitatem in hac terra degentibus adferrent. Hunc in modum in spiritali Ecclesie cœlo collocauit Deus Dominus noster Statuum, Officiorum, Graduumq; multitudinem ad ipsius ornamentum & pulchritudinem, & ad hominum uilitatem. Quamobrem ipse Deus, eius sponsus de ea dixit, quod *progredetur quasi aurora consurgens; essetq; pulchra ut luna, electa ut Sol, terribilis ut castrorum acies ordinata*, quibus similitudinibus prædictam Statuum, & Officiorum uarietatem significat. Nam qui in Statu sunt Matrimonij (qui status est salutis, licet imperfectus) progrediuntur sicut *aurora*, miscentes cum lumine uirtutum aliquas imperfectionum tenebras. Continentes ac Religiosi pulchritudinem habent *luna* plenæ respicientes semper ipsum iustitiæ solem, à quo suum splendorem accipiunt. Prælati sunt tanquam *Sole* electi ad mundum, uitæ ac doctrinæ suæ lumine illustrandum & gubernandum. Et omnes simul constituunt ordinatissimam multorum castrorum aciem, ad similitudinem castrorum stellarum splendentium, magna officiorum suorum uarietate.

*Angelorum
ordines
representat.*

Quod si supra cœlos istos corporeos mente conscendamus, inueniemus etiam, fecisse Deum in triumphante illa Ecclesia tres Angelorum hierarchias, & in singulis constituisse tres ordines siue choros, qui in varijs ac diuersis Officijs & ministerijs ad ipsius gloriam, & hominum uilitatem occuparentur. Ad cuius similitudinem uoluit in Ecclesia militanti esse tres prædictos Status, quorum vnus *ciuilem* Rempubl. constitueret, secundus *Religiosum*, tertius *Pastoralem*; in quorum singulis uarii essent ministrorum ordines, & chori imitatores Angelorum. Nam Prælati officium præstant *Thronorum*, cum iudicant; *Cherubinorum*, cum docent; *Seraphinorum*, cum subditos inflammant atque perficiunt. Continentes in statu suo, Officio funguntur; *Potestatum*, cum dæmonibus resistunt; *Virtutum*, cum opera faciunt excellentissima; ac *Dominationum*, cum sui ipsorum Dominium, & passionum suarum uictoriam consequuntur. Sæculares in sua Republica *Angelorum* officium exercent, cum domos ac familias suas seruant, & gubernant; *Archangelorum*, cum ad res maiores attendunt; & *Principatum*, cum regna ac prouincias gubernant.

AC DENIQUE (ut S. Gregorius ait) etiam in terra Deus habet viros

ange-

angelicos, in quibus harum hierarchiarum virtutes splendent: Obedientia scilicet *Angelorum*; gubernatrix *Principatum*, Prudentia *Potestatum*, dexterritas in pugnando; *Virtutum*, magnanimitas; spiritualis *Dominationum* libertas; *Thronorum*, pax ac discretio; *Cherubinorum*, scientia & contemplatio; & *Seraphinorum*, Charitas & zelus. Quorum alij in his virtutibus, alij in alijs præminent, vt iucunda hac varietate militans Ecclesia, pulchra sit ac splendens, in qua diuinus eius Sponsus glorificetur, sicut in cælesti ac triumphanti Ecclesia.

Fit præterea hæc Statuum & Officiorum necessaria varietas ad ipsius Ecclesiæ conseruationem & augmentum; & ad commune bonum animarum, quas Christus Dominus noster sanguine suo redemit. Qui (vt ait Apostolus) *b posuit in Ecclesia sua primum Apostolos*, tanquam eius capita, *secundum Prophetas*, qui arcana manifestarent; *tertium. Euangelistas*, qui prædicarent Euangelium; *alios autem Pastores*, qui rationales gregis sui oues gubernarent, ac *Doctores*, qui eas docerent. & in hunc modum alia Officia constituit in *consummationem sanctorum*, in *opus ministerii*, in *adificationem* & perfectionem corporis mystici CHRISTI, quod naturali hominis corpori est persimile, cum iucunda & admiranda proportione; Nam quemadmodum corpus hoc naturale habet diuersa membra miro ordine serieq; in diuersis locis collocata; ad diuersa in totius corporis vtilitatem officia præstanda: nam *oculi* in eius bonum vident; *aures* audiunt; *pedes* ambulant; *manus* palpant & contrectant. Et quamuis oculi magis præcipui sint, quam pedes: non tamen hi sunt corpori minus necessarij, quam illi: & si aliquod membrum deficit, reliqua patiuntur, & corpus totum turpe, mancum, & absque debita proportione sine eis manet: Ita etiam in mystico Ecclesiæ corpore necessaria est prædicta Statuum & Officiorum varietas. Si enim omnes essent *Religiosi*, quis filios procrearet cælo? & si omnes essent *coniugati*, quis diuino solum obsequio se manciparet? si omnes essent sicut *Maria* contemplationi addicti, quis misericordiæ opera in proximum exerceret? & si omnes essent, vt *Martha*, actioni intenti, quis Creatoris opera contempleretur? nunquid (ait Apostolus) omnes esse debent Apostoli, aut omnes Prophetæ, aut omnes Pastores & Doctores? quod si ita esset, quomodo alia ministeria alijs fidelibus necessaria exercerentur? Refert igitur & *Coniugatos* esse, & *Continentes*; *Religiosos* & *Sæculares*; *Contemplationi* deditos, & *Actioni*; *Prelatos* & *Subditos*: vt alij alios amanter iuuent: & quod vnus per se ipsum non potest, per alium obtineat, & singuli sollicitè attendant ad bonum omnium; & omnes ad singulorum, tanquam partes eiusdem corporis, vno spiritu omnes viuificante vnitæ.

Ex His apparet, hanc Statuum & Officiorum varietatem fundari etiam

*Virtutes
Angelica.*

*Officia
Ecclesiæ.
1. Cor. 12.
28.
c Ephe. 4. II.*

*Medita. 46.
Paris. 6.*

*Officiorum
varietas
necessaria
Ecclesiæ, vt
corpori mē-
brorum.*

d Gal. 6.2.
Omnes mu-
tuo egemus
auxilio.

Sic humili-
tas exerce-
tur & cha-
ritas.
Lib. 83. 99.
9. 71. 10. 4.
& in Psa.
129.
Ex Plin. lib.
8. c. 32.

Cursorum
industria.

iam in eo, quod alij homines alijs opus habeant, vt spiritualibus, & corpo-
ralibus suis necessitatibus subueniatur: ad quod præstandum ita sunt om-
nes necessarij, vt sit impossibile, vnum solum omnia præstare. Et propterea
dixit Apostolus, *d alter alterius onera portate: & sic ad implebitis legem Christi*
in qua sententia supponit Apostolus, omnes habere aliqua onera portanda,
sive in animo, sive in corpore; aut ratione Status & Officij, quod nobis ob-
tigit: estque temerarium, existimare, posse nos solos absque aliorum au-
xilio ea portare. Quamobrem subiicit idem Apostolus: *nam si quis existimat*
se aliquid esse, cum nihil sit: ipse se seducit, quasi diceret: nullus homo, quan-
tumuis se erigat, præsumere de se potest, quod sit aliquid; & quod se ipsum
possit absque aliorum auxilio conseruare. Licet enim sit caput, pedibus o-
pus habet: quod si aliter existimat, ipse se seducit, citoque sentiet penam,
re ipsa expertus suam miseriam, abiecto in terram onere, donec accedat, qui
illud portare iuuet. Constituit enim prouidentia diuina, vt alij aliorum o-
pera indigeant: quod omnes discant esse *humiles*; & vt alij aliorum onera
portantes, *charitatem* in mutuam quisque utilitatem exercent. Boni Præ-
lati onera portant subditorum: & boni subditi Prælatos suos in proprijs
eorum oneribus portandis adiuuant. Et qui primus est eorum deficiet sub
onere suo, nisi ab vltimo adiuuetur, quemadmodum præclare S. Augusti-
nus explicat exemplo *Cernorum*, de quibus refertur, quod cum fretum ad
insulam transeunt pascuarum gratia, sic se ordinant, vt onera capitum suo-
rum, quæ gestant in cornibus super inuicem portent, ita vt posterior super
anteriorem ceruice proiecta caput collocet. Et quia necesse est vnum esse,
qui ceteros præcedens non ante se habeat, cui caput inclinaret, vicibus id age-
re dicuntur: vt lassatus sui capitis onere, ille qui præcedit, post omnes re-
deat, & ei succedat, cuius ferebat caput, cum ipse præiret. Ita inuicem onera
sua portantes, fretum transeunt, donec veniant ad terræ stabilitatem. Hoc
inquam modo, quoniam vnusquisque habet graue onus portandum, non
poterimus præcipitem huius mundi fluuium trajicere, nisi ab alijs adiuue-
mur, & qui primum habet officium, adiuuetur ab habente postremum; &
qui in suo onere portando defatigationem, non sentit, eò quod ab alijs sub-
leuetur: debet ipse, vbi opus erit, alios etiam subleuare, nec refugere eorum
onera portare: iniuriam enim alioqui faceret iis, qui in proprio onere por-
tando ipsum adiuuerunt. Et quemadmodum in rebus ad corpus pertinen-
tibus alij aliorum onera portant, nam Ciuium aliqui alijs prospiciunt de
vestibus, alij de escis, alij de habitationibus; alius pharmaca conficit, alius
medetur morbis; alius patrocinium in litibus suscipit, alius sententiam fert:
inquit S. Basilius: in rebus spiritualibus, alij nos subleuant ab onere pec-
catorum & errorum, alij iuuant onera portare afflictionum & tentationum:

& sicut

& sicut diuites temporalem pauperum necessitatem subleuant; ita paupere-
 tes eorum spirituales: & qui hodiè sanus est, vt curet ægrotum: cras ægro-
 tabit, & curabitur ab eo, qui iam est restitutus sanitati. Hunc in modum
 connexa sunt officia & ministeria in omnium commune bonum. Quod si
 mystici corporis membra ita connecterentur, sicut naturalis: suaue omni-
 nò esset omnium onera portare, Christi que legem adimplere, quæ est cha-
 ritatis: e *Charitas enim omnia suffert, & suauiter portat.* & (vt ait S. Augu-
 stinus) qui non habent eharitatem, graues sunt sibi: qui autem habent cha-
 ritatem, portant se, præceptum enim charitatis est, *fdiligere proximum sicut
 seipsum.* Si igitur volo me ab alio in portandis meis oneribus iuuari: meritò
 debeo illum in suis portandis iuare.

Ex His sequitur: hanc Statuum & Officiorum varietatem non solùm
 necessariam fuisse ad vniuersale Ecclesiæ bonum; sed etiam ad particularem
 fidelium in ea degentium vtilitatem. Nam hominum propensiones æquæ
 variæ esse solent ac diuersæ, sicut ipsæ complexionēs: & ingenia atq; talenta
 æquæ differunt, atq; ipsi vultus: quare alij ad hunc Statum, alij ad alium val-
 dè diuersum propendunt: alij talentum habent ad vnum Officium, alij ad
 aliud valdè ab hoc distinctum. Et si vnicus tantùm fuisset Status, vnum Of-
 ficium, aut vna viuendi ratio, multi non potuissent eandem vtiliter tenere,
 & æternam vitam securè procurare. Vni enim propter ipsius corporis con-
 stitutionem: *gmelius est nubere, quam vri:* alteri expedit à nuptiis abstinere, vt
 in maiori quiete vitam ducat, & perfectiorem obtineat saluationem: vnus
 habet naturale talentum ad gubernandū, vel ad exercitia literaria, alius ve-
 rò non est aptus, nisi ad parendum, & ad mechanicam aliquam artem exer-
 cendam: quidam (vt S. Greg. perpendit) ad eò sunt inquieti, vt ad contempla-
 tionem non sint apti, alij verò ad eò sunt quieti, vt non possint se ad externa
 negotia applicare. Valdè igitur fuit expediens, vt tanta esset Statuum & Of-
 ficiorum diuersitas: vt omnes inuenirent aliquod suæ capacitati ac facultati
 accommodatum, in quo possent salutè ac perfectionè in eo gradu negotiari,
 quæ quisq; possit obtinere. Quod si admirabilè diuini huius Còsili effigiè
 videre cupis, cõijce oculos in *currum illum glorie Dei,* qui (vt ait Ezechiel) à
 quatuor animalibus trahebatur, quorum vultus valdè quidè erant diuersi,
 sed ad trahendū cõiunctissimi, vt mutuo se iuuantes, magna conformitate
 traherent: quia vnus erat spiritus omnia mouens ac dirigens. Et *facies qui-
 dem hominis, & facies leonis, à dextris erāt:* & significabant Sæcularè & Eccle-
 siasticū Statū, valde inter se vnitos: nam Sæcularis potentia sua, armisq; cor-
 poralibus defendit Ecclesiam; Ecclesiasticus autem eundem gubernat, &
 Spiritualibus medijs adiuuat; *facies autem bonis à sinistris erat:* qui Statum
 refert Continentium, eò quòd in oculis suis valdè humiles corpora sua of-

c 1. Cor. 13. 7
 in Psal. 129.

Mat. 22. 39

Officiorum
 varietas nõ
 modo vni-
 uersitati, sed
 a cuique pri-
 uato neces-
 saria.

g 1. Cor. 7. 9.

Lib. 6. Mo-
 ral. c. 7.
 cc

Ezech. 1. 10.
 Eccl. 49. 10.

Leo secula-
 res.
 Homo Ec-
 clestastici.
 Bos religiosi.

ferant Deo, hostias viuentes, omnes sensuum voluptates refranantes. *Facies* verò aquila desuper erat ipsorum quatuor animalium: quæ aquila Statum significat Episcoporum & Prælatorum, qui perspicaciori videndi facultate præditi ob contemplationem, gubernationi reliquorum cum magna prudentia ac discretione attendunt. omnes autem hos Status mouet dirigitque vnus spiritus Christi, qui eos charitate connectit, & ad propria cuiusque Status opera conformiter mouet: sicut vna eademque anima diuersa sui corporis membra mouet Et quamuis pugnae & cōtradiçiones non desint, siue illa eueniant ex complexionum diuersitate, siue ex ira & inuidia hostium: diuinus tamen spiritus ita hanc coniunctionem in Ecclesia seruat, vt neque ipsi Status, nec concordia inter eminentiores, qui in eis sunt constituti, sint vnquam defecturi. Ac propterea quasi stupore pleni dicunt Angeli, *d quid videbis in Sulamite, nisi choros castrorum?* Chori continet multitudinem cantorum, siue saltantium, qui magna concordia & alacritate suam musicam aut saltum peragunt: *castra* militum complectuntur multitudinem, qui magna conformitate, licet nõ sine timore, contra hostes pugnant. Quid igitur videbis in sponsa veri Salomonis, hoc est Ecclesia, cuius nomen est Sulamites, quod *pacificam* sicut eius sponsus significat? quidquid in ea est, *chori* sunt Virginum, Religiosorum, & Ecclesiasticorum, qui in laudibus Deo decantandis occupantur: & *castra* Episcoporum, Prædicatorum, ac Magistrorum, qui eius ab hostibus defensionem semper attendunt. Et in omnibus Statibus aliquos habet cōiunctissimos, & ad pia opera exercenda valde cōcordes: nunc cum magna quiete & pace, quæ fructus est eius victoriæ; nunc cum graui pugna, tali tamen, quæ veram pacem non auferat, quia non succumbunt in ea.

§. 2. *Dei consiliium & dispositio in Rempub. seculari.*

QVID QVID hætenus de vniuersa Ecclesia, & Republ. Ecclesiastica diximus, explicabimus nunc in seculari. Hæc ex diuino consilio ac prouidentia distribuitur in varios Status & Officia, quæ ad bonam ipsius conseruationem & augmentum adeo sunt necessaria, vt (quemadmodum S. Thomas ostendit) in ipso Innocentiæ Statu fuisset aliqua inter homines inæqualitas, vt alij essent maiores, alij minores; superiores alij, alij subditi: quamuis non ea differentia fuisset, quæ nunc est, Dominorum & Mancipiorum, diuitum, & pauperum egenorum; nec alia officiorum mechanicorum varietas, quæ post Originis peccatum sunt inuenta: quamobrem Deus Dominus noster suæ gubernationis dispositionem mutauit. Nam primum quoniam multi homines futuri erant scelerati, pacisque communis & Iustitiæ perturbatores: constituit, vt alij officium haberent *Gubernatorum* ac Iudicum, cum autoritate condendi leges iustas, quibus improbos coercerent,

d Cant. 7.1.

In Ecclesia
chori &
Castra.

Varij status
in seculo ne-
cessarij.
1. p. 9. 96. n.
3. & 4.

Iudicos.

rent,

rent, bonos verò dirigerent: ac proinde possent improbos & insolentes punire. Ac propterea voluit, alios esse subditos, & inferiores, qui tenerentur obedire, & subijcere se maioribus. Cumque dissensiones ac bella inter diuersas familias, ac ciuitates orirentur, cœpta est ars *militaris*, in qua distincta fuerunt officia designanda, eò quòd necesse esset, non omnes milites æquales esse, aut proprio capite gubernari; sed certos habere capitaneos, quibus obedirent: sicut & huiusmodi Generalem, cui subijcerentur. Ex quo orti sunt Status Imperatorum, Regum, & Principum; & officia Ducum, Comitum, & Marchionum, & aliorum Reipubl. Magnatum, quæ omnia sunt à diuina prouidentia constituta, iuxta illud Apostoli: *Omnis auctoritas potestatis subditis a se: non est enim potestas, nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt; itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Nam Princeps, minister Dei est, b in laudem bonorum, & vindictam malefactorum, b non enim sine causa gladium portat, instrumentum scilicet ad puniendum malum.*

Post peccatum etiam ortæ sunt & auctæ corporales hominum necessitates, quoad habitationem, domum, indumentum, cibum, & aliæ innumeræ: ad quarum subsidium diuina prouidentia inspirauit diuersa artificia, & officia, ita vt aliqui essent fabri, lignarij, & ferarij; alij sartores, alij agricolæ, & hortorum cultores: quia his omnibus Respubl. indigebat. Et quoniam possibile non erat, vt singuli omnes artes discerent: quia non sunt ad omnes exercendas apti; nec se potuissent tot curis onerare, quot tum instrumenta, tum varia media ad eorum vsum requirebantur: voluit prouidentia diuina pluribus ea distribuere, dans aliquibus propensionem, & aptitudinem ad aliquas; alijs verò ad alias, prospiciendo suauiter & efficaciter omnium necessitatibus. Alius enim vestes alijs parat, à quibus frumentum; alius frumentum præbet, & calceos accipit, & alij instrumenta conficiunt, quibus alij in suis artibus vtantur. Et sic splendet Sapientia diuina, quæ (vt Sapiens dixit:) *c attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter*, ita vt nunquam desint homines, qui hæc officia suauiter, & non inuiti exercent: vt hominum Respubl. conseruetur. Perpendit hoc misericorditer Sapiens referens continuos Agricultorum labores, & aliorum, dicens: *d Qui tenet aratrum, & qui gloriatur in iaculo, stimulo boues agit, & conuersatur in operibus eorum, & enarratio eius in filiis taurorum, cor suum dabit ad versandos sulcos, & vigilia eius in sagina vaccarum. Sic omnis Faber & Architectus, qui noctem tanquam diem transigit, qui sculpsit signacula sculptilia, & assiduitas eius variat picturam; cor suum dabit in similitudinem picturæ, & vigilia sua perficiet opus. Sic faber ferrarius sedens iuxta incidem, & considerans opus ferri: Vapor ignis vret carnes eius, & in calore fornacis cœcertatur. Vox mallei innotat aurem eius, & contra similitudinem vasis oculus eius, cor suum dabit in consummationem*

Milites.

a Rom. 13. 1.

b 1. Pet. 2. 14.

Mechanica
artes.Propensio
varia à Deo

c Sap. 8. 1.

d Eccl. 33. 26
vsque ad finem cap.

operum, & vigilia sua ornabit in perfectionem. Sic Figulus sedens ad opus suum, convertens pedibus suis rotam, qui in solitudine positus est semper propter opus suum, & in numero est omnis operatio eius. In brachio suo formabit lutum, & ante pedes suos curvabit virtutem suam. Cor suum dabit, ut consummet limitationem, & vigilia sua mundabit fornacem, omnes hi in manibus suis speraverunt, & unusquisque in arte sua sapiens est. sine his omnibus non aedificatur civitas, & tamen in Ecclesiam non transilient. Super sellam Iudicis non sedebunt, testamentum iudicii non intelligunt, quia ad hæc officia & dignitates in Ecclesia, aut Rep. apti non sunt, sed creaturam cui confirmabunt, & deprecatio illorum in operatione artis, ad eam accommodantes animam suam, quia ad eam exercendam talentum & aptitudinem à Deo acceperunt. Hæc Sapiens.

HINC etiam orta est post peccatum diuitem & pauperum varietas, quam ob varios fines providentia diuina constituit: & unus ex præcipuis est, ut prædicta necessaria varietas in Republ. conseruetur, nisi enim in diuitijs & paupertate hæc varietas esset, vix possent huiusmodi variæ artes, & mechanica artificia exerceri. Paupertas enim efficit, ut pauperes ad eam artem & officium animum applicent, in quo possint necessariam sibi ac familiæ suæ sustentationem acquirere: diuitiæ verò etiam sunt necessaria, ut possint diuites alijs maioris momenti officijs attendere, & pauperibus præbere, quæ ad artes suas exercendas sunt necessaria. Nec est quod propterea diuites sese erigant, nam magis ipsi pauperibus indigent, quam ipsi indigeant pauperes: exiguum enim fructum illis adferrent agri multi, vineæ, & pecora, & armenta: nisi essent aliqui pauperes, qui proprii commodi causa, & agros colerent, & pecora custodirent. Et quid illis argentum & aurum profuisset, nisi essent qui & cibum ipsis præpararent, & vestes conficerent, ac domos ædificarent: & quomodo aurum & argentum in ipsorum potestatem venisset, nisi fuissent pauperes, qui ex terræ fodinis illa extraherent, & alij Artifices, qui ea purgarent, elaborarent, ac denique pecuniam cuderent: pauperes item quomodo potuissent aliquibus horum frui, nisi diuites essent, qui maria nauigarent, & efferrent adferrentque ea in nauibus quæ in diuersis sunt regionibus: & quomodo nauis dominus potuisset illam gubenare, ac nauigare, nisi multi pauperes adessent, qui mercedis causa illum iuuarent: disposuit itaque providentia diuina hanc in diuitijs & paupertate imparitatem, ut omnes possent quantum opus esset, rebus omnibus uti, seque mutuo iuuare, hic pecuniâ, ille industriâ, alius labore.

EX HUIUSMODI imparitate & inæqualitate hominum orta est etiam illa, ut aliqui sint Domini, aliqui mancipia; alij heri, alij famuli: ut alij sint qui præscribant præcipiantque facienda, alij qui illis obsequantur. quod eadem providentia diuina ita disposuit, ut onera curarum & laborum cor-

Paupertas
inuenit ar-
tes.

Diuites
pauperibus
plus indigēt.

poralium in varios homines distribueret, ita ut vnam partem domini, aliam famuli sustinerent. & quamuis corporalium laborum onus ipsi corpori sit molestius, at sollicitudines & curæ non sunt spiritui minus molestæ: Domino enim incumbit cura toti familiæ de rebus necessarijs prouidendi, de vestitu, cibo, & multis alijs quibus illa indiget: cum tamen famulus ab huiusmodi cura sit liber, solumque corporalem laborem iuxta præscriptum subeat; aut partem etiam aliquam sollicitudinis, quæ illi committitur.

Hinc denique disparitas orta est familiarum quo ad genus & profapiam, ut alij nobiles sint, alij plebeij; alij liberi & generosi, alii vectigalia & tributæ pendentes: & huiusmodi aliæ sunt differentiæ ex nationum & familiarum origine ortæ. Quamuis enim Deus Dominus noster *efecerit ex vno omne genus hominũ*, ut in hoc omnes essent æquales, sicut sunt in conceptione & natiuitate; in morte & corruptione corporis: at postea necessaria fuit huiusmodi *familiarum distinctio*, ut alia esset alia nobilior, orta ex heroicis aliquorum hominum factis, & ex enormibus aliorum peccatis. Ex qua causâ linea ex *Adam* per *Seth* prælata est generationi ductæ per *Cain*, quæ tota perit in diluuiio. Et quamuis noluerit Deus in *Arcam Noë* mancipia vlla aut famulos ingredi, sed tres tantum eius filios cum suis vxoribus, ex quibus reliqui propagarentur, ut æqualitas in omnibus seruetur: postea verò linea *Noë* per *Sem* fuit ei prælata, quæ fuit per *Cham*. Et ipse Dominus ex linea illa *Sem* elegit *Abraham*, cuius descendentes per *Iaac* prætulit descendentes per *Ismaëlem*: & in filiis *Iaac*, relicto *Esau*, elegit *Iacob*, & duodecim Tribus, quæ à duodecim eius filiis fuerunt propagatæ, inter quas prætulit Tribum *Leui* in spiritualibus, & Tribum *Iuda* in temporalibus. Ex quo apparet, hanc generis inæqualitatem, sicut aliàs, ordinatam fuisse & approbatam à prouidentia diuina, in eos fines & vtilitates, quas sensim in particulari de singulis dicemus.

CAPVT II.

CHRISTVM DOMINVM NOSTRVM PECV-
liarem habere curam Statuum & Officiorum corporis sui
mystici, hoc est, Ecclesiæ: & ipsummet exemplar
esse perfectionis cuiusq; illorum, &
quanam hæc sit.

QVEM ADMODVM Christus Dominus noster verus Deus & homo, author est & institutor Ecclesiæ ac Reipub. Christianæ, & Statuum ac officiorum, quæ eius, quæ Christiana est, sunt propria: ita etiam peculiarem habet prouidentiam & curam

e Act. 17. 26.
Familiarũ
distinctio
necessaria
& à Deo.

f Gen. 4. 25.
g Ec. 9. 26.

conseruationis incrementi & perfectionis omnium illorum in ipsis Christianis tanquam huius Ecclesie & corporis eius mystici membris. Nam ut anima naturaliter habet prouidentiam membrorum sui corporis naturalis, attendens ad bonum oculorum, manuum & pedum; imò etiam unguium & capillorum: prospiciens eis de cibo & potu, quo nutriantur; eaque defendens ab incommodis ac periculis; & rationem habens curationis, cum infirmantur; & reliqua studiosè conquirens, quæ ad omnium spectant augmentum & perfectionem: eò quòd ea tanquam rem propriam diligit, & naturalis hic amor ad hanc prouidentiam eam urgeat: ita a *Christus Dominus noster*, qui (ut ait Apostolus) *valdè diligit Ecclesiam, pro qua se ipsum tradidit, ut exhiberet ipse sibi eam gloriosam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi*, peculiarem omninò eius prouidentiam gerit, tanquam corporis sui mystici; eius tanquam rei propriæ ita curam gerens, ut (quem admodum per quendam suum Prophetam dixit) *b qui aliquem tetigerit ex suis electis, tangat pupillam eius oculi*, & quando Saulus persequebatur eius Ecclesie membra, dixit ei: *c cur me persequeris?* quia scilicet vnum se cum illis esse significabat. Hac igitur prouidentia de admirando eis prospexit alimento, de medicamentis efficacibus, & varijs alijs medijs ad propriam conseruationem & augmentum: præcipuè verò, tanquam supremum caput, sanctitatem, ac virtutum perfectionem membris suis influit, coniunctus illis stupendo quodam modo, cum non sit tantum homo, sed Deus etiam immensus. Et quemadmodum rationalis anima immediatè vnitur omnibus naturalis sui corporis membris & partibus, duplicem eis vitæ modum communicans, alterum omnibus communem, quo sustentantur, conseruantur, & augentur; alterum specialem iuxta singulorum peculiaria officia, ad quæ in bonum totius corporis destinantur. nam oculis dat facultatem videndi; auribus audiendi; pedibus ambulandi; ita etiam diuinum verbum incarnatum vnitum est membris huius corporis mystici, & eisdem duos alios modos cõmunicat vitæ spiritualis: alterum Christianis omnibus communem, influens illis Fidei & Spei virtutes; iustis verò etiam charitatis & Religionis cum cæteris virtutibus infusis: adiuuans eos ad earum actus exercendos, ut Christianismi obligationibus satisfaciant, & æternam vitam consequantur; alterum verò infundit specialem modum iuxta particulares Status & Officia, quæ in Ecclesia & Christiana Repub. gerunt: gratiam influens & auxilia necessaria ad eandem cum magna perfectione implenda. Pontifices adiuuat, Episcopos, Reges, ac Dominos sæculares in sua gubernatione; Continentes, Religiosos, & Sacerdotes in suis Ministerijs; & reliquos Christianos in suis Officijs & exercitijs: unicuique suggerens quicquid facere deceat ad gradum perfectionis consequendum, qui illi

Duplex influxus generalis & particularis.

a Ephes. 5. 25

b Zach. 2. 8.

c Act. 9. 4.

competat. Omnibus autem tanquam exemplar se ipsum proponit huius perfectionis, habuit enim ipse eminenter totam illam, quae in omnibus statibus est distributa. Fuit pauper, ad exemplum pauperum; Faber, ad exemplum mechanicorum; Praedicator, Magister, Episcopus, & summus Ecclesiae Pontifex, ad exemplar eorum, quibus huiusmodi Officia incumbere; fuit Virgo, ut ab eo virgines & continentes discerent; & Matrimonio, quo sibi coniunxit Ecclesiam, docuit perfectionem Coniugum; fuit Religiosus, ad supremum Religiosorum exemplar; fuit Legislatores, in eorum exemplum, qui essent leges laturo; & vniuersim fuit omnium benefactor, ad exemplum diuitum & potentum.

HINC fit, quod quemadmodum Christiani omnes vniuersim sunt ad Christi Domini nostri imitationem vocati, sicuti primo Tomo dictum est: ita qui ex vocatione ac dispositione Dei Statuum aliquem, officium, aut ministerium in Ecclesia, & Rep. Christiana habent, vocati sunt etiam ad eum perfectionis gradum obtinendum, qui illis competit, imitantes ipsummet Christum, cuius praecellens sanctitas in suis membris proposita est. S. Iohannis in hunc modum: *Id Vidi, inquit, quendam similem Filio hominis, vestitum podere (veste scilicet Sacerdotali) & praecinctum ad mammillas Zona aurea: caput autem eius & capilli erant candidi tanquam lana alba, & tanquam nix, & oculi eius tanquam flamma ignis, & pedes eius similes aurichalco, sicut in camino ardenti, & vox illius tanquam vox aquarum multarum, & habebat in dextra sua stellas septem: & de ore eius gladius vtraque parte acutus exibat: & facies eius sicut Sol lucet in virtute sua, hoc est in meridie.* In qua visione licet praecipue exprimantur heroicae ipsius Christi Domini nostri virtutes; & stupenda, quae erga homines facit Officia: non est tamen absque mysterio, quod S. Iohannes non dixerit, se vidisse Filium hominis; sed, similem Filio hominis, Angelum videlicet, qui illum referebat; & simul potestatem nobis faciens non solum intelligendi in hac visione ipsum Christum, sed etiam congregationem iustorum illi similibus in varijs perfectionis Statibus & gradibus, ex quibus corpus eius mysticum componitur: cuius *pedes* similes aurichalco in accenso camino existenti, sunt saeculares & coniugati: *pectus* praecinctum Zona aurea, sunt Continentes & Religiosi: *manus* dextera cum septem Stellis, sunt Episcopi: *os* eius cum gladio vtraque parte acuto, sunt Praedicatores: *oculi* tanquam flamma ignis, sunt Iudices & Governatores: *facies* sicut Sol lucens in virtute sua, sunt Sapientes, & contemplationi addicti: *caput* candidum tanquam lana alba & nix, sunt Pontifices summi & mundi Monarchae. Quibus similitudinibus res duas valde insignes nobis proponit: altera est peculiaris prouidentia, quam de omnibus fidelibus habet: quis enim est, cui non sit curae vestis, qua est indutus? & Zona, qua est

Christus exemplar omnium statuum.

Tract. 2. cap. 2.

d Apoc. 1. 139

Christi mēbra varijs sensu.

Dei cura de singulis.

pra-

Sanctitas
Christi imi-
tanda.

præcinctus; & gladius quem secum gestat; & annuli ac gemmæ, quibus eius digiti ornantur, ac reliqua ad pulchritudinem & perfectionem omnium membrorum suorum spectantia? altera res, quam nobis proponit, est sanctitas & perfectio unicuique fidelium iuxta suum Statum accommodata, ut eam imitetur, quæ in ipso Christo ad nostrum exemplum resplenduit, quemadmodum iam declarabitur.

§. 1. *Perfectio Statibus omnibus communis.*

SANCTITAS omnibus communis in quocunque Statu quatuor illa complectitur: PURITATEM à culpis, Passionum MORTIFICATIONEM, BONORUM OPERUM copiam, & in eis usque ad mortem PERSEVERANTIAM. Hoc verò totum significat S. Ioannes, cum ait se vidisse Christum Dominum nostrum vestitum *podere*, quæ (ut ait S. Hieronymus) erat a *vestis*, siue tunica *Sacerdotalis* bissina, siue linea subtilissima, longa usque ad pedes; ad eò verò angusta, ut nullam faceret rugam, ad significandam Sanctitatem & Perfectionem, quæ in diuina ipsius persona exiit, & quæ merito debet in mystico ipsius corpore, & in omnibus iustis, cuiuscunque Status, splendere: omnes enim esse debent gens sancta, & Sacerdotes spirituales, & sanctitatem ac puritatem induere tanquam talarem vestem, qua totum corpus contegatur, & in omnibus suis operibus præluere, iuxta id Ecclesiastici: *si sequaris iustitiam, apprehendes illam: & indues illam quasi poderem honoris.* Quæ vestis longa esse debet, quia (ut ait S. Gregorius) nullam corporis partem nudam, aut peccato discoopertam sinere debet. Descendit autem usque ad pedes, quia perseverandum est usque ad finem boni operis, & ipsius vitæ; non permittentibus transire vllum diem, quo sanctitatis vestis nos non tegat bonis operibus. Debet tamen esse tunica *stricta*, eò quod oporteat continuam ei mortificationem coniungi, & *per arctam viam ambulare, & intrare per angustam portam, que ducit ad vitam.* Absque mortificatione enim quæ nos stringat, & comprimat, non potest sanctitas conservari, Ex quo provenit, ut vestis hæc nec maculam culpæ aliquam habeat; nec teporis rugam, quæ ad culpam disponit. Quod præclare S. Augustinus expendit, dicens: quemadmodum linea vestis post lotionem extenditur valde super aliquod lignum, & crucifigitur, ut rugam non habeat: ita Iustorum vita, postquam à grauioribus culpis est lota, necesse est, extendi & crucifigi, ne leuium culpæ aut imperfectionum rugas contrahant. Quemadmodum Apostolus dixit, *Christum Dominum nostrum ita dilexisse Ecclesiam, ut se ipsum traderet pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lauacro vitæ, ut non haberet maculam vllam aut rugam, sed ut esset sancta & immaculata.*

Hæc est iustitiæ & sanctitatis vestis, quam iusti omnes conseruare debent, in quocunque sint Statu constituti, ad imitationem eius,

quam

Exed 28. 4
psal. 127.
d. Fabiol.
le Vestis sa-
cerdotali.
Vestis 1.
longa 2. An-
pedes 3. stri-
ta.
Ecc. 27. 9
ob. 19. 14.
Lib. 19. Mo-
sal. c. 16.

Lib. 1. Mo-
sal. c. ult.
c. Matt. 7. 14

In Psalm.
132.

d. Ephes. c.
27.

quam ipsemet Saluator habuit in sua vita, de quo ait Isaias, quod semper fuerit *indumento iustitiae circumdatus & vestimentis salutis indutus*, donec in ligno crucis mortuus est, ut iustitiam cum summa puritate & perfectione conseruaret. Nec sine magno mysterio voluit in morte *f vestes suas militibus ipsum crucifigentibus, ita relinquere, ut exteriores in quatuor partes diuiderent, & unusquisq; vnā acciperet; tunica vero inconsutilis, quae erat interior, vni soli sorte contingeret; quia ipse non permisit eam diuidi.* quo facto duplicem sanctitatis modum insinuauit, quam haereditate hominibus reliquit, pro quorum redemptione voluit affigi cruci. Altera sanctitas & iustitia est interior, per hanc tunicam significata, quae consistit in gratia, & charitate, cum virtutibus moralibus infusis ac donis Spiritus Sancti. Et haec non potest diuidi; sed integra datur omnibus iustis, qui sunt tanquam vnus ob amoris vnitionem. Et (ut Apostolus dixit) *gratis datur, non humana, sed diuina: uocatione scilicet & electione Dei.* Sine hac tunica & veste, quae est tanquam *h vestis nuptialis*, nullus potest dignè assistere conuiuio Ecclesiae militantis; ac proinde nec intrare ad ea conuiuia, quae habentur in triumphante. Altera sanctitas est, quae licet ab interiori proficiscatur, exigit tamen externos aliquos actus, ad quos dirigitur. Et in his diuisio esse potest, quam significant exteriores Christi vestes in partes diuisae. Ad hanc pertinet sanctitas & perfectio specialis Statuum & Officiorum Ecclesiae, quae non omnia dantur vni, sed inter diuersos fideles distribuuntur, assignato vnique aliquo. Dicuntur autem ipsi eos diuidere inter se, quia ut plurimum illi eos iuxta suas inclinationes, & ob proprias aliquas rationes & motiua eos eligunt: quamuis non propterea censeatur excludi diuina uocatio. Imò Sanctus Marcus ait: postquam diuisa erant vestimenta, *i misisse milites sortem super eis, quis quid tolleret, ut ex eo intelligamus, etiam in his diuisionibus locum esse sorti diuinæ uocationis & electionis.* Prima tamen & praecipua omnium cura esse debet, ut cuique faelix ille sors contingat tunicae inconsutilis, gratiae scilicet & charitatis, quae omnibus Dei filijs communis est, & illorum tantum proprietas: quae *desuper erat contexta*, quia cum singulari excellentia venit è caelo, vnde *k descendit omne datum optimum, & omne donum perfectum.* Et quemadmodum CHRISTVS Dominus noster prius hanc tunicam induit, quam caetera vestimenta: ita iure merito omnes Christiani deberent iustitiam & sanctitatem Christi induere, & super eam speciales addere gradus perfectionis, quae ad suum cuiusque Statum pertinet.

e Isai. 61.
10.f Ioan. 19.
23.Charitas
tunica
Christi in-
consubtilis.
g Ephe. 1.11.h Matt. 22.
11.Reliquarum virtu-
rum vestes
diuiduntur.i Marc. 15.
24.k Iacob. 1.
12.

§. 2. *Specialis variorum Statuum perfectio.*1.
Religiosi.Præcincti
votis.

à Charitate.

a Exod. 28.

39. in Duce

Spir. Tra-

ctat. 4. c. 8.

S. i.

b Col. 3. 14.

c Dan. 10. 5

Ad pectus.

d Iere. 13. 1.

2.

Seculares.

ita exponit

Ioachim Ab-

bas apud

SPECIALIS perfectionis gradus, qui supra omnium communem aliquid addunt, ad septem reduci possunt, qui septem illis partibus significantur, quas refert Sanctus Ioannes de mystico Christi corpore. *Qui erat præcinctus ad mamillas Zona aurea*, quo significatur Status Continentium & Religiosorum, qui locum tenent medium inter Prælatos & coniugatos, sicut *pectus* medium locum tenet inter caput & pedes. Et quoniam pectus est sedes amoris, aptè representat Statum eorum, qui puro Dei sui amori sese addicunt & mancipant, commutantes sponitalia, & sensuum voluptates pro spiritualibus, quæ per coniunctionem amoris erga verum animarum castarum sponsum, obtinentur. Sunt tamen *præcincti*, ut indicetur excessus perfectionis eorum supra reliquos iustos. Qui etsi induantur stricta veste iustitiæ; non tamen ita illam præcingunt & constringunt, ut non simul fruantur licitis matrimonij voluptatibus, diuitijs, & libertate, quam habent in seculo. At Continentes & Religiosi valdè illam præcingunt Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ Votis, ad Christianam sanctitatem maiori cum puritate & excellentia conseruandam, & proximius imitandum ipsum Salvatorem, qui se ita præcinxit. Cuius figura fuit, quod Sacerdotes antiquæ legis tunicam hanc, vestesque Sacerdotales cingebant a *baltico* quodam mystico: quemadmodum alibi explicuimus. at Christi Domini eiusque filiorum cingulum est aureum: eò quod exactior hæc præcinctura, & oriatur ab amore, & in amorem tanquam in finem tendat. Castitas enim eorum non est coacta, sed liberè electa; Paupertas non ex necessitate, sed ex voluntate; Obedientia non seruorum, sed filiorum, & cum spiritu b *Charitatis*, quæ *vinculum est perfectionis*. Quare hoc cingulum non ad medium corpus applicatur, sicut Angelus ille qui Danieli apparuit c *habebat ad renes*: sed ad ipsum pectus, quia non solum Religiosi præcingunt opera sua; sed etiam cordis affectus, circumcidendo etiam ipsa desideria inordinata voluptatum, diuitiarum & inanium honorum: & præcingendo quemacunque alium amorem, qui possit aliqua ratione diuinum impedire: ita ut quemadmodum d *lumbare ad lumbos viri adhaeret*, sicut apud Ieremiam ait Dominus *agglutinaui mihi domum Israel & domum Iuda, ut essent mihi in populum*. potius eligentes mori, quam à dulcissima eius societate separari.

TRANSEAMVS nunc ad Statum Iustorum secularium, qui in mundo degunt, seruilibus operibus, negotijs & curis temporalibus occupati: qui tanquam *pedes* sunt huius corporis, eò quod ambulent magis propè terram, & portent corporalis laboris onus. Cuius sanctitas conti-

tit in

fit in eo, quod Sanctus Ioannes dixit de Christi pedibus, quod essent *similes aurichalco sicut in camino ardenti*. Nam quemadmodum hoc metallum duritiam habet *ferri*, & splendorem *auri*, in igne verò est magis purificatum & splendidius; ita iusti sollicitè cauent, ne res terrenæ ipsis adhærescant; student verò seipsos diuini amoris igne purificare ac perficere; quo amore opera, quæ ex seipsis abiecta erant, fiunt valdè perfecta ipsique redduntur multò fortiores & constantiores in suo labore; & resistunt ictibus ipsius hostis. Quia non sunt *epedes fictiles*, nec *habent partem testæ siguli admixtam*, quemadmodum habebant pedes statuæ illius, quam vidit Nabuchodonosor: quos *lapis ille de monte abscissus, comminuit*: sed sunt ex aurichalco, amoris igne corroborato; cui nec vestigium quidem alicuius læsionis dæmon imprimere potest. Quòd si etiam est verum, quod multi Doctores affirmant, pedes Christi hic comparari *Calcolibano*, quod est genus quoddam thuris, sicut æs solidissimum, in fornacem ignis iniectum: etiam in hoc apparet, quàm sit opus iustis sæcularibus huic *thuri* similes effici, coniungentes externæ suæ occupationi feruentem orationem, quæ illam purificet, & perfectissimam reddat. Nam (vt Sanctus Gregorius ait) altera alteram corroborat: & si altera desit, altera quoque periculo exponitur deficiendi. Denique si Deus mittit eos in fornacem tribulationum & afflictionum, quæ in eo statu valdè sunt frequentes, non tamen propterea animum abijciunt: nam ibi aurichalcum colorem recipit auri splendidioris, & anima purior efficitur, & in oculis Dei pulchrior, magisque similis ipsi Redemptori; qui huiusmodi corporalia exercitia obiuit, duxitque vitam laboribus & doloribus plenam, ad confortandum suo hoc odore eos, qui huiusmodi experientur.

TERTIVS Status est iustorum, qui in Ecclesia, & Christiana Republica sunt Iudices & Governatores, & qui aliquam dignitatem & præminentiam in illa habent, cuius causa sunt quasi *oculi CHRISTI* Domini nostri, de quibus dicitur, *oculi eius tanquam flamma ignis*. horum enim iustorum perfectio magnam requirit vigilantiam, ad cognoscendas omnes suas obligationes, tam ad se ipsos, quàm ad subditos; & magnum amoris Dei ignem, vt quicquid ei placet, diligenter præstare studeant; magnum etiam Zeli ignem habere eos oportet contra omnia, quæ displicent Deo: contendendo, omnia peccata, tam propria quàm aliena comburere, & consumere; & inferiores bono exemplo præcedere, vt luce & ardore suo illos illustrent, & in seruitio diuino accendant. Propterea enim Sapiens dixit: *secundum Iudicem populi, sic Ministri eius: & qualis Rector est Ciuitatis, tales & inhabitantes in ea*. Et ipsamet eorum eminentia illos obligat, vt sint vitæ purioris: siquidem

Viegas in
hunc locū,
Sect. 11. ad
finem.
Pedes auri
chalci ignis
operis.

e Daniel. 2.
34.

Calcoliba-
nus oratio-
nis.

Lib. 18. Mo-
ral. c. 15.

Tribulatio-
nibus Secu-
lare, perfici-
untur.

3.
Superiores
Oculi.

Ecl. 10. 2.

illi sunt *septem oculi*, quos vidit Zacharias *super lapidem unum*, qui est Christus, à quo & firmitatem & splendorem accipient, si faciant se ipsos instrumenta digna, per quæ Christus Dominus videat, regat, ac perficiat reliquos.

4.
Concionatores.

h Iere. 15. 19

i Ephes. 6. 7

k Heb. 4. 12

57.

Ob

Hic Statui affinis est Status Concionatorum Evangelicorum Magistrorum & Doctorum, qui sunt tanquam *os Christi Domini nostri*, iuxta illud Ieremiæ, *h si separaueris pretiosum à vili, quasi os meum eris*, & ipse S. Iohannes ait: *de ore eius gladius utraque parte acutus exibat*, quem S. Apostolus *Dei Verbum* & *k Dei sermonem* appellat, *vinum* & *efficacem*, & *penetrabilem omni gladio ancipiti*; & *pertingentem usque ad diuisionem anime ac spiritus*, & *discretorem cogitationum* & *intentionum cordis*. Perfectio autem eorum, qui in hoc sunt Statu collocati, in eo imprimis consistit, ut ancipiti illo gladio separent imprimis in se ipsis, & postea in cæteris *pretiosum à vili*, bellumque inferant peccatis, & inordinatis animi propensionibus, facientes diuisionem inter carnem & spiritum, & inter ea, quæ sunt Dei, & quæ Dæmonis: non quod exterius ipsam verbum id efficiat; sed interius Dei verbum, quod externo illo quasi veste induti ad audientium aures & eor penetrat: quia est verè ex utraque parte acutus, ad destructionem (ut S. Thomas ait) peccatorum; quæ Apostolus *carnis & spiritus maculas*, alij verò Sancti carnalia & spiritualia appellat. Eiusdem verbi efficacitas declaratur adhuc magis, adiunctis Euangelistæ verbis: *vox illius, tanquam vox aquarum multarum*, eò quod magno impetu & strepitu fluat, ut excitet somnolentos; terreat pertinaces; duos emolliat, & aridos irriget. Et per eandem vocem descendunt de celo gratiarum cælestium exundationes quibus animæ viuificantur. Debent tamen Prædicatores ipsi habere in se ipsis, quod alijs communicant: ut iuxta Saluatoris doctrinam, *l ex abundantia cordis, os loquatur*; & prius in se ipsis cælestes aquas suscipiant, quas alijs communicent.

In ad Heb.

4.

l Mat. 12. 34

5.

Prælati.

Stella.

m Dan. 12. 3.

a Apo. 22. 16

IN EODEM Statu eminent magis Episcoporum & Prælatorum Status, de quibus dixit S. Iohannes: *habebat in dextra sua stellas septem*: ad eos enim spectat, esse Ecclesiæ stellas: eò quod sublimiorem in ea locum habeant, ratione suæ dignitatis: ac proinde debent etiam sublimiores esse in sanctitate; & suam conuersationem per contemplationem habere in supremo cælo; & magna claritate præluere, docendo virtutis viam eos, qui in peccati tenebris habitant, & esse valde constantes in omni bono, tanquam fixæ firmamenti stellæ, ut postea *in fulgeant* (ut dixi Daniel) *quasi stellæ in perpetuas æternitates*. Et in his omnibus imitari debent ipsum dominum, qui se ipsum appellauit *n stellam splendidam & matutinam*, eò quod sit primus Dux & antesignatus, quem reliqui sequi debeant: & ipse primus est, qui cordium nostrorum tenebras repellit, & gratiæ diuinæ luci dat initium. Et propterea

stellæ

stellæ istæ sunt in dextera manu Christi: quia ipse illos confortat, protegit, ac dirigit, datque felices exitus rerum, quas quærunt; habetque illos omnipotentia suæ coniunctos, & in *o manibus descriptos* tanquam suos electos, ne eorum obliuiscatur. Sed præter hoc, ipsi quoque sunt dexterae eiusdem Domini manus: quia per eos facit ipse multa opera gloriosa, omnia recta & perfecta. Quare ex parte sua merito dabunt operam, ne in suo spiritu sit res aliqua *frivola, infirma, debilis, aut inordinata*; sed omnia recta, firma, & in optimo ordine; habentes etiam suo modo in dextera manu sculptas septem stellas, septem scilicet *Spiritus S. dona*, quibus egregia valde opera aggrediantur, & perficiant.

In sexto loco gradum collocamus virorum contemplationi addictorum, qui optimam partem elegerunt, & ambulant semper in conspectu diuino, ex quo perfectionem omnium virtutum excellentissime hauriunt. Et hi sunt quasi *facies corporis huius mystici*. Quemadmodum enim homo ex facie cognoscitur: ita ex horum Iustorum virtute, Christi, Domini nostri excellentia cognoscitur. illis enim competit, quod S. Ioannes dixit: *facies eius sicut Sol lucet in virtute sua*, eò quod singulares sint & electi in sanctitate tanquam Sol. Nec sunt tanquam Sol matutinus, qui & elucet & calefacit moderate; sed sicut meridianus, qui omnes suas vires & virtutem intendit, iacitque lucis & caloris radios cum tanto splendoris excessu, ut aspicientes obumbret: habent enim copiosam valde lucem & feruorem, ad illuminandos & accendendos omnes, qui præclara ipsorum exempla intuentur. Quam excellentiam consequuntur ipsi oratione & familiaritate cum Deo, quemadmodum ipse Christus *p dum oraret, q transfiguratus est, & resplenduit facies eius sicut Sol*. Et cum Moyses ascendisset in montem, ut cum Deo colloqueretur, tantum splendorem in facie præferebat, ut Israëlitarum oculos obfuscaret. Nec vacat tamen mysterio, quod lux & facies Moysis cornuta appareret, formaretque quasi duo cornua: significabat enim lucem illam esse decrepantis Lunæ, si cum luce ipsius Christi, qui author est nouæ legis, conferatur: eius enim facies splendorem habebat Solis in meridie, & feruore diei existentis. illi enim *non ad mensuram datus est spiritus*: quem ipse suis etiam electis valde copiose communicat.

Supremus denique gradus est summorum Pontificum, qui sunt caput Ecclesie, S. Petri successores, quem ipse Christus appellauit *Cephas*, quod significat petram & caput; eum enim constituit fundamentalem Ecclesie petram, & omnium Christianorum visibile caput: cuius sanctitas exprimitur ab Euangelista, verbis illis: *Caput eius & capilli erant candidi tanquam lana alba, & tanquam nix*, ad significandam veneradam canitiem, de qua Sapiens: *Senectus venerabilis est, non diuturna, neque annorum numero computata: cani enim sunt sensus & mores hominis, & atas senectutis vita sancta & immaculata.*

Christus
stella.

o Isa. 49.

Dextera
Christi.6.
Contem-
platiui.

Facies.

p Luc. 9. 26.
q Mar. 17. 2c Exod. 34.
10.
Moyses luna.
Christ. Sol.
Ioach. Abb.
apud Viega.
Sectio. 6.7.
c Ioan. 42.
S. Pontifex.Caput.
c Sapt. 4. 8.

Puritas &
charitas.

d Cant. 4. 9
LXX. ver.
tuat: in vno
ornamento
cervicium
euarum.
e Cant. 5. 11.

f Dani. 7. 9.

Palma præ-
mium, Cor-
uus penam
denotat.

g Apoc. 7. 9.

Alia inter-
pretatio po-
nitur in pro-
ximo cap.
h Pro. 30. 17.

i Psa. 17. 26.

Que significatur per capillos candidos: quorum candor confertur cum lana quæ in terra nascitur; & cum niue, quæ descendit de cælo. Hoc nobis significans: quod omnes cogitationes & opera eorum, qui Reipubl. Christiana sunt capita, debeant esse summa puritate candida, siue de rebus agant terrenis, siue de celestibus: magnamque coniunctionem inter se habere, sicut floccinius & lana. Quia omnes eò tendunt, vt supremo capiti Christo, & vltimo suo fini, qui Deus est, coniungantur. Cui aded placent propter hanc vntionem, vt dicat ipse sponsa sua Ecclesia: d *vulnerasti cor meum in vno crine collitui*, quia omnes cogitationes eò tendere debent, vt Deo perfectè obediant; & collum subijciant sanctæ ipsius legis iugo, à qua candor ille, nitor, & coniunctio, quam habent, proueniunt.

SED quidnam voluit sibi sponsa, cum in Canticis dicit de sponso: e *coma eius sicut elata palmarum, nigra sicut coruus*, non verò dicit: coma eius albam esse, sicut est nix aut lana? hoc tangit profundissimum aliud mysterium, nostroque instituto valdè accommodum. Nam Christus Dominus noster, quia Iudex est vniuersalis viuorum, & mortuorum, debet habere supremam authoritatem, sapientiam, & prudentiam canis & candidis capillis significatam, qui homines indicant senes, sapientes, & prudentes: ideoque Daniel *antiquum dierum* eum appellat, quia est æternus: quatenus verò Iudex est, duplices habet cogitationes & iudicia ad ipsius officium pertinentia, in quibus meritò eum imitari debent Pontifices & Reges, omnesque Iudices, Christianæ Reipubl. gubernatores. Alia igitur sunt eius iudicia siue consilia, vt legum ipsius obseruatores remuneret: alia verò, vt puniat transgressores. Prima sunt, *sicut elata palmarum*, quæ sursum ascendunt, suntque præmiorum figura: supremus enim noster Iudex ex liberalitatis & misericordiæ suæ magnitudine, ab eo momento, quo peccatores iustificat, incipit *remuneratoris* officium obire, remunerans statim bona eorum opera & merita, bonorum gratiæ & virtutum graduum augmentis, donec in æterna vita (vt Sanctus Ioannes ait) *integras gpalmas tradat in manibus omnium*, præmia scilicet plenissima. Cogitationes verò ac decreta ipsius ad improbos puniendos, sunt *nigra sicut coruus*, eò quod horrenda sint & stupenda: quia cum ingenti trilitia ac desolatione traduntur in manus hostium eorum crudelium. Nam (vt Sapiens ait) *hoculum, qui subsannat Patrem, æquum est, vt effodiant eum corui, de torrentibus*, & in hunc modum implet Christus Dominus noster, quod dixit de illo Dauid: *i cum Sancto sanctus eris: & cum viro Innocente innocens eris: & cum Electo electus eris, & cum peruerso peruerteris*: hoc est, pro meritis ages cum illo. Nam erga eos, qui ipsum imitantur in Statibus, in quibus sunt constituti, & eorum proprias leges custodiunt, liberalem se

præ-

praebet in reddendis praemijs; eos vero, qui contra, quam oporteat, legerunt, puniet pro meritis, licet ipsa punitio sit ipsi grauis: quia optaret potius occasionem habere, promissum praemium omnibus reddendi. Ad quod distinctius explicandum, cum de bonis loquitur, ter repetit, quod futurus sit cum ipsis *Sanctus, Innocens, & Electus*: cum vero loquitur de improbis, semel tantum dicit *peruerteris*, hoc est, eris eis terribilis: qua sententia prouocatos ad eam sortem eligendam: in qua ipse desiderat liberalitatis & misericordiae suae diuitias ostendere; alteram vero fugiendam, in qua ostendet iram, & seueram suam iustitiae thesauros.

*Christus eius
suo bonus,
ex nostro
instus.*

CAPVT III.

OCCULTA DEI PROVIDENTIA IN DISTRIBUTIONIBUS STATIBUS & VITAE RATIONIBUS: plurimum referre in Electionibus nostris, eius praescriptum sequi.

DIVINAE Providentiae consilium in Statuum, Officiorum, vitaeque rationum inter homines distributione, adeo est occultum, ut praeter ipsum *DEVM*, nemo possit sufficientem eius rationem inuenire, quemadmodum mirifice perpendit Sanctus Gregorius, dum interpretatur interrogationem ipsius Dei, sancto Iob propositam: *a nunquid nosti ordinem caeli, & pones rationem eius in terra?* Ordinem caeli ait Sanctus Doctor, esse supremum Dei nostri consilium, ac dispositionem in gubernatione creaturarum, & ordinem quem Spirituale Ecclesiae caelum habet in suis Statibus, Officijs, & gradibus, a Providentia diuina distinctis, ac in varios homines distributis: quia hos vocat ad hunc Statum, illos ad alium; huic tale Officium vitaeque rationem tribuit; illi aliud officium valde diuersum: cuius rei nullus in hac vita rationem reddere potest. Quis enim (ait idem Sanctus Gregorius) intelligat, cur aliquis, qui vacare, & in quiete viuere appetit, innumeris negotijs implicetur; alius negotijs implicari desideret, & coactus vacet; alius celsitudinem & perfectionem bene viuendi appetere, vult, & valet, alius nec vult, nec valet; alius vult, & non valet; alius valet, & non vult? Docet enim experientia, aliquos viros, & mulieres desiderare continentiam seruare, & tamen quasi coactos coniugium inire; alios vero matrimonium inire cupientes, quodammodo cogi vitam continentem ducere. Alios cupientes esse Religiosos, non inuenire viam, qua mundum relinquunt; alios cupientes in mundo manere, inueniunt se quodammodo cogi, ut illi

Isb. 29. moral. cap. vii.

1 Iob. 38. 33.

*Ordo cali
Vocationu
diuersitas.*

cc

cc

cc

delectat.

deferant, & fiant Religiosi. Aliquem ambire dignitatem, nec tamen con-
 qui: alium verò, qui illam horret, rapi quodammodo ad eam suscipiendam:
 & ex duobus, qui eandem ambiunt, aut fugiunt, alterum fieri voti compo-
 tem, alterum viam non inuenire, qua fiat. Quod totum dubio procul, non
 casu euenit, sed consilio & ordinatione cœlesti: Cuius rei radius quidam
 & insinuatio ponitur in sacro Euangelio, in quo legimus: duos homines
 voluisse sequi Christum, & cum eo semper manere: Christum verò vtrum-
 que dimisisse, dicentem alteri, *b se non habere, ubi caput reclinaret*: alterum ve-
 rò iubentem, *c redire in domum suam, & narrare, quanta sibi fecisset Deus*: Con-
 trà verò duorum aliorum excusationem, quam prætexebant, ne statim i-
 psium sequerentur, non admisisse, nec passum alterum illorum *d primum ire,*
& sepelire Patrem suum; nec alterum *ire domum*, vt de suis rebus disponeret;
 sed vtrumque iussisse, statim ipsum sequi.

HORVM euentuum ac distributionum, & similiarum aliarum causam non
 potest homo plenè assequi, nec expedit temerè illam inquirere: sed facis
 nobis esse debet nosse, quòd omnia disponantur à prouidentia Patris infi-
 nitè sapientis, potentis, ac iusti; attendentisquæ ad bonum filiorum, vt illis
 & Statum & vitæ rationem magis ipsis conuenientem tribuat; id quæ maio-
 ri multò amore, quàm Parentes carnales potuissent illis prospicere: ac pro-
 inde rectum omninò est, illius bonitati fidere, & humiliter subijcere nos om-
 nibus, quæ in sua Ecclesia, & in membris eius disponit. Et ob hanc cau-
 sam Scriptura diuina loquens de capillis Dei, qui excelsas eius cogitationes
 significat (vt supra est dictum) nunc dicit esse *e nigros quasi coruos*: nunc *candi-
 dos tanquam lanam albam, & tanquam niuem*: ad significandum (vt perpendit
 Theodoretus) quod ipsius consilia ac dispositiones sint nobis occulta, &
 incomprehensibiles; in se ipsis tamen puræ, sanctæ, & optime ad scopum
 directæ. Et quamuis causam assequi non possimus, cur disposuerit in cor-
 pore suo mystico, hos esse tanquam pedes, illos tanquam oculos, & alios
 tanquam caput: id tamen certò nouimus, eum in hac distributione sanctum
 esse, ac sapientem, & rectè rem totam disponere. Infinita enim sua sapientia,
 Status omnes nouit, vitæque rationes, quas ipsius filij habere possunt, tam
 viles quàm perniciosas: & omnipotentia sua eadem facilitate potest hos
 atque illos dare. Qui, cum eos diligit tanquam Pater, sperare de infinita
 ipsius charitate debent, eum ipsis daturum Statum & officium, quod magis
 illis rompetit: præcipuè si hac confidentia id petant; sintque fideles, & sub-
 iecti beneuolæ ipsius prouidentie, consilijs ac dispositionibus. Et licet ve-
 rum sit, ipsum in hac distributione non solum ad priuatum cuiusque bo-
 num, sed ad vniuersale totius Ecclesiæ ac Reip. attendere, cum sit vniuer-
 salis gubernator, & generalis Statuum omnium Officiorum, ac ministeriorum

pro-

b Luc. 4. 58.
 c cap. 8. 39.

d Cap. 9. 60.
 62.

Capilli Dei
 nigri &
 candidi.
 Cap. 2. ad fi-
 nem.
 e Can. 5. 72.
 f Apoc. 1. 14.
 In cap. 5.
 Cant.

Iudicia Dei
 occulta, sed
 iusta.

prospector ac distributor; ideoque ad ipsum spectet eligere & vocare homines ad illa aptos: nihilominus aded est eius providentia diuina sublimis, vt nihil communi bono subtrahendo, etiam particulari prospiciat; & sine huius incommodo communi bono provideat: Et ita vniuersale Ecclesie commodum est illi curæ, vt non sit cum particularium detrimento: & contra ita bonum particularium curat, vt in vniuersalis boni ipsius Ecclesie detrimentum non cedat. Ideoque certam licet habere fiduciam, quod occulta diuinæ providentiæ iudicia non solum *iusta* sint in se ipsis, sed nobis etiam commoda & *vtilia*: modò ei nos subiiciamus, ac sinamus duci per viam ab ipso nobis designatam. Nec solum vtilia erunt, sed *in-cunda* etiam, & propensionis ac facultatibus, quibus nos præuenit, valde accommodata: vt enim chirothecæ fiunt, vt manibus sint accommodatæ, & vaginæ gladio: ita Status & officium, vitæque ratio, quam Deus ipse distribuit, veniunt iuste & aptè ad mensuram recipientis in bonum ipsius animæ, modò providentiæ diuinæ cooperetur. Quia enim optime ipse nouit, quid cuique magis conueniat, id magna liberalitate & misericordia cuique largitur. Et cum nullum oneret supra vires: tantam omnibus dat gratiæ suæ, ac donorum cælestium abundantiam, quanta necessaria est, ad integrè explendum quod in iunctus Status & Officium requirunt. Quare diuina Scriptura (vt Sanctus Thomas aduertit) multos Sanctos in Statibus & Officijs inæquales, (quales fuerunt Beata Virgo, Sanctus Ioannes Baptista, Sanctus Srephanus, Apostoli, & alij similes) vocat *plenos* gratiæ, & Spiritu sancto: quia omnes plenitudinem acceperunt gratiæ & auxiliij, quam ipsorum Status & Officium requirebat, ad illud, sicut oportebat, obeundum, vt postea videbimus. Et hoc totum cadit sub diuinam prædestinationem in electis: quæ (vt initio primi Tomi dictum est) est consilium & idea quædam omnium mediorem, per quæ prædestinatus consequitur vitam æternam; quorum vnum ex præcipuis est Status, Officium, & vitæ ratio, quam habere ipsum oportet in Ecclesia & Republ. Christiana. Ac proinde varijs rationibus & vjs de ea illi prospicitur, vt in multis exemplis, quæ proponuntur in horum Tractatum progressu, apparebit.

§. 1. *Quantum referat, diuina providentia ordinem sequi.*

EXPROPOSITA hætenus doctrina deducenda sunt præcipua huius materiæ monita & documenta. Hoc præiacto fundamento, quod inter omnes res humanas, quæ sub nostram electionem, libe-

Tom. 2.

D

ram

Deus publicum curat & priuatum bonum utrumque sine alterius damno.

Deus se creaturis accommodat.

Job. 7. 10

Sancti pleni gratia pro status exigentia.

Electio status maximam momenti, expendenda sedulo diuina voluntati conformanda.

1. Status omnino sine auxilio intolerauimus.

2. Deus non tenetur dare auxilia extra suam uocationem.

ramque uoluntatem cadunt, nulla sit, quæ maiori consilio tractari debeat; nulla, circa quam diutius oporteat vigilare, quam circa *electionem Status*, uitæque rationem, quam sequi uelimus; omnes uias, modosque quaerendo ad cognoscendum, quid Deus uelit; eiusque prouidentiam amplectendum, in ea uocatione, ad quam nos uocat, uoluntatem nostram cum ipsius diuina conformantes; nostrumque iudicium, occultis eis iudicijs subiuciendo: licet eorum finem ac profunditatem non allequamur. Nam si bene attendamus, ex recta electione, magna ex parte dependet lætitia cordis nostri; conscientiam pax, profectus in spiritu, bona uitæ nostræ directio, & in uirtute perseverantia: & ut omnia semel dicam ipsa nostra saluatio. Contra uero ex huius electionis errore proueniet, ut tota nostra uita multas patiatur tristitias, turbationes in multis defectibus, & erroribus cum ingenti damnationis nostræ periculo.

D I C E N I M mihi, an aliquid sit magis periculosum, quam quod quis grauissimum aliquod onus sibi imponat, non habens vires & sufficientia auxilia ad illud portandum? aut quid sperari possit de ingenti aliqua ædificij mole super leui & falso fundamento exstructi? quæ igitur prudentia est, eum Statum amplecti, qui nec personæ tuæ qualitati, nec uiribus & facultatibus tuis conueniat, & respondeat: ex quo non possit aliud sperari, quam quod ipsum onus à te proijcias, corruatque ædificium cum iactura æternæ uitæ.

N A M, Si uerum est quod dicebamus, Deum Dominum nostrum fideles uocare ad eum Statum & Officium, quod ex paterna prouidentia illis constituit, tanquam medium valde accommodatum ad ipsorum salutem; offerens simul vires ad talia onera & obligationes ferendas: quod si diuina uocationi resistas, aliam teneas uiam: tu ipse certe portam cæli tibi occludis, filiumque mediocrium abscindis, quæ diuina prouidentia ad te saluandum constituerat. Et si alium amplectaris Statum, quam Deus sua uocatione tibi offert, imponis tibi onus, quod forte ferre non possis. Quamuis enim uerum sit, **D E V M** nulli denegare necessaria ad salutem consequendam auxilia: nostro tamen humano more loquendo liceret dicere: **D E V M** non teneri vires suppeditare ad onus portandum, quod ipse non imposuit; nec subsidia ad eum Statum, ad quem ipse non uocauit. Quæ enim fiducia auxilium petes à Deo ad calamitates, & afflictiones occurrentes in eo Statu, quem, ut tuam sequereris uoluntatem, contra ipsius diuinam elegisti; aut quomodo habebis animum ab eo petendi, ut eruat ex periculis, in quæ incidis in Officio, quod sola tua ambitione, nihili faciens uocationem diuinam, obtinuisti? iure enim respondere tibi poterit, ut pro auxilio recurras ad eum, qui te uocauit; & ut ab angustijs, & anxietatibus liberet,

qui

qui te in illas conecit. Ita euenit Israelitis, cum de Deo conquererentur, dicentes a: *Deus meus, cognouimus Sanctum nomen tuum, cur nos deseruisti in angustijs nostris tempore scilicet nostrarum calamitatum?* quibus ipse Dominus per Oseam Prophetam respondit, *proiecit Israel bonum, inimicus persecutus eum. Ipsi regnauerunt, & non ex me: Principes exsisterunt, & non cognoui.* quibus verbis conqueritur etiam ipse Dominus de suo populo, quod Reges sibi elegisset, ipso inconsulto: & de ipsis Regibus, quod populi gubernationem per tyrannidem & ambitionem sibi usurpassent, non vocati, nec electi ipsius nomine. Et hanc adfert causam, cur ipsis afflictis non subueniat, nec eripiat ex periculis, & malis, quibus premebantur. Et quod maiorem adfert admirationem, illud est, quod vnus ex Regibus, de quibus Deus conqueritur, erat Ieroboam, quæ *Ahas* Propheta ex parte ipsius Dei, nominauit Regem decem tribuum Israel, relicta vna tantum filio Salomonis: & nihilominus dicit ipse Dominus, *ipsi regnauerunt, & non ex me.* Nam (vt notat Sanctus Cyrillus) quædam facit Deus, ita diuina sua providentia illa constituendo, quia placent illi: sicut elegit Dauid in Regem Israel; & Apostolos vocauit ad Apostolatam, Et qui hoc modo vocantur, non intrant propria sua voluntate, sed ipsius Domini illos eligentis & vocantis: & his subuenit fauetque prospiciendo de omnibus necessarijs, vt vocationi suæ respondeant. Sed alia quædam facit idem Deus, non nisi ea permittendo in pœnam peccatorum: quemadmodum ad puniendam peccata Salomonis, permisit decem tribuum Israel eligere sibi in Regem Ieroboam, qui propria sua voluntate in electionem consensit. Quod verò Deus illum designauerit in Regem, id fecit acquiescens eius Tyrannidi & superbiam, in finem prædictum. Hac ratione plurimi intrant in diuersos Status & Officia, tam Ecclesiastica, quam secularia, non electione & vocatione propria ipsius DEI, nec ab ipso providentia eam dirigente; sed merè permittente in pœnam peccatorum propriorum, aut aliorum, annuendo scilicet ipsorum ambitionibus, cupiditatibus, & voluptatibus, quia ipsi eas eligunt, ad propriam suam damnationem. Et qui ita intrant in aliquem Statum, quamuis videantur à Deo eligi, id tamen non ita est: sed ipsi potius sese immittunt: propriaque voluntate, consilio & electione, in talem Statum & Officium ingrediuntur: quare sibi imputent, quidquid mali euenierit: quod vt plurimum est valde magnum. cum enim non ingrediantur per portam diuinæ vocationis; sed ambitionis, avaritiæ, & voluptatum; quamuis religionis pallio, honestatis, aut necessitatis coopertas, intra breue tamen tempus, laruas hæc, & virtutum speciem deponentes, expansis velis nauigant, ad praua sua desideria explenda, donec impingant in scopulum aliquem infelicis alicuius euentus, qui fructus est cæcæ eorum electionis. Nolo hic hæere in

2 Osea 8. 2.

Quæ quis miratus hæc excidat.

In Osea 8.

Deus quosdam vocat, quia voluit

Infelix pro-
pria electio.
Cap. 17.

Vocati pere-
unt, quid
fiet se inge-
rentibus?
b Mar. 15. 1.

c Sapie. 4. 3.

Rarum est
ut prava e-
lectio bene
cedat.

d Ioa. 6. 71.
e c. 17. 12.

Añuum 6. 5.

Prudenter
elige.

referendis infœlicibus euentibus matrimoniorum, vel inordinata tantum affectione initorum; & gubernationum tyrannicè vsurpatarum; & Officiorum ex ambitione sola quæstorum: eò quòd Scripturæ tam diuinæ quàm humanæ plenæ sint infortunijs, quibus DEVS huiusmodi electiones punit: & quotidiana experientia ad oculum nobis proponit huiusmodi multa. Et in proximo Tractatu, qui est de Tentationibus, licebit videre innumera damna, quæ in huiusmodi electionibus adfert ambitio. Id solum nunc perpendamus: si verum sit, sicut reuera est, aliquos vocatos & electos à DEO, à cuius manu Statum & Officium acceperunt cum talento & facultatibus sufficientibus ad suas obligationes explendas, tandem sua culpa perijsse (quemadmodum perierunt Saul, Iudas proditor & alij similes:) mirum non esse, quòd pereant illi, qui proprio motu, nullo DEI neque rationis respectu habito ad illa se ingerunt: possumus enim meritò timere ne sententia illa nostri Saluatoris illos comprehendat, quæ dicit: *b Omnis plantatio, quam non plantauit Pater meus cœlestis, eradicabitur.* Et vt Sapientia diuina dixit, *spuria vitulamina, siue adulterinæ plantæ, quæ non in veritate, sed in mendacio fundantur, non dabunt radicetas; ideoque & si in ramis in tempore germinauerint, infirmis posita, a vento commouebuntur, & eradicabuntur ex loco, in quo ab adultero suo affectu excitati, sese collocarunt.*

SECTO DEI misericordiam valdè esse magnam, ac scire ex nostris malis elicere bona, & ex erroribus veritates: & ita crediderim, aliquos non recta via Statum elegisse, & Officium obtinuisse, qui tamen errorem & culpam suam animaduertentes, voluntatem prauam tandem mutarunt; & fuerunt à Deo adinti, & ab eius misericordia protecti. Sed qui huic misericordie in-nixus, suam electionem clausis (vt dicitur) oculis faceret, non censeretur prudens. Nam id est commune & ordinarium, vt ex vocatis & electis à Deo ad huiusmodi Status & Officia plurimi proficiant: sed ex non ita vocatis, plurimi pereant. Scimus ex *d duodecim Apostolis*, à Christo Domino nostro electis, *Iudam* solum commutatum in *Diabolum* eperijsse: at ex duodecim à dæmone electis ad suos Status, vix vnus ad Christum reuertetur: & ex septem *Diaconis*, quos Apostoli nominarunt, solus *Nicolaus* ab accepta veritate apostatauit: at ex septem inaniter à mundo electis ad sua Officia, vix vnus ad bonum finem perueniet. Ex quo concludo, quod initio proposui: in nulla re debere nos maiorem curam ac diligentiam adhibere, quàm in eligendo Statu & vitæ ratione, quam sequi debeamus; vt electio nostra recta sit, diuinæque voluntati ac vocationi, qua ille nos vocat, conformis.

§. 2. *Quid illud sit, in quo censemur Diuinae prouidentiae ordinem sequi.*

SVPEREST vt fusius explicemus ea, quae ex nostra parte sint facienda, vt consilium, & ordinem prouidentiae diuinae sequamur. Quae omnia ad tria praecipua capita reuocabimus. *Primum* est, vt pura & recta sit intentio in hac Statuum & Officiorum electione, ne scilicet tendat in prauum ambitionis, cupiditatis, aut sensualitatis finem; sed bonum aliquem ad Dei gloriam, salutem & utilitatem nostram, aut proximorum nostrorum. *Secundum* vt apta semper media applicemus, quae scilicet Dei voluntati, rationi, & prudentiae sunt conformia: excludantur vero illicita omnia, & quae à diuinis & humanis legibus sunt prohibita. *Tertium* est, vt in his omnibus non temerè aut ex passione & affectu vehementi, qui turbationem aliquam animae adferat, procedamus; sed cum animi tranquillitate, prudentia, & maturitate exequendo, quod scriptura diuina monet: *iuste quod iustum est persequeris, vt viuas* feliciter vitam hanc temporalem, & gratiae; & postea consequaris aeternam.

QUANDO tria haec in tuis electionibus, & animi votis seruaueris, exitum quem in eis habueris, iudicare poteris signum diuinae voluntatis, eiusque prouidentiae erga te consilium: si quidem ipse dixit, *beatus quae uisue primum regnum Dei, & iustitiam eius, & haec omnia adiuuentur uobis.* Si enim Statum aliquem, Officium, aut dignitatem in Rep. quaeras, aut bona aliqua temporalia ad vitam sustentandam, id quae praecipue dirigas in eum finem, vt Deus regnet in te per suam gratiam; & tu postea cum illo in eius gloria: & si media, quae adhibes, & modus, quo uteris, omnia sunt conformia iustitiae huius regni, legibus scilicet, praecipis, & consilii eius, confidere poteris, Deum bonum exitum daturum tuis conatibus, si tibi ad caelum consequendum expediat. Et quamuis totus mundus, & ipse infernus impedire id conentur, non praualebunt, si Deus id tibi concedere statuit: quod si re ipsa impediuerint, signum tibi certum esse debet, non placuisse Deo, vt tibi daretur, eò quod tibi non expediret: ac propterea noluit obicem illum remouere.

HANC REM praclaris quibusdam exemplis ex diuina Scriptura petitis illustremus. Cupiebat Iacob ducere Rachelem in coniugem, ad quod obtinendum, media adhibuit usitata & recepta, dicens Laban eius parenti, *seruium tibi pro Rachel uisua tua minore septem annis* Quibus elapsis decepit eum Laban, tradens ei filiam natu maiorem, quae Lia appellabatur, permittente Deo hanc eius deceptionem, eò quod hoc ei coniugium magis tunc expediebat, quam cum altera, quam optabat. Qui post seruitium septem

Tria requi-
sita Ele-
ctionis.1.
Intentio
pura.

2.

Apta media

3.
Prudentia.a Deut. 16.
10.

b Matt. 6. 33

1.

Sic Iacob
Liam.

c Gen. 29. 18.

aliorum

aliorum annorum tandem voti factus est compos, & accepit etiam Rachel, quia vidit Dominus id tunc fore illi utile.

2.
Opes acci-
pir.

Id Gen. 30. 32.

Gen. 31. 8.

Gen. 30. 43.

Diligētibz
Deum om-
nia coope-
rantur in
bonum.

3.
Ioseph resi-
gnatus.
g Gen. 37.
9. 28.

Lib. c. Mo-
ral. c. 12.

h Cap. 4. 8.
i Cap. 50. 20.

Abstinēt
malis rōe
dys.

Et paulò post cupiens idem Iacob aliquas terrenas facultates acquirere, quibus filios & familiam sustentare posset, pactū iniit cum Laban, quod per annos aliquot vellet illi seruire, sed acciperet pro mercede, d *quicquid ex grege vnus coloris, siue albi, siue nigri nasceretur variis coloris.* Quo pacto inito, tollens Iacob virgas quasdam, ex parte decorticatas, posuit coram omnibus tempore conceptis: deditque Deus huic industriā, vt cūm virgæ ponerentur, semper oves parerent diuerso colore resperfas. Et cūm pœniteret ipsum Laban huius pacti aliudque contrarium iniret, vt quidquid, albi coloris nasceretur, acciperet ipse Iacob: tunc non adhibitis virgis decorticatis, totus grex prodibat albus. Et quamuis e *Laban decies hoc pactum mutasset*, toties tamen successit res ex voto ipsi Iacob: & sic *fidatus est ultra modum.* Ita enim diuina prouidentia disposuerat. Et quoniam diuitias ipse in bonum finem quærebat; mediāque apta adhibebat, totam fiduciam in Deo collocando: habuit eius desiderium felice exitum.

In His exemplis resplendet quiddam magnæ consolationis pro ipsis iustis, quibus aliena peccata nunquam nocent, nisi eorum sint participes: nec poterunt diuinæ prouidentie decreta in suorum fauorem impedire; nam potius solet D E V S prauos peccatorum conatus conuertere in media apta, ad consilia sua in Iustorum fauorem exequenda, quemadmodum vsus hic est fraudibus Laban, vt in ipsius Iacob bonum cederent.

Quod etiam adhuc clariùs apparebit in stupendo exemplo Patriarchæ Ioseph, quem prouidentia diuina designauerat, vt esset aliquando Vice Rex Aegypti, cui adhuc iuueni id in somnijs reuelauit, quod somnium, cūm suis *g fratribus* aperuisset, acceperunt illi ex eo occasionem, vt ex inuidia conarentur impedire diuinæ prouidentie consilia, ideoque illum tanquam mancipium *vendiderunt* in Aegyptum. Sed (vt S. Gregorius expendit) media, quæ illi adhibuerunt, vt fratrem suum *humiliarent*, conuertit Deus in media quibus *exaltaretur*: quare malitia & inuidia fratrum nihil nocuit ipsi Ioseph, sed potius fuit ex vsu prouidentie diuinæ, vt fieret quod decreuerat. Quod optimè ipse Ioseph intellexit, & aperte fassus est, cūm fratribus dixit: *h non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum, i Vos cogitastis de me malum: sed Deus vertit illud in bonum, vt exaltarei me, sicut in presentiarum certis.*

SED vnde tantum bonum huic Patriarchæ, nisi quòd diuinæ prouidentie confiderit; & se ab ea duci permiserit? nunquam enim voluit vlla mala media admittere, aut adhibere ad consequendam dignitatem, quam D E V S illi reuelauerat: ideoque Deus ad manus illi obrulit, non cogitanti, ea quæ,

futura

futura erant efficacia, ad illam consequendam: quemadmodum diuina Scriptura insinuat cum dicit: *Joseph in tempore angustie sue. Custodiuit mandatum, & factus est Dominus Aegypti*, significans, id totu ei propterea cuenisse, quod securus fuerit cum perfectissima obedientia, consilium & dispositionem prouidentiae diuinæ.

Idem euenit valde excellenter Dauidi Regi qui etsi nouerat, se à Deo electum in Regē post Saulem; experiretur autem ipsius Saulis in se odium, quo vitā illi auferre moliebatur: nihilominus ipse nunquam voluit mala media adhibere, vt voti compos euaderet. Nam licet non defuerint occasiones, in quibus potuisset Saulem occidere; & ipsius milites id illi suaderent, noluit tamen id vnquam facere, sed omnia diuinæ prouidentiae commisit. Et quānis eius amuli in persecutionibus eum tentarent, ac dicerent: *vade, seruis Diis alienis*; nunquam illis annuit; sed fideliter in obsequio Dei perseverauit, donec Deus regnū in manibus eius posuit, per ea media, quæ ipse minus cogitabat, nihil interim prætermittens eorum, quæ facere debebat.

OPERÆPRETIVM tamen est aduertere, duobus his clarissimis viris *Josepho & Dauidi*: magna patientia & longanimitate opus fuisse, eò quod prouidentia diuina soleat interdum moras trahere, & postquam Officiū aut dignitatem promittit, differre diutius executionem: permittens aliquoties ex eadem promissione accipi occasionem differendi executionem, propter impedimenta, quæ eius causā exoriuntur. Et qui cum Deo Domino nostro agit, & aliquid ab eo obtinere desiderat: non debet multum festinare; sed resignare se ipsum, ac subijcere, vt moras patienter sustineat, memor sententiæ Prophetæ dicentis: *si moram fecerit, expecta eū, quia veniens veniet, & non tardabit*, tēpore scilicet opportuno, & *Isaiæ* dicentis: *n qui crediderit, non festinet*: & *Sapiētis*: *o qui festinus est pedibus, offendet*: & ita offendēdo cursū ipsū interrūpit, & solet perdere brauiū. Præterea tempus ipsum magnus est magister; & multa media manifestat, quæ antea erant occulta, aut ipse Deus potius tēporis decursu, ea sensim ostēdit, & indicat: vult enim ipse omnia fieri cū quiete: & propterea dixit *Ecclesiastes*: *p omni negotio tēpus est, & opportunitas, sed multa tamen est hominis afflictio*, volentis res extrahere, & habere extra suum tempus & opportunitatem; & præcідens fructum immaturum, non capiet ex eo vtilitatem, sed acerbitatem, qua dentes ipsius ligentur. Nam quemadmodum diuina prouidentia, certa tempora constituit, in quibus arborum fructus maturecant: ita etiam constituit ad expedienda & perficienda negotia, ad suam gloriam suorumque electorum destinata.

D E N I Q U E ex his quæ diximus, constat etiam eos diuinæ ordinationi ac prouidentiae resistere, qui rem aliquam negligunt, earum, quæ nos cum illa conformant, siue quod in obliquum & malum *finem* tendamus,

siue

1. Mach. 2. 30

4. 1. Reg. 26. 20. Dauid confidens Deo.

5. Patientia est necessaria.

in Hab. 2. 3. n Isai. 28. 6. o Prou. 19. 2

p Eccles. 8. 6. Tempus est magnus magister.

Finis, media
& modus
attendenda

1. Reg. 23.
13.

Saul inobe-
dientia in-
currit quod
timebat.

1. Reg. 2.
30.
Sic & Heli.

siue quod *media* adhibeamus illicita & prohibita; aut denique malus adfir-
modus, eò quod patiamur, nos à passione & inordinata affectione raptari,
neglectis interim circumstantijs, quæ deberent opera nostra comitari. Et
qui hanc tenent viam, impediunt (quod in se est) bonum, quod providentia
diuina ipsis volebat tribuere; faciuntq; iacturam magnam, quam eadem pro-
videntia diuina permittit in pœnam peccatorum ipsorum. Quemadmo-
dum facile videri potest in euentis infelicibus studiorum & conatum
Saulis: eò quod mala media adhibuerit ad regni sui conseruationem, ne-
glectis Dei consilijs & mandatis, vt iudicium proprium sequeretur. Nam
cum Samuel Propheta ex parte Dei illum monuisset, vt expectaret in Gal-
gala cum populo per septem dies, vbi essent oblaturi holocausta, antequam
Samuel perueniret in die septimo, videns Saul, quod populus dilaberetur,
ipsemet obtulit suum holocaustum. q. *Cumq; compleisset offerens holocaustum:*
ecce Samuel veniebat, qui sciens, quid Saul fecisset, dixit illi; Stultè egisti, nec cuspe-
disti mandata Domini Dei tui, quæ precepit tibi. Quod si non fecisses iam nunc præ-
parasset Dominus regnum tuum super Israel in sempiternum, sed nequaquam re-
gnum tuum ultra conseruet. Quæ fuit Dominus sibi virum iuxta cor suum, & præ-
cepit ei Dominus, vt esset Dux super populum suum, eò quod non seruaeris, quæ præ-
cepit Dominus. quare, si Saul secutus fuisset diuinæ providentiæ consilia, re-
gnum eius confirmatum fuisset in perpetuum, sicut facere decreuerat: sed
quoniam, illis neglectis secutus est proprium iudicium, deditque locum
humano timori, quod populus eum esset deserturus, fuit verè à Deo reie-
ctus, & à populo desertus, & in idem damnum incidit, quod timebat: quod
Deus intercidisset, si Saul ipsius dispositionem ac directionem fuisset secu-
tus. Et qui septem constitutos dies ferè expectauerat, voluit tempus à Deo
pro holocausto præscriptum, præuenire, & per se ipsum, Samuele non ex-
pectato, offerre. Et quia festinauit, offendit, ex quo ita est lapsus, vt nunquam
amplius caput erexerit. Et idem dixerat prius Deus Heli Sacerdoti tre-
mendis his verbis: *loquens locutus sum & statueram vt domus tua, & domus*
Patris tui ministraret in conspectu meo vsque in sempiternum. Nunc autem absit hoc
à me: sed quicumque glorificabit me, glorificabo eum: qui autè contemnit me, erit
ignobilis. Et suscitabo mihi Sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum, & animam meam
faciet, & ambulabit coram Christo meo cunctis diebus. Quæ sententia aperte in-
dicat, pertinaciam nostram & inobedientiam in causa esse, cur Deus decreta
& consilia sua immuter: non quod in ipso sit reuera aliqua mutatio, sed in
nobis. Eius enim decretum fuit, statum nobis, & honoratum officium cõ-
ferre, & nos in eo conseruare; ita tamen, vt nos ipsius directioni subijcia-
mus, & exequamur voluntatem. Quando autem ex malitia & ambitione
nostra eius directioni nos subducimus, decretum illud suum mutat in
pœnam

pernam nostræ culpæ: nam vt honorat, ipsum honorantes; ita iustissimè de-
 lerit, ipsum deserentes. Si igitur Deus absolutus est omnium Statuum,
 Officiorum, ac dignitatum Reip. Dominus, multò magis quàm omnes Re-
 ges, & mundi Monarchæ; & in manu sua habet, distribuere Statum altio-
 rem & demissiozem; Officium honoratum, & abiectum; & fœlicem aut in-
 fœlicem editum per media à se constituta: quæ maior amentia esse potest,
 quàm resistere voluntati Dei ad eò potentis; eiusque constituta media con-
 culcare? num existimas, te scire, aut posse plus quàm ipse Deus? aut persua-
 des tibi, consilia tua ipsius consilijs præstare? aut posse te contra illa præua-
 lere? *Quis* (ait Iob) *resistit ei, & pacem habuit?* & quis poterit diuinam eius
 prouidentiam effugere? si enim eam fugias, quà bonos prosequitur: com-
 prehendet te, quà punit improbos. Et nisi te ei directioni subijcias, quam
 exhibet tanquam *Pater*: incidet inuitus in eam, quam gerit, vt iustus *Index*,
 qua ultionem sumet de pertinacia & proteruia tua.

CAPVT IV.

DEI PROVIDENTIA CIRCA VARIAS IN-
 CLINATIONES, talenta, & vocationem ad varios
 Status.

IRABILIS omninò est prouidentia diuina in adhibendis
medijs, quibus varios Status, Officia, vitæq; rationes, quæ
 sunt in Ecclesia, & Rep. Christiana hominibus distribuit.
 Horum mediolorum quædam sunt *naturalia*, ad ipsum cor-
 pus vel animam pertinentia; alia *supernaturalia* addita ipsi
 naturæ à misericordia diuina: & similiter quædam de-
 pendent à libero nostro arbitrio & industria; alia verò illam *precedunt*:
 quia diuina prouidentia lolet multò antè de ijs prospicere; & ab ipsa *nati-*
uitate eis distribuere ea res, quæ disponant ad Status & Officia, quæ illis
 tribuere cogitat. Quarum rerum *dua* sunt magis insignes, & vniuersales:
propensio scilicet & *talentum*; applicatio & ingenium ad Statum & Offi-
 cium accommodatum, a *disponens* (vt Sapiens dixit) *omnia suauiter*, propter
 propensionem; & *fortiter*, propter talentum. Quare vt Author est naturæ,
 distribuit hominibus varias inclinationes & talenta naturalia, vt appli-
 cent sese, & addicant diuersis Reip. Statibus & Officijs; eaque præstent, hinc
 cum *delectatione*, quia ipsorum propensioni sunt conformia; inde verò
 sufficienter ac *perfectè*, propter talentum, quoad ea præstanda habent.
 Et quamuis sint gemelli fratres, sicut b *Esau & Iacob*: variæ tamen erunt

Voluntati
Dei quis re-
sistit!

Iob. 9. 4.

Deus pa-
ter aut lu-
den.Media va-
ria vocati-
onum.Propensio &
talentum.
a Sapi. 8. 1.

Gen. 25. 27

eorum propensiones & ingenia, quibus se ad exercitia diuersa applicent; alij quidem ad altiora, magisque ingenua; alij ad abiectiona & humiliora. Nulla est enim ars mechanica, aut Officium vilissimum, & maxime laboriosum, ad quod sapientissimus gubernator, & vniuersalis mundi Paterfamilias non prospexerit de personis, quae suauiter & industrie illud exerceant. Id quod aded est solius Dei proprium; vt nullus terrenus Princeps id efficere possit. Nam Reges, licet cogere possint, vt quis Statum aliquem, aut Officium in Rep. sua necessarium subeat: non tamen possunt naturales hominum propensiones mutare; neque ingenium & industriam, quam natura illis denegauit, tribuere. Solus Deus est, qui infinita sua sapientia a *attingit à fine usque ad finem*, ita vt nihil ab vno polo (vt dicitur) ad alterum effugere eum possit; sed ipse fortiter suauiterq;, siue (vt Graeca lectio habet) *utiliter omnia disponat*. & (vt S. Iob dixit) *b Qui fecit ventis pondus, & aquas appendit in mensura; ponit plusis legem, & viam procellis maris sonantibus*: vt res omnes create naturales suas inclinationes, pondus scilicet, mensuram, legem, & propriam viam sequentes, accederent ad omnia, quae sunt ad mundi conseruationem necessaria. Ideoq; quibusdam hominibus ingenuas dedit inclinationes, magnaque talenta, ad sublimia & excelsa Reipubl. exercitia: qui ventorum instar & nubium adspirant, vt sese è terra eleuent; videnturque ad id nati, vt sint domini, & alios gubernent, aut doctissimi sint, & aliorum magistri. Alijs verò inclinationes dedit ac talenta viliora, qui instar aquarum fluminum & maris ad res abiectiones propendent: & videntur nati, vt mechanici sint, operarij, & vt alij famulentur. Et quoniam propensiones suas sequuntur, omnes viuunt contenti, & gloriantur in suis officijs, in quibus student excellere. Hinc prouenit, vt (quemadmodum Scriptura Sacra refert) alij vnam artem inuenerint, alij aliam, ad eam perfectionem illam perducentes, quae tunc obtineri poterat.

§. 1. *Vocationis & Electionis diuinae vestigia sunt Inclinatione & Talentum ad vitæ status eorumq; Ministeria.*

ASCENDENTES autem ab his naturalibus ad supernaturalia, inuenimus, eum Iem Dominum nostrum, quæ author est gratiæ, vt Statibus & Officijs Ecclesiæ, ac Reipubl. Ecclesiasticæ, & Religiosæ bene esset prospectum, tribuere hominibus duas alias res similes, quæ tanquam vestigia quædam sunt Vocationis & Electionis diuinæ, *inclinationem scilicet & talentum*, alacritatem, oblectationem, & fortitudinem ad Statum, Officium, & ministerium, ad quæ illos vocat. Idque facit duplici via. In primis enim, quoniam idem ipse Deus author est naturæ & gratiæ, solet iacere naturæ fundamenta, ædificio proportionata gratiæ, quod constituit super illa erigere, vt vtraque se mutuo iuuent, & inter se bene

coniun-

Deus solus
dat propen-
sionem &
talentum.

a Sapi. 8. 1.

b Iob. 28. 25.

Varia incli-
nationes.
Gen 4. 20.

Duplex vo-
catio.

I.
Naturalis
inclinatio.

coniuncta, iuuius & eincaciùs ad perfectionem perueniant. Hunc ordinem seruasse Deum cum Angelis ait S. Thomas, maiori gratiæ dona ijs communicando, qui erant in natura perfectiores. Et quamuis cum hominibus non semper hunc ordinem seruet, (vt idem S. Thomas probat, ipsaque experientia docet:) non potest tamen negari, aliqua supernaturalia dona optimè quadrare & collocari super ea naturalia, quæ similitudinem & proportionem cum ijs habent. Quamobrem ipse Dominus noster comparauit se ipsum cuidam homini, qui seruis suis talenta tradidit, a *unicuique secundum propriam virtutē*, cuius sententiæ primus sensus est: quòd fidelibus distribuatur Status, & Officia Ecclesiæ, & reliquas gratias gratis datas, quas *ibi talenta* appellat, accommodata virtuti, inclinationi, & viribus cuiusque naturalibus: vt maiori cura suauitate, perseuerantia, ac firmitate illa exerceant. Coniugatis dat *unicum* talentum, & virtutem ad *præcepta* diuina seruanda, & Status sui portanda onera; Continentibus & Religiosis *duo* distribuit talenta; & virtutem, vt ulterius progrediantur, & non solum præcepta, sed etiam perfectionis *consilia* seruent. Prælati & Operarijs Evangelicis *trigalia* addit, *scientiam* scilicet, quam tanquam Magistri docere debent; & *prudenciam* gubernandi, tanquam Pastores; donumq; *loquendi* ac persuadendi, vt audientium corda permoueant, sicut Concionatores. Quæ talenta, vt plurimum bonis illorum propensionibus accommodat: ne gementes, & cõtra earum profluentem, cum malæ non sunt, onus portent: siquidem nihil volentum est perpetuum. Quare cum Status & Officium sunt perpetua, solet Deus vocationem suam collocare supra naturale fundamentum, illis proportionatum, vt ea sit diuturnior. Eos qui sunt natura magnanimi, & *generosi* cordis, adhibet ipse tanquam instrumenta ad egregia & ardua facinora, sicut Moysen & Saulum adhibuit. Timidos vero & pusillanimes, non vocat ad bellum, sed facit in domo sua virtutū opera exercere. Eos, qui natura sunt *inquieti*, non vocat ad exercitia vitæ contemplatiuæ: quia talis quies esset illis instar mortis; sed ad *actiua* ministeria, vt quietè viuant: quemadmodum contra, eos qui natura suã *quieti* sunt & sedati, vocat ad opera *contemplationis*, quibus possint proficere. Denique quemadmodum Christus Dominus noster dixit, nullum prudentem *vinum nouum mittere in vtres veteres, alioquin rumpi vtres, & vinum effundi. Sed vinum nouum in vtres novos immittere, & vinũ vetus in vtres veteres, vt vtres conseruentur*: ita etiã Dominus noster Status, & ministeria inclinationi & talento accommodat, eorũ, quos ad illa vocat: alioqui peribit officium, eò quod non benè geretur, & dānabitur, qui illud agit, quia non satisfaciet suæ obligationi. Et vero dic mihi: quid est Status *Prælati*, & Officiũ *Iudicis* in homine natura suã valdè timido, breuis iudicij, ignauo & negligente? aut Status

1 p. q. 62.
a. 6.
2. 2. q. 24.
63.
Talentum viribus naturalibus commensuratum.
a. Mat. 25. 15

Varia talenta.

Varia inclinationes.

sacerdotii & continentia, in eo qui ob naturæ suæ constitutionem vitur, nec potest carnis impulsibus resistere; nisi vinum nouum in vtre antiquo, quod rumpit recipientem, estque condemnationis eius occasio: quod si ex indi- cijs tantum naturalibus progrediamur (omissis superioribus alijs inspira- tionibus) existimare omnino licet, Deum non vocaturum tales ad Statum, talento & viribus ad eò imparem; sed ad aliquem alium, qui non exigat tan- tum feruorem & perfectionem: in quo & ipsum Officiu, & qui illud ge- rit, melius habebunt: quia & Officiu geretur bene, & qui illud gerit, in eo saluabitur.

§. 2. *Naturalis Talenti ad Status & Ministeria Ecclesie exiguitas.*

SED quoniam omne talentum solius naturæ est valdè exiguum ad hos Status, & ministeria Ecclesie, ac Reip. Christianæ; nec Deus vult se his naturæ legibus alligare: hinc est, quod quæ idem Dominus author est gratiæ, excellentiorem aliam & sublimiorem viam habeat, cum mira suauitate, qua communicat supernaturaliter inclinationem & talentum per cælestes suas illustrationes & inspirationes, aliæque subsidia & auxilia, quibus præuenit adiuuatque, quos ad Statum aliquem, Officiu aut ministerium vocat. Ita vt, si naturalem illi propensionem, & aptitudinem ad ea habeant, valdè eam gratiâ suâ perficiat: quod si desit, ipse eadem sua vocatione, aptitudinem illis tribuat. Nam diuinæ vocationis gratia adfert secum talia auxilia, vt propensionem viresque præbeat ad ea opera præstanda, ad quæ propensio illa dirigatur; vincitque naturæ repugnantiam, & facit ad id inclinare, quod antea auersabatur; ac præstare, quod per se solâ non poterat. Quæ obrem Sanctus Thomas dixit: vocatum à Deo ad Statum religiosum, non posse dubitare de facultatibus & viribus ad vitam in ea ducendam: quia Deus eas præbet à se vocatis. Nam *a qui sperant in Domino (ait Isaias) mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut Aquila; current, & non laborabunt; ambulabunt, & non deficient.* Et in hunc sensum distribuit CHRISTVS Dominus noster horum Statuum & Officiorum talenta, *b vnicuique secundum propriam virtutem: non naturalem, quam ex se habebat; sed communicatam ab ipso Domino: qua etiam præuenit eundem; nec plus oneris imponit, quam possit his viribus & virtute ferre. Et qui accepit quinque talenta, & qui duo aut vnum (nisi ipsi sibi desint) semper habebunt auxilium necessarium ad negotiandum fideliter cum eis: gratia enim supplebit naturæ defectum; & inspiratio diuina inclinationem addit supernaturalem, vbi naturalis defecerit, & vires diuinas; quas qui habet, non indiget humanis. Quæ obrem DEVS DOMINVS noster ad ostendendas inæstimabiles gratiæ suæ diuitias, solet hisce suis inspiratio-*

nibus

*Officia in-
clinationi
attempa-
randa.*

2.

*Inspiratio
cælestis.*

*Propria vir-
tutis duplex,
Naturalis
& commu-
nicata.*

2. 2. q. ult. a

a Isaiâ 40.

31.

b Matt. 25.

15.

Ex S. Thom.

2. 2. q. 24. a

3. ad prim.

nibus ad egregia aliqua facinora aliquos vocare, qui naturalibus facultatibus ad ea præstanda carent; datque magnanimitatem ijs, qui natura sunt timidi; & tranquillitatem inquietis; castitatem ijs, qui ex constitutione sua sunt lasciuui. Et quemadmodum olim ad insignes victorias obtinendas insignes & strenuos Duces, & animosos milites elegit: aliquando tamen etiam debiles faminas, qualis e *Deborah* fuit, *Judith*, & milites tyrones ac timidos, quales esse solent famuli e *pedissequi* in exercitu eligebat: ita nunc ad fundandas ac reformandas Religiones & alia huiusmodi egregia facinora elegit aliquando viros magnos, magni ingenij, iudicij, nobiles, & qui alia multa habent talenta naturalia: sed aliquando tamen etiam eligit debiles mulieres, & homines idiotas, & qui exiguas habent facultates: iuxta illud Apostoli: *videte vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles: sed qua stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes; & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia, & ignobilia mundi, & cõtempnibilia elegit Deus, & ea que non sunt, ut ea, qua sunt, destrueret: ut non gloriatur omnis caro in conspectu eius.* Hoc autem, quod Apostoli à natura non habuerunt, consecuti sunt gratia diuini Spiritus, qui, cum eos elegit, transmutauit, & ad sublime adeo officium euexit, ut suam omnipotentiam manifestaret; quod Amos Propheta plausibili quadam comparatione expressit, dicens: *g qui vocat aquas maris, & effundit eas super faciem terra: Dominus h Deus omnipotens nomen est eius;* indicat enim quod quemadmodum Deus, quæ est naturæ author, omnipotentiam suam manifestat, & ducens aquas dulces, non ex fluminibus tantum, sed etiam ex falsis maris aquis, quas Solis radijs calefaciens, conuertit in subtilissimos aquæ vapores, qui in altum ascendentes, condensantur in nubes; à ventis verò pelluntur per totam terram, quam irrigant & fœcundant. Et hoc opus appellatur *vocatio aquarum maris*, quia obediunt voci Creatoris: ita etiam (ait S. Hieronymus) idem Deus, quæ est author gratiæ, omnipotentiam suam manifestat, mutando ipsam naturam pro libitu suo, ex vno contrario, alterum deducendo, vocando & extrahendo ex mari huius mundi homines natura sua crassos, rudes, inquietos, quos cœlestis suæ lucis radijs mutat in alios viros; & exaltat ad sublimem quandam vitam, plus quàm humanam: ut Spiritus S. vento tanquam nubes impellantur, suæque doctrina irrigent corda terrena, & ita ea fœcudent, ut Sanctorum operum fructus producant.

Cum igitur tanta sit Dei nostri potentia, adeoque miranda eius gratiæ efficacitas, quicumque certa habebit indicia, quod vocetur à Deo speciali vocatione ad aliquem Statum, Officium, aut egregium aliquod facinus, etiamsi defectum in se aduertat talentorum & facultatum naturalium, non debet herere, aut dubitare, quin diuinæ vocationi obediat: confidens in

Deus nunc
magnos eli-
git nunc
paruos.

Iudic. 3. 9.
1. Cor. 1. 9.
1. Iud. 16. 7.
1. Reg. 20.
14.

1. Cor. 1. 26

Amos. 5. 8
LXX.

Vocatio a-
quarum
maris.

Vocationi
diuinæ pa-
rendum.

In Luc. 14. 28

Deus supra
naturam.Deus reges
natos iuuat
sua gratia.

13. Reg. 3. 7.

4. Reg. 12. 2

domino vocante, quod ostensurus sit suam Omnipotentiam, ac suppletur, quod ipse naturæ deest. Hoc enim valde est conforme omnibus prudentiæ Christianæ regulis. Nam si prudens aliquis velit turrim sibi valde utilem ædificare, cum cogitat de facultatibus ad eam ædificandam, (ne forte, si cœperit ædificare, & non potuerit consummare, illudatur) non solum computat sumptus, quos ex proprio patrimonio habere possit; sed etiam quos speret, se, aut ab amicis titulo donationis, aut ab alijs elemosina posse comparare, qui sumptus, si essent valde copiosi, etiam si patrimonium sit alias exiguum, poterit prudenter ædificium aggredi: ita etiam qui arduam & perfectam aliquam vitæ rationem inire cupit: non solum respicere debet naturale talentum quod habet, inclinationes scilicet & ingenium, aliasque naturales dotes: quia hi sumptus, qui sunt tanquam patrimonium proprium, licet aliquid valeant, non tamen sufficiunt ad Christianæ perfectionis turrim consummandam. Sed quamuis videat, sibi ad rem tam arduam multa deesse: si tamen pignus, quoddam internum habeat, quod Deus sit illi aded copiosa gratiæ auxilia suppeditaturus, vt naturalem ipsius defectum suppleat, bene poterit animose aggredi ædificium. Hoc autem pignus, & spem habet, quem Deus vocat, & efficacibus suis inspirationibus, & pullibus cælestibus prouenit: gratia enim diuinæ vocationis secum adfert huiusmodi auxilia. Et ipsa experientia (ait S. Gregorius) docet, quod ijs, qui natura sunt sedati, quietisque amantes, solet Deus Dominus noster Spiritum infundere amoris & zeli, qui illos impellit, vt magna sua voluptate angulum & locum quietis suæ deserant, vt possint suos proximos iuuare: alijs verò natura inquietis solet vehementis aded timoris Spiritum infundere, vt tanquam anchoram, faciat alicui angulo fixos inherere. Propter eandem etiam causam non debent animum abijcere, qui hereditate aut successione tenent aliquam dignitatem aut officium in Republ. quod talentum suum, dotesque naturales à Deo sibi datas excedit. nam, cum huiusmodi successio à diuina prouidentia prouenerit: ad eandem spectat prospicere eis in tali necessitate constitutis, ne talem Statum deserant, non habentes naturales ad eum dotes. Et ita disponit Deus altera ex duabus vijs, vel propter orationes concedendo talentum & facultatem, quæ deest, quemadmodum dedit i Regi Salomoni sapientiam, ad suum regnum gubernandum: vel dando eis cor docile & propensum ad consulendum alios, maius ad id talentum habentes; & prospiciendo illis de bonis consiliarijs, qui sua industria suppleant, quod illis ex sua natura deest. Quemadmodum summus Sacerdos k Ioiadas adiuuabat Regem Ioas, qui ob suam infantiam non erat gubernationis capax: ac propterea quam diu Rex

tam

tam boni consiliarij secutus est iudicium & consilium, optimè illi omnia eueniebant.

CAPVT V.

TRIA SPECIALIA MEDIA, QVIBVS DEVS
voluntatem & electionem suam aternam ad aliquos
Status manifestat: præcipuè ad guber-
nationem.

RÆMISSO fundamento, quod iacit Deus Dominus noster, quâ naturæ & gratiæ est author: operæ pretium erit *media* illa indicare, quibus diuina eius prouidentia vitur ad reipsa distribuendos hominibus Status & Officia Ecclesiæ & Reipublicæ Christianæ, aperiendo per ea electionem, quam ipse in sua æternitate fecit, vt eam fideles sequantur, seque illi conforment, eum in modum, quo dixit populo suo Hebræo, cum constituere vellet super se Regem, sicut omnes per circuitum nationes habebant. *Eum* (inquit) *constitu-
eris, quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum.* quasi ei dixerit: non pro tuo libitu Regem eliges; sed operam da, vt meam intelligas voluntatem, & quam ego in mea æternitate electionem decreui, vt eam tu sequaris. Et quando Apostoli eligere voluerunt vnum, qui in locum proditoris Iudæ succederet, duos nominarunt, Deumque orarunt dicentes: *ostende quem elegeris ex his duobus.* qua oratione (vt Sanctus Chrysostomus perpendit) significare volebant, Deum Dominum nostrum in sua æternitate iam eam electionem fecisse: se verò cupere, ipsius voluntatem nosse, vt eam sequerentur. Et quoniam voluntas hæc in diuino suo pectore latet: varijs eam medijs manifestat, quorum *tria* hic indicabimus, quæ præcipuè locum habent in Statibus & Officijs sublimioribus, in quibus Electio nostra magis anceps ac difficilior esset: eò quòd talentum & facultas sit magis dubia; & propensio eligentis possit esse valde suspecta: nam etsi existimari posset, eam prouenire ab ipso naturæ & gratiæ authore: fieri tamen posset, vt à nostra potius ambitione & cupiditate procederet; & quòd Officium & Status non tam quæreretur ob animæ aut Reipubl. bonum, quàm ob honorem ipsius, aut lucrum quod est officio coniunctum.

Deut. 17. 15.
Saul
Matthias a
Deo electi,
Act. 1. 24.
Homil. in
Act. Apost.

Propensio
gubernandi
suspecta.

§. 1. Electio ex reuelatione, aut precepto.

I.
Reuelatio,
a Exod. 3. 10

b Num. 27
8.

c Iud. 6. 14.

1. Reg. 9.

17. Eccl. 16.

10a. 21. 17.

f Acto. 9. 17.

Eccl. 22. 5.

21.

I.
Moyſes ru-
bus incom-
buſtus.

g Exod. 3. 10

h Num. 18.
8.

Aaron vir-
ga florens.

i Heb. 5. 4.

PRIMUM horum trium mediorem, quibus Deus suam voluntatem manifestat, est prodigiosum & extraordinarium: cum scilicet expressit eam reuelat, quemadmodum a MOYSE manifestauit, se eum eligere, ac designare Ducem populi sui; postea eidem reuelauit, b IOSVE futurum eius in eodem munere successorem. Et olim per suos Angelos manifestabat electionem aliquorum Iudicum populi Israel: ut constat de c GEDONE, & aliis Prophetis suis reuelabat, quos ipse eligeret in Reges, quemadmodum reuelauit d SAMVELI electionem SAULIS & DAVIDI s. Et in lege Euangelica ipsemet Christus Dominus noster manifestauit e S. PETRO, quod ipsum eligeret in vniuersalem Ecclesie pastorem; & Ananiam reuelauit S. PAULVM esse vas electionis, ut portaret eius nomen coram gentibus, & Regibus, & Filiis Israel.

HANC reuelationem faciebat idem Dominus aliquando per aliqua prodigiosa signa, quae personam indicabant, quam ad tale Officium vel dignitatem eligebat; aut ipsum electum animabat, ut eam dignitatem acceptaret: aperiendo simul talentum, quod illi tunc conferebat, aut iam contulisset: ut Officium perfecte obiret. Hac ratione manifestauit Moyſi ipsius electione, ut g populum Hebraum ex Aegypto eduiceret; essetque eiusdem Dux & gubernator per desertum: loquebatur autem ei Deus, cum esset in Rubo, qui ardebat & non comburebatur, ut ex hoc signo disceret Moyſes, quamuis ex se ipso debilis esset tanquam Rubus, non tamen fore propterea consumendum ab igne defatigationum & laborum, quos in commisso sibi officio esset subiturus; sed potius maiorem in medijs laboribus splendorem ostensurum. Eodem modo elegit etiam AARON, eiusque Successores ad dignitatem antiqui Sacerdotij, adhibito tanquam signo huius electionis solenni illo prodigio, quo eius h virga arida floruit, & protulit fructus, in signum, quod vocati & electi a Deo ad huiusmodi officia & ministeria, licet ex se ipsis tanquam virgæ aridae sint, ex diuina tamen vocatione, virtutem & facultatem accipient, excellentium operum fructus proferendi: ut suis possint obligationibus satisfacere. Ex quo Apostolus occasionem sumpsit dicendi, i neminem iure sumere sibi honorem, nisi vocetur a Deo tanquam Aaron. In quæ verba ait S. Thomas: solemne fuisse in primæua Ecclesia, Deum Dominum nostrum huiusmodi vocatione & electione prodigioso aliquo signo aperire, misso aliquo lucis radio e caelo, aut columna ignea, aut colūba, aut simili re alia. Sed hæc prodigia iam cessarunt, nec ea exigit ibi Apostolus, ut de vocatione diuina nobis cõstet; sed id vult tantum, ut nemo dignitatem adeat, nisi vocatus tanquam Aaron.

SED in hoc elucet admirabilis Dei prouidentia erga huiusmodi Sanctos viros : qui, quod essent valde humiles, huiusmodi officia & dignitates fugiebant, iudicantes se indignos & non pares ad illas obeundas; propriumque periculum timentes, si deessent obligationi, quam sublimis adeo Status imponebat. Idem verò Deus *hinc* fugam ipsam illis suggerebat, & approbabat, eaque delectabatur, vt illi in humilitate conseruarentur, & non sponte sua sese in officia intromitterent: *inde* verò, quod nota sibi haberet talenta, & dotes, quæ in illis latebant, & quas adhuc illis conferre statuebat: hisce signis eos, & manifestabat: vt alij ipsos eligerent, & ipsi acceptarent. Quemadmodum in electione Moysis fecit, iubens *k proiicere virgam, quam, in manu habebat, in terram, qui cum proiecisset, versa illa est in colubrum, ita vt fugeret Moyses: cumque eiusdem Domini iussu caudam eius apprehendisset, versa est in virgam;* qua postea plurima stupenda fecit in Aegypto. Vt ex hoc signo intelligeretur, virgam gubernationis speciem habere serpentis, ob occasiones & pericula peccandi, si adfit inordinata aliqua ad res terrenas affectio. Quamobrem viri Sancti eam declinant, quemadmodum fecit Moyses dicens: *l obsecro, Domine, non sum eloquens ad hoc officium præstandum, nam etiam impeditioris & tardioris lingua sum: mitte, obsecro, quem missurus es.* Saul quoque fugit, & *m abscondit se in domo sua,* quando cum in Regem elegerunt: quia tunc humilis erat; ac verebatur, ne illa virga sibi conuerteretur in colubrum: sicut postea eius culpa illi euenit. At si ex Dei electione officium acceptetur, & in manu positum adiunctam habeat vigilantiam ac diligentiam, speciem illam *colubri* exuit, manetque verè diuinæ Omnipotentia *virga,* ad egregia opera per eam præstanda.

SED quoniam via hæc per reuelationem, extraordinaria valde est, raroque usurpata, tranleamus ad secundam viam siue medium valde certum ac securum, *præceptum* scilicet ipsius Dei per suos Vicarios, & Superiores, quos in sua Ecclesia & Republica habet. Qui iubendo obligare possunt, vt aliquod gubernationis officium suscipiatur in vtilitatem Reipublicæ ciuilibus, aut Ecclesiasticæ, aut Religiosæ: de omnibus siquidem intelligitur, quod Christus Dominus noster dixit: *n qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Et in tali casu crimen esset, diuinæ vocationi resistere: non enim possunt *humilitas & obedientia* sibi esse contraria. Et quemadmodum ait Sanctus Gregorius: iusti, etiamsi talenta donaque à Deo habeant ad alios gubernandos, debent demissè talia officia declinare: sed, si ea obire iubeantur, non debent esse pertinaces, vt superioris voluntati resistant: sed obedire, & subdere se illi, etiam contra propriam voluntatem. Nam (vt benè Sanctus Thomas aduertit) *humilitas,* quæ prius ad honoratum officium fugiendum propendebat, nunc inclinatur ad proprium iudicium

k Exod. 4. 3.

Gubernationis virga est serpens.

Exod. 4. 10

n i. Reg. 10. 22.

2.

Præceptum.

Luc. 10. 16

1. Parte Pastoral. c. 16.

22. q. 185. a. 2.

*Superbia est
resistere im-
peranti.*

*Lib. 35. Mo-
ral. c. 3.
in plausibi-
libus obedi-
entia potest
differri.*

*Constit.
par. 10. §. 6.*

*2. 2. 9. 85. #
2. 4. 3.
Votum con-
tra honores.*

*o Num. 11.
16-25.*

*Sufficit pru-
dens prae-
lati
voluntas.*

dicium abnegandum, & alterius iudicio subijciendū. Et charitas ipsa, quæ proprii sui boni spiritualis intuitu talia officia rejiciebat: eadem postea acceptat illa propter bonum proximorum: confidens de bonitate imperantis, quod non propterea propriam utilitatem amitteret, quod studeat alienæ: nec particulare ipsius bonum propterea ipsi minuetur, quod consulat vniuersali.

VERVM quidem est, quod perfecta obedientia non solum inclinet ad sequendam voluntatem superiorum, quando aliquid illi præcipiunt & mandant; sed etiam cum indicia præbent, quod aliquid velint, aut cupiant fieri. Sed hoc (vt ait Sanctus Gregorius) intelligitur habere locum, cum ea, quæ sunt facienda, humilia sunt, aut laborem & pœnam adferunt contra nostræ carnis propensionem. At si ea, quæ sunt facienda, possunt conscientiam onerare, & aliàs sunt honorifica, & aliquas temporales commoditates adiunctas habent, non est contra perfectionem eis resistere, donec expresso mandato ad id obligemur. Quemadmodum fecerunt Sanctus Malachias, & Sanctus Antoninus Florentinus, & alij Sancti, qui resisterūt, donec præceptum imponeretur; imò & excommunicatio, nisi Episcopatum acceptarent. Et in nostra Societate omnes professi speciale votum edunt, non prætendendi has dignitates, nec admittendi, etiam si ad illas eligerentur: nisi eius obedientia eos compulerit, qui id possit sub pœna peccati mandare. Quod votum (vt ait Sanctus Thomas) est valde laudabile: nam in eo promittitur, quod unicuique expedit facere, ne sponte sua ad similes dignitates aspiret. Sed quoniam non semper est necessarium præceptum ad eò seuerum: etiam potest haberi pro electione Dei illa, quam supremi Prælati faciunt, bene conscij talentorum & qualitatum eorum, quos eligunt: qui propterea possunt bene acquiescere tam probis superioribus. Quemadmodum Deus Dominus noster iussit o *Moy- sen eligere septuaginta viros*, quos ipse aptos esse nouerat. Qui, quam primum fuerunt electi, venerunt ad tabernaculum Domini, & statim ipsemet Deus descendit in nube, & infudit partem spiritus, quem ipsi Moyse communicauerat, vt ipse intelligeretur eam electionem approbare; & sufficientia talenta ad illud officium exequendum dare. In cuius signum, cœperunt illi mox prophetare. Adfertque maiorem admirationem: quod duo ex nominatis ab ipso Moyse, qui in castris manserant absconditi, indignos se iudicantes ad eò sublimi officio, iidem inquam cœperint prophetare, in signum quod etiam Deus eorum electionem approbasset: eoque digniores eos iudicabat, quod illi in suis oculis erant minores, & ex humilitate officia illa declinabant.

§. 2. *Vocatio ex electione aliorum.*

TERTIA via, qua Deus Dominus noster voluntatem suam in ijs electionibus manifestat, est, inspirando & permouendo efficaciter cor Electorum, ad quos spectabat prospicere de hominibus, ad huiusmodi dignitates & officia; vt eos eligant, quos ipse Dominus eligi decreuit: ipsis eligendis nihil tale ambientibus, sed potius eas fugientibus. Admiranda itaque prouidentia, hinc electis suis inspirat, vt officia talia fugiant: inde verò inspirat Electoribus, vt ea illis tradant: ita rem totam dirigendo, vt fiat, quod Deus vult, per ea media, quæ homines minimè cogitant.

Quod supremum Dei consilium fufius statui declarandum, ad consolationem aliquorum in sæculo viuentium, aut in Religione, qui conqueruntur, quod videant, se quasi in angulo aliquo relictos, & quorum non esset memoria: cum videant alios ad has dignitates & officia promoveri per media, ambitione & astuti ipsorum adhibita. Et quamuis hæc querela solent esse indicium exiguæ humilitatis, & animi demissionis: sed ex ea etiam parte, qua sunt modicæ fidei & fiduciæ de diuina prouidentia, absque cubio cessarent, si seridè intelligerent, omnes huiusmodi electiones non casu aliquo; sed consilio ac directione magni nostri Dei euenire: in cuius a *manibus* (sicut dixit Dauid) *sunt sortes nostræ*, hoc est prosperi & aduersi vitæ nostræ euentus. Ita vt ex diuina ordinatione & dispositione eueniat nobis fors prospera & aduersa; status sublimis, & humilis; Officiu honoratum, & abiectum. Quod aded certum est: vt, licet huiusmodi dignitates & officia, tam Ecclesiastica quam sæcularia, sorte prouiderentur: (qua re nihil est in mundo magis casuale & incertum) in ordine tamen ad prouidentia diuinam non eueniant casu, sed certo consilio. Nam (vt Salomon ait) *b sortes mittuntur in sinum, sed à Domino temperantur*: & in eum fors incidit, cui Deus vult euenire. Cuius rei sufficientia sunt in sacra Scriptura testimonia: nam secretam Saulis in Regem Israel electionem, quam ipse fecerat, voluit *e sortibus* manifestari, & in eum incidere: & idem euenit in electione S. Matthiæ, in Apostolatum, quia *cecidit fors* super illum; quod non propterea refero, quod existimem licitum esse sortibus uti, nisi in casibus, quos S. Thomas, & alij Doctores expriment: sed vt intelligatur, quando illæ in aliquorum Officiorum Reipubl. electione mittuntur, Deum esse, qui illas dirigat. Ac propterea in eius manibus esse huiusmodi electiones, & a sua prouidentia temper euenire. Præterea in manibus Dei sunt omnium hominum voluntates, quoru est, hæc officia distribuere: & licet sint horrendæ & pertinaces, potest tamen illas impellere, & ad id, quod ipse voluerit, inclinare: efficiens, vt suffragium tuum ei dent, quem ipse in æterna sua dispositione elegit. Hoc voluit significare Sapiens cum

3.
Electio.

Omnia
sunt diri-
gente Deo.

1 Psal. 10. 16.

Sortes à Deo
temperan-
tur.
1 Ro. 17. 33.

1. Reg. 10.
20.
d Act. 1. 26.

2. 2 q 95.
a. 8.

: *Prova. 21. 1.**Flumina & nubes regit Deus.**Error electionis ob peccata nostra.**1.
Cor omnia hominis in manu Dei.
S. Ambrosius.**2.
4 Reg. 9. 16.
Iehu.*

dixit: *cor regis in manu Domini: quocunque voluerit, inclinabit illud:* hoc est, quemadmodum in manu Dei sunt diuisiones aquarum terra & caeli, vt quocunque voluerit, eas distribuat, efficiendo per suam prouidentiam, vt *flumina* ad hanc vel ad alteram partem fluant; & *nubes* in hoc vel illo loco pluant: ita etiam in manu & potestate Dei est cor & voluntas Regis, quæ est tanquam fluius aut nubes, in qua collectæ sunt gratiæ, fauores, dignitates, & officia, quæ subditis suis pro libitu distribuit: & quamuis pro libitu sua ea distribuat, quia est Dominus suæ voluntatis, tamē voluntas hæc est in manibus Dei, & eius prouidentia mouetur, vt velit in hac distributione, quod Deus ipse vult. Et quando permittit eum errare, maleque distribuere huiusmodi res, etiam hæc est prouidentia Dei qua punit peccata. Et quando aliud vult, statim hoc impedit, & vertit in bonum suorum electorum. Si igitur cor Regum, qui solent esse aliàs voluntati suæ valde addicti, est in manibus Dei, & ipsius dispositione mouetur, vt dictum est, ad officia sui regni distribuenda: etiam erunt in benedictis eius manibus corda Pontificum & Prælatorum, quando beneficia distribuunt; & studiosorum, quando suffragia sua ferunt ad cathedras; & collegialium accommunitatum, cum agunt de electione aliquarum personarum: & Deus poterit illos inclinare, quocunque voluerit, ita suauiter & efficaciter, vt sequentes illi propriam inclinationem, deseruiant æternæ eius dispositioni. Quis non admiretur id, quod in electione S. Ambrosij in Episcopum Mediolanensem euenit: accepit enim Deus vocem vnus pueruli dicentis, *Ambrosius Episcopus*, vt sic innumera voluntates, valde discordes in illum conuenirent: permouit enim populi in factiones diuisi, corda, vt omnes vnâ peterent Ambrosium Episcopum, quia Deus decreuerat illum esse.

SE D admirabilius adhuc est, quod sacra Scriptura refert, de Duce illo Iehu, qui erat in campo cum alijs ducibus, & militibus, & ministris iniqui Regis Ioram. Eodem enim tempore vocauit eum vnus de filijs Prophetarum missus ab Eliseo, qui eum seorsim vocans, *vxit in Regem*. Redeuntem autem Iehu ad socios, interrogarunt illi, *quid venit in manus iste ad te: qui ait eis, nostis hominem, & quid locutus est: at illi responderunt, falsum est, sed magis narra nobis: qui ait eis, hæc hæc locutus est mihi, dicit Dominus: vxi te Regem super Israel.* & in eodem momento permouit Deus, & mutauit voluntates omnium ducum & militum: *& festinauerunt, & vnusquisque tollens pallium suum, posuerunt sub pedibus eius, in similitudinem tribunalis, & cecinerunt iuba, atque dixerunt: regnauit Iehu.* O incomprehensibilia diuinæ prouidentiae consilia! ô ineffabilem celestis inspirationis efficacitatem! quis alius nisi ipse Deus, efficere potuisset, vt integer exercitus ducum & militum, qui legitimum Regem habebant, fidem adhiberent vni duci & militi, ipsis aliàs pari, & abique

alte-

alterius testimonio, & ex solo ipsius verbo, quo dicebat, se fuisse electum Regem in Israel: quis eorum intelligentias mutare potuisset, vt crederent, eum esse Prophetam, quem paulò ante *insanum* appellauerant; & verum iudicarent, quòd paulò ante tanquam *falsum* damnauerant? quis illis persuaserat, quòd Iehù illos non deciperet, & quòd ipsius verba non essent ab ambitione excogitata, vt regnaret super illos? quis nouum illum *thronum* regium exstruendi modum, ita ex tempore illos docuit, vt pallia omnes deponerent, & ad pedes eius subijcerent, qui ipsis erat aliàs æqualis, & socius? hæc omnia sunt diuinæ Sapientiæ inuenta, eiusque omnipotentia manifesta testimonia, vt persuadeant nobis omnium hominum corda in ipsius esse manu; & regnorum, dignitatum, & Officiorum distributionem: vt cui voluerit, ea tradat per quamcunque viam.

SED ADHVC vltius progreditur hæc suprema Dei prouidentia, qui adeò sapiens & potens est, vt etiam in despectum ipsorum hominum huiusmodi officia & dignitates pro libitu suo tradat cui voluerit: nam ipsa meritorum consilia, quæ ipsi adhibuerunt, vt ordinationi diuinæ resisterent, dirigit ipse ad sua exequenda: vt ex ijs, quæ supra diximus de electione *Ioseph*, in vice-Regem Ægypti, constat. nam stratagemata & inuidia fraterna, via fuit & medium, quo diuina ordinatio vsa est, vt id sequeretur, quòd ipse volebat: & cum homines improba sua vota sequerentur, id præstabant, quòd Deo esset vsui, vt eueniret quòd volebat. Nam (vt S. Gregorius ait) ita Deus Dominus noster res hominum disponit, vt quasdam *propitius* concedat, alias permittat *tratus*. Ita tamen eas permittit, vt eisdem vtatur ad consilia sua exequenda. Et miro quodam modo fit, vt quædam absque ipsius Dei approbatione fiant, quæ tamen non sint eiusdem consilio & intentioni contraria: nam conuertens malum in bonum facit, vt, quòd ipsius diuino consilio repugnabat, ex vsu fit, vt executioni mandetur. quamobrè dicit Sapiens, *non esse sapientiam, non esse prudentiam, non esse consilium contra Dominum*, vt scilicet impediri possit, quòd ipse faciendum decreuerit. Ex quo etiam fit, quòd si verè humiles, ad maiorem suam securitatem, huiusmodi officia refugiant, debeant meritò diuinæ prouidentia fidere: quòd, si ita illis expediat, sciet ac poterit ipse ea illis procurare per media, quæ illi minus cogitant. Quòd si non faciat, signum erit, id illis non expedire, & sic optimè contenti esse possunt in inferiori loco, quem sibi eligunt, donec dicat illis Deus; *ascende superius*.

SED quia non omnes hanc doctrinam assequuntur, nec ad oeculta diuinæ prouidentia pertingunt, magna hinc dubia accipiunt, & incidunt in perplexitatem: nam primùm, humiles & timentes Deum, etiamsi videant se electos, cum nihil tale quæsiuerint: timent Officia illa acceptare, dubi-

3.
Ioseph.

Cap. 3.

Lib. 6. Moral. c. 12.

Prou. 21. 30.

*Alij anxie
fugiant.*

Ioan. 6. 5.

*Alij sienda
quarunt
horrea.*

tantes, an electio fuerit ex Dei inspiratione, qui ipsos voluerit eligi; an ex humana aliqua persuasione, quæ in electionem se immiscuit. Et esto inspiratio fuerit Dei: non sciunt, an sit consilium eius misericordiar, ad utilitatem animarum ipsorum; an permissio irati Dei ad occulta ipsorum peccata puniendâ, aut ad remunerandâ in hac vita aliqua obsequia ab ipsis præstita, qui postea sint ob suas alias culpas ab æterna gloria excludendi. Dubitant quoque an dotes habeant ad Officia illa sufficientes; & an Electores non sint decepti, existimantes eos esse sufficientes: quod si forte sufficientes dotes habeant; dubitant adhuc an fideliter sint illis vsuri, constituti in occasione Status & Officij honorati. Ideoque sicut Christus D. N. cum cognouisset, quia ventura esset turba, vt *raperet eum, & faceret Regem, fugit in montē ipse solus*: ita ipsi, cum has electiones prævident, fugiunt & abscondunt sese, ne illas acceptent. Ex altera etiam parte exsurgunt dubia non leuia in ijs, qui non volunt esse tam perfecti, vt huiusmodi studia ac desideria fugiant; sed potius Officia ipsa per media apta & licita procurare volunt; cernentes videlicet ipsis oculis, homines vt plurimum talia procurare, & compotes voti fieri: alios quidem in fines & per media valde obliqua; alios verò per licita & iusta. Et qui nullam operam ponunt, vt ea assequantur, præcipue in Rep. sæculari, imò & in Ecclesiastica: eos remanere vacuos. Cum igitur prouidentia diuina industriam nostram non excludat, non volunt in ipsum Deum hanc curam conijcere, vt electorum voluntates permoueat; sed adhibere ipsi volunt media ad eas permouendas: quia eadem prouidentia diuina hac ipsorum opera & industria vtetur, vt fiat quod ipse vult. Hæc sunt dubia hominum timoratorum, à quibus se facile expedit, si in ijs, quæ obtinere procurant, aut acceptant, studuerint diuinam voluntatem cognoscere per media ordinaria, & quæ apta habentur ad eam cognoscendam, & vsui sunt ad omnes Status: ea verò in proximo capite indicabuntur.

CAPVT VI.

CONSULTATIONES INEVNDÆ AD COOPERANDUM prouidentie Dei, eiusque voluntatem cognoscendam in electionibus Statuum & Officiorum.

TRIA illa media in proximo capite indicata, ad voluntatem diuinam, eiusque prouidentie consilia cognoscenda, etsi certa sint eius indicia, non tamen ex vsu esse possunt ad omnes Status & Officia Christianæ Reipubl. esset enim temerarium, hu-

iusmodi

huiusmodi *revelationes* & prodigiola indicia desiderare, ad securitatem nostrarum electionum; nec semper est necessarium; imò ad statum aliquem suscipiendum non expedit, adesse *præceptum*: nam cuius liberum est Statum eligere matrimonij aut continentia, aut religionis; aut officium magis sibi commodum, nisi particulari aliqua causa esset illi prohibitum: nec semper expedit *electionem* huiusmodi omninò remittere aliorum voluntati, ea scilicet spe, quòd Deus sit illis inspiraturus, quod nobis magis expediat. Quia noluit in huiusmodi re nos alienæ voluntati alligare; sed ut nostra quoque liberè vteremur. Sed cum diuina prouidentia nunquam desit in necessarijs, loco illorum mediòrum *tristia* alia solet adhibere, quibus Sanctissimam suam voluntatem nobis aperiat, adiuuantibus se maturo ad maiorem certitudinem & claritatem.

PRIMUM ergò medium sunt illustrationes & *inspirations* valde feruentes & efficaces, quæ intellectui manifestant, Statum & Officium illud valde nobis expedire; & simul alliciunt vehementer ipsam voluntatem, ad illud eligendum. Et hæc sensa præueniunt ordinarias nostras ratiocinationes. Hoc tamen medium non est vniuersale: ordinariè enim DEVS DOMINVS noster non mittit vehementes huiusmodi *inspirations*, nisi ad Statum religiosum aut continentia amplectendum; aut ad Officia humilia & laboriosa obeunda; serè verò nunquam ad Status Prælationum, ac dignitatum Ecclesiasticarum; multò verò minùs ad sæculares: imò potius (ut dictum est) inspirat fugam illarum. neque est moris diuinæ prouidentia, per huiusmodi impulsus dirigere electionem Matrimonij, aut sæcularium Officiorum: nisi fortè aliquando, cum secundum medium est adhibitum, quod consistit in ratiocinatione iudicij nostri, illustrati naturali lumine, & fidei in rebus reuelatis, ita tamen, ut communibus gratia Dei auxilijs ad hoc præueniatur & adiuuetur. Horum enim duorum luminum, *Rationis* & *Fidei*, dictamen, quando Officio suo diligenter funguntur, censendum est dictamen Dei, eiusque vocatio. ideoque tanquam tale meritò est admitendum, ei que parendum. Et qui manum admouet ad voluntatem diuinam, per hæc duo lumina quærendam, solet tertium accipere *illustrationis* diuinæ, quæ fulguris instar eis venit in subsidium; & tanquam suaui & iucunda vox sonat in auribus animæ, & sic concludit; & satis apertè manifestat, quid DEVS de illa velit, & ab ea requirat. Quæ tamen manifestatio interdum fit immediatè ipsimet, qui de Statu eligendo deliberat; interdum verò fit Consiliario spiritali prudenti & sancto, quem in ea re consultit.

AD HOC summè refert, omnia impedimenta remouere, quæ diuinæ

volun-

I.
Inspiratio.

Duo oculi
ratio, &
Fides.

Munditia
& Indiffe-
rentia qua-
renda.

Gradu, 26.

Modi exqui-
rendi volū-
tatem Dei.

Voluntas sicut
tabula rasa.

voluntatis manifestationem impedirent. Hæc autem sunt inprimis peccata, & passionēs, & inordinatæ ad res huius vitæ, affectiones: ac propterea procuranda est summa cordis mundities, & perfectissima voluntatis nostræ indifferentia ad res, quarum est futura electio, ita vt non plus ad vnam earum, quàm ad alteram propendeamus: sed id conemur, vt solum velimus quod voluntatis Dei esse intellexerimus: resignantes omnino, & subijcētes voluntatem nostram diuinæ, cum firmo certoque decreto eam amplectendi, statim atque cognouerimus: etiamsi nostræ sit contraria. Hæc indifferentia valdè est necessaria, quando electio versatur circa Statum aliquem, Officiam, aut Ministerium, in quo sit honor, commodum, aut voluptas: quæ facillè cor nostrum ad se trahunt; aut contra cum electio versatur circa rem arduam & difficilem, quæ nostræ carni horrorem adfert. Nam in prima electione necesse est voluntatem nostram ita se resignare, vt se offerat ad relinquendum & renuntiandum ei, quod nobis valdè arduum, si non placeat Deo: in secunda verò vt se offerat ad amplectendum, quod horrorem adfert, si Dei voluntati ita placeat. Hoc documentum, & bonos eius euentus tradit S. Ioannes Climacus his verbis: Quidam fuerunt, qui desiderantes Dei voluntatem cognoscere, cogitationem suam ab omni affectione remouerunt, & in vtrisque consilijs, ac voluntatibus animæ se collocauerunt, videlicet in annuente & contradicente, quasi in medio mentem suam, omni voluntate propria mundatam, per ardentissimam orationem Domino sistentes, ad certum diem agnitione voluntate illius potiti sunt: siue per occultam aliquam inspirationem; qua Deus illos illustrauit; siue per perfectam ab eorum anima subtractionem alterius opinionis & iudicij, quo perplexi tenebantur; aut ex impedimentis & contradictionibus eos retardantibus, ne voti cōpotes fierent, intellexerunt, eam non fuisse Dei voluntatem; aut contra flante prospero vento, & superueniente ex tempore, non expectato subsidio, cōiecerunt, hanc fuisse Dei Domini nostri voluntatem; memores hunc esse solennem eius morem: adiuuare, & cooperari simul cum ijs, qui sese disponunt, ad faciendum quod debent secundum diuinam eius voluntatem. Hæc Sanctus Climacus, quibus etiam nobis aperit vias & modos, quibus Deus voluntatem suam nobis aperit; ac dispositionem, qua facit nos dignos, qui eam cognoscamus: prædictam scilicet resignationem, qua omnia propria desideria mortificemus, & corrigamus: quæ possunt nos ab eo, quod vult Deus, retrahere. Quemadmodum enim tabula, siue scripta, siue depicta, non potest nouam aliam figuram admittere, nisi prior deleatur: ita voluntas nostra, cum proprijs affectionibus ac desiderijs est plena, nisi ea benè mortificet, ac reformet, non erit benè disposita, vt impressiones & splendores cælestes recipiat: qui cognitionem & amo-

rem

rem diuinæ voluntatis ei imprimet. Quare qui hanc cognitionem ab-
que resignatione obtinere contendit, imo in alteram potius partem incli-
nat, facile decipietur; existimans esse Dei inspirationem, cum potius sit in-
stinctus proprii spiritus, ad id quod ipsi arridet propendentis. Quemad-
modum S. Augustinus de matre sua Monica refert, quod cum vehementer
optaret filij sui matrimonium, occurrebant illi visiones & reuelationes cir-
ca illud, ortas ex ipsius desiderio, & non à diuino spiritu, quemadmodum
alio loco est dictum.

HIS IMPEDIMENTIS remotis, aptissimum medium ad diuinam vo-
luntatem cognoscendam, est ORATIO *humilis, importuna, & confidens*;
qua agnoscamus ratiocinationum nostrarū exilitatem, defectumq; celestis
luminis, quod nos ex his dubiis solet expedire; & speremus, Dominum il-
lum, qui à *sapientiam affluenter* tribuit, eam cum hac confidentia *petentibus*,
nobis etiam daturum. Ad quod idem Dominus per Prophetam suum hor-
tatur nos dicens: *b. clama ad me, & exaudiam te: & annuntiabo tibi grandia, &*
firma, qua nescis: & ob eandem causam Rex Ezechias ei dixit: c. cum igno-
remus, quid agere debeamus, hoc solū habemus residui, vt oculos nostros dirigamus
ad te. Et quauis medium hoc Orationis ad omnia valeat, præcipue tamen
ad hoc de quo nunc agimus. Sæpe enim (vt S. Gregorius insinuat) diuina
prouidentia constituit nobis dare Statum & Officium, quod nobis expedit,
per ipsas orationes proprias, aut aliorum: vult enim orationibus solici-
tari, vt sua consilia executioni mandentur: quemadmodum propter ora-
tionem reliquorum Apostolorum, manifestauit electionem d. *Matthia*, &
S. Franciscus vi multarum orationum obtinuit cognitionem eius, quod
Deus de illo statuisset, tam quo ad fundationem & Statum suæ Religio-
nis; quàm quo ad officium concionandi & agendi cum proximis.

§. 1. *Quæ sint consideranda, vt bona sequatur electio.*

VT ORATIO optatum obtineat effectum, plurimum refert, confi-
derationem illi & meditationem adiungere aliquarum veritatum,
quæ disponunt ad certam cognitionem habendam diuinæ voluntatis: ac-
cepto interim tempore & loco quieto, vt magna attentione ad id solum
attendatur. Ita Sanctus Bernardus consuluit cuidam de eligendo Statu co-
gitanti, si cupis, inquit, cæli vocem audire, dulciorem melle & fauo; & si vis
benè preparare interiore auditum, fuge exteriorem strepitum, vt possis
dicere cum Samuele, *a loquere Domine: quia audii seruus tuus: attende, quod*
hæc vox non sonet in plateis, nec auditur in publico: quia consilium
secretum audientiam requirit secretam: quam si (vt oportet) audiueris,
b. auditui tuo dabit gaudiū & lætitiā. Hoc modo se præparabat Dauid, cum
dixit: *c. audiam quid loquatur in me Deus, quia loquetur pacem in plebem suam, &*

*Amātes si-
bi somnia
sunt.*

*Lib 6. Con-
fess. c. 13.
Ducis Spiri.
Tract. 1. c.*

24

2.
Oratio

a. *Iacob. 1. 5.*

b. *1. Ier. 33. 2.
c. 2. Par. 20
12.*

*Lib. 1. Dial.
c. 8.*

d. *Act. 1. 24*

2.

Meditatio

Epist. 107.

“

“

“

“

a. *1. Reg. 3.*

“

“

super sanctos suos, & in eos, qui conuertuntur ad eorid significans, quod DEVS non loquatur ijs, qui extra cor sunt in res externas effusi; sed ijs, qui se recipiunt ad interna cogitanda

IN HAC igitur recollectione poteris considerare duo genera rerum ad statum illum pertinentium: qualdam *communes & generales*, alias vero *speciales*. Generalium illa est præcipua, vt verus omnium electionum nostrarum *finis*, & omnium Statuum, & Officiorum huius vitæ bene perpendatur: in quem omnia *media*, & consilia quæ acceperis, sunt dirigenda: qui finis est, *maior Dei gloria, propria salus tua, & spiritalis profectus*; & *vniuersale Ecclesie bonum ac proximorum*, qua parte illud *spectant*. Ita tamen, vt cum de salute agitur, bonum proprium præferatur alieno, nam d *quid prodesset tibi totum mundum lucrari, si anima tua detrimentum patiaris?* non vult enim ipse Dominus, te animæ tuæ iacturam facere, vt alios salues: quamuis, si vtrumque bonum assequi possis, finis erit excellentior. Ex quo efficitur, te illum Statum & Officium eligere debere, quod, omnibus circumstantijs tuæ personæ attentis, magis te poterit iuuare ad eum finem consequendum, tuamque salutem reddendam securiorem.

Finis electionum,

d Matt. 16. 20.

I.

Memorare nouissimam. Trail. 1. 15.

NE AVTEM huius vitæ bona te excæcent, aptissimum est consilium eodem tempore tibi ante oculos proponere, ipsam *mortis* horam; & exactam rationem quam DEVS à te exiget, cum veneris ad *iudicium*, quemadmodum in primo Tomo est declaratum. Et, cum hoc bene perpendaris, dabis operam diligentem, vt superfluas omnes *temporalium* rerum affectiones ita exuas, atque si mox esses illas relicturus. Et quemadmodum velles ab eis esse expeditus in hora illa adeo acerba. In hac igitur nuditate & indifferentia, perpendes, quodnam consilium, ac iudicium in illa hora constitutus, velles te fuisse *secutus*; quem Statum, quodnam Officium te velles elegisse? & persuadeas tibi, iudicium illius horæ esse rectissimum, & expedire tibi eam vitæ rationem nunc eligere, in qua velles te à morte deprehendi. Et cum forte illa ipsa dies, in qua Status electionem feceris, futura sit vitæ tuæ vltima: rectissimum est, talem nunc facere, qualem tunc fecisse velles. Quod si lustrare velis iudicia & sensa eorum, qui sunt in illo transitu, deprehendes multos coniugatos, qui optarent fuisse se Religiosos; multos Principes, qui magnæ suæ felicitati tribuerent, quod fuissent vnusquispiam ex plebeijs; & multos Prælatos, qui melius sibi fuisse existiment, si fuissent subditi: contra verò multi Religiosi, & Continentes, & alij, qui in humili Statu vixerunt, valde erunt tua sorte contenti, in qua vtiliter vixerunt, & cum lætitia moriuntur. Ex quibus exemplis fructum & utilitatem accipiens, magnæ erit prudentiæ, talem vitæ rationem

Moriturus iudicium syncarum.

nunc

nunc eligere, vt tunc non te pœniteat, illam elegisse: sed exultes potius, Deumque glorifices, quòd te ad eam vocauerit. His considerationibus Sanctus Gregorius cuidam nobili Viro, optanti vt Cæsar eius operâ in publicis aliquibus Officijs vteretur, suadebat vt diligenter attenderet, quid eligeret, & illud postea eligeret, quòd ad suam salutem esset tutissimum: sic ergo ait: cur magnifice fili non consideras, quia mundus in fine est: omnia vrgentur quotidie. ad reddendas rationes æterno & tremendo Iudici ducimur: quid ergò aliud, nisi de aduentu illius cogitare debemus? vita enim nostra nauiganti est similis: is namque qui nauigat, siue stat, sedet, aut iacet, semper vadit, quia impulsu nauis ducitur. Ita ergò & nos sumus, qui siue vigilantes, siue dormientes, siue tacentes, siue loquentes, siue ambulantes, volentes & nolentes per momenta temporum quotidie ad finem tendimus. Cum igitur finis nostri dies aduenerit, vbi nobis erit omne quod modo cum tanta cura quaeritur, & cum solitudine congregatur? quare si bona quaerimus, illa diligamus, quæ sine fine habebimus: si autem mala pertimescimus, illa timeamus, quæ à reprobis sine fine tolerantur. Hoc ipsum verò, quod sis in obsequio pijsissimi Principis, quanta est mentis occupatio cum desiderio terrenæ gratiæ obtinendæ? & quantus timor, ne hæc eadem gratia perdat, si adæpta fuerit? perpende ergò, quæ pœna sit, aut prosperitatis desiderio fatigari, aut aduersitatis timore paelcere. vnde magis suadeo, vt in hoc breui peregrinationis tempore studeas, quietam ac tranquillam vitam ducere, sacris Lectionibus vacare, cœlestia verba meditari, in æternitatis amore te accendere, de terrenis rebus secundum vires bona opera agere, & regnum perpetuum in eorum remuneratione sperare. sic autem viuere, iam in æternitatis vita partem habere est. Hæc fili loquor, quia multum te diligo, & quia in procellas & fluctus cordis tendis, verborum meorum funibus te ad littus reuoco: & si trahentem sequi volueris, quæ pericula euaseris, quæ gaudia inueneris, in ipso quietis tuæ littore positus, agnosces. Hæc omnia S. Gregorius,

SED QVONIAM omnes hæ rationes valde sunt generales, operæ pretium erit, signa etiam particularia attendere, quæ vsui esse possint ad diuinam vocationem & voluntatem agnoscendam circa rem eligendam. Hæc autem & multa sunt, & varia. alia enim fundamentum suum habent in conditione, & naturali constitutione; alia in educatione ab ipsa infantia; alia in varijs necessitatibus occurrentibus, & in particularibus gratijs, talentis, & propensionibus naturalibus, aut supernaturalibus, quas DEVS Dominus noster impertiuit: quemadmodum in præcedentibus capitibus est indicatum. Et hinc fit, vt si ratiocinatione agatur, censendum

Lib. 6. Regill. c. 190.

2.
Particula
ria signa di
uina voca
tionis va
ria.

Propensio &
talentum
spectanda.

c Eccl. 7. 6

Lib. 1. Offic.
6. 44.

f Eccl. 37.
30.

g 1. Cor. 6.
12.

3.
Suprà.

lit bonum indicium, quodd Deus ad eum Statum & Officium non vocet, quo homo naturalem habet auersionem & horrorem; deestque illi talentum & facultas ad præstandum, quod talis Status requirit, maxime si sit perpetuus: & quando reuera non est talis facultas & aptitudo, nec pignus aliquod aut spes est eam habendi, certum indicium est, nolle Deum ut illum eligas. Et propterea declarauit Ecclesia, non esse matrimonij capaces eos, qui natura sunt impotentes ad generationem, quæ finis est proprius illius Status. Et Spiritus Sanctus monet, *e noli quærete fieri Iudex, nisi valeas virtute irrumperè iniquitates: ne forte extimescas faciem potentis, & ponas scandalum in equitate, & anima tua.* Contra verò, si addit propensio & talentum, siue facultas (vt dictum est, bona est inter alias coniectura, quod Deus ad id vocet, ad quod bona hominis inclinatio illum ducit.

P R A E C L A R E hoc expendit S. Ambrosius his verbis: vnusquisque suum ingenium nouerit, & ad id se applicet, quod sibi aptum elegerit. Itaque quid sequatur, prius consideret. Non solum nouerit bona sua, sed etiam vitia cognoscat: æqualemque se iudicem sui præbeat, vt bonis intendat, vitia declinet. Alius distinguenda lectio aptior, alius psalmo gratior, alius sacrario oportunior habetur: Hæc omnia spectet Sacerdos, & quid cuique congruat id officij deputet. Quo etenim vnumquemque suum ducit ingenium, aut quod officium decet, id maiore implet gratia. Hæc S. Ambrosius, quæ fundamentum habent in consilio Ecclesiastici dicentis: *f Fili in vita tua tenta animam tuam: & si fuerit nequam, non des illi potestatem, aut (alia Lectio habet) attende, quid sit malum; & ne illi illud denon enim omnia omnibus expediunt, & non omni anima omne genus placet: quasi diceret: experire & examina varijs probationibus & experimentis propensionem, talentum, & vires animæ tuæ: quod si videris illam ad malum propendere, non des illi libertatem, sed da illi Statum & occupationem qua refrenetur: attende diligenter, quid illi noceat, & ne illi des illud, neque decipiaris specie aliqua bonitatis. licet enim multi Status & occupationes sint bonæ, g non tamen omnes omnibus conueniant. tua autem plurimum refert eam eligere, quæ tibi sit futura maxime commoda.*

Ex Hoc iacto principio colligit S. Ambrosius duo monita contra duplicem abusum in his electionibus. Primum est: nullum hominem prudentem debere eligere Statum aut Officium, eo solo nomine, quod Parentes aut maiores ipsius illud habuerint: nam non semper filij eisdem habent propensiones, & talenta, quæ habuerunt Parentes; & sapè, quod expedit Patri, nocebit filio; & quod vni fratri est commodum, alteri est incommodum, etiam si sint gemelli ex eodem partu, quemadmodum Esau & Iacob. Et quamuis negari non possit, educationem filiorum, moresque quos

docent

docent eos Parentes ab infantia, & bonum exemplum, quod in eis vident, illos allicere, vt sequantur: quando tamen non inclinant ad Statum & Offici-um parentum; sed potiùs ad alia, quia talenta & dotes habent ad illa: non debent cogi, vt faciant contra suam bonam inclinationem, sed iuuari potiùs, vt illam sequantur. si enim cogantur Statum suscipere contra suam incli-nationem, etiam si alioquin Sanctum, qualis est Religionis aut Sacerdotij: timendus est infœlix euentus. Quamobrem Concilium Tridentinum pœ-nam statuit excommunicationis in eos, qui filios aliâsue virgines aut viduas cogunt religionem intrare; aut sine iusta causa bonum illorum ad id desi-derium impediunt. Eandem quoque pœnam infert illis, qui suos subditos aliâsue personas cogunt matrimonia inire contra suam voluntatem: quia eadem incommoda sunt timenda.

SECUNDVM documentum est, quodd ad huiusmodi electiones faciendas non sint oculi præcipuè conijciendi in applausum & opinionem hominû, nec in delectationem sensuum: sed in maximam conuenientiam Status aut Officij cum nostra salute: etiam si parui illud fiat, aut aliâs non arrideat. Multi (ait hic Sanctus Doctor) fugiunt aliqua officia Ecclesiæ, siue quodd gra-uitas, & pondus exercitiôrû eos terreat; siue quodd in iuuenture sit difficilis temperantia; aut quodd dedignantur rationem vitæ sequi, quam iudicant esse abiectam; inclinant verò ad studia & exercitia, quæ in mundo pluris fi-sunt, & sunt in honore, & præponunt præsentia futuris. Nos autem valdè a-ليا via incedimus, dedicamus enim nos futuris, non tanti facientes præsen-tia; & quo maius est nostrum negotium, eò maior debet esse sollicitudo no-stra. Hæc S. Ambrosius, quæ confirmantur sententia illa Saluatoris, *h melius est ad vitã ingredi cum vno oculo, quàm duos oculos habentes, mitti in gehennã ignis:* significans melius tibi esse, animã tuam in humili Statu & laborioso saluare; quam in honorato, tuo quoque palato valdè arridente damnari. Perpende itaque, omnes Status & Officia huius vitæ cum morte finiri, post quam ali-os duos incipere Status æternos: alterum infinitis bonis in *cælo*, alterum in-finitis malis in *inferno* refertum. Illa autem optima erit electio, qua eũ Sta-tum & Officium temporale in hac vita eliges, quod magis te iuuet ad impe-trandum felicissimum Statum æternum, & euadendum eius contrarium. Quod tamen non impedit, quo minus in secundo loco possis, ac debeas cõ-moda temporalia fortunarum, honoris, & quietis perpendere, in eo gradu, qui expedit ad vitam transigendam iuxta tuæ personæ qualitatem.

DENIQUE, vt electionem tuam hac via concludas, postquam benè per-penderis dotes tuas, quoad propensionem, complexionem, vires & talenta naturalia, vel acquisita; commoda item, damnaque spiritalia, ac tempora-lia, in ordine ad finem tuæ salutis præcipuum: oportet in vna bilance com-

Excommu-
nicati co-
gentes ad
statum ai-
terurum.
Sess. 25. de
Regular. &
Monial. c. 18
Sess. 24. de
Matrim. c. 9

Futura præ-
sentibus
præponenda.
c c
c c
c c
c c
c c
c c

h Matt. 18. 9

4.

Commoda
& damna
consideran-
da.

Consideran-
di effectus
inspiratio-
num.

TRACT. I. c.
14.

Tutoria sa-
cranda.

3.
Consiliarii.

a Dew. 17.8.
Labia Sacer-
dotis

moda, in alia verò dāna & pericula ponere; & attēdere, quò inclinet momē-
tū rationis fide illustratæ: & quod hæc iudicauerit, maximè esse diuinæ vo-
luntati conforme, tuæq; salutis magis expediens: illud scies tibi esse eligendū.

Ad idem etiam iuuerit, vt, dum consideras rationes & conuenientiam,
aut damnum Status & Officij, de quo agitur; simul obserues sensa & affe-
ctus, quos illæ efficiunt in corde tuo: idque propter vim, quam habent ra-
tiones apud hominem, non subiectum alicui passioni, & resignatum ad
per mouendam, & post se trahendam voluntatem, recurrendo simul ad gra-
tiam diuinam, quæ sanctis suis inspirationibus in tali occasione solet illam
mouere. Illæ verò rationes merito sunt præferendæ, quæ producunt effe-
ctus diuinæ inspirationis proprios, qualis est pax conscientiæ, læticia spiri-
tualis, cordis impulsus, fiducia in Deum, quod in tali Statu & Officio cum
maiori fructu viues: sequens in hoc, & seruans documenta, quæ in Duce
spirituali sunt posita. Hoc solū nunc addo: quando Status & officij pericula
habent, & occasiones annexas ad lapsum in peccata, fortioribus rationibus
opus esse, & clarioribus indicij voluntatis Dei ad illud eligendum: Contra
verò, quando Status perfectus est & securus, pauciores rationes sufficiunt.
Ac proinde (quemadmodum S. noster Pater Ignatius dicere solebat) mul-
tò pluribus rationibus opus esse ad persuadendum nobis, esse Dei volunta-
tem, vt maneamus in mundo cum diuitijs, delicijs, & honoribus, obser-
uantes solū diuina præcepta: quàm ad deferendum mundum, & nos ip-
sos ad consilia etiam seruanda offerendos: nam ad hoc secundum habe-
mus multa generalia testimonia, & signa voluntatis Christi Domini nostri,
quibus in suo Euangelio nos ad id hortatur. Quare nullus, qui in his dubijs
versatur, debet absque grauium rationum fundamento credere, sibi in par-
ticulari magis expedire, in mundo remanere; & voluntatem Dei esse, vt
Statum ex se magis periculosum eligat.

§. 2. *Quodnam consilium & à quibus accipiendum.*

PRÆDICATE omnes diligentia non sunt aded sufficientes ad re-
ctam electionem faciendam, vt non opus habeant auxilijs; ac direc-
tione Sanctorum, prudentum, & benè expertorum *consiliariorum*: & illi
sunt *tertium* medium, ac instrumentum prouidentia diuinæ, ad volunta-
tem Dei nobis manifestandam, circa illud punctum, de quo illos consuli-
mus. Placetque ipsi Deo, quod in rebus aded grauibus, tantique momenti
non ducamur à nostro solo iudicio; sed eorum potius, quos ipse in sua Ec-
clesia posuit, ad ducendos ac dirigendos alios: si enim olim iubebat Deus
Israelitas, *si difficile & ambiguum apud ipsos esset iudicium, ascendere, & venire ad
Sacerdotes*, certosque illos faciebat se per eos *indicaturum iudicij veritatem*,
quam scire cupiebant: multò certius est, ipsum per sacerdotes & mini-

stros

stros Evangelij, qui maioris sunt excellentiæ, voluntatem suam manifesta-
 turum: siquidem distributæ inter illos sunt gratiæ, quas Apostolus b*mani-*
festationem Spiritus, ad communem Ecclesiæ utilitatem appellat; & inter eas
 numerat *discretionem Spirituum*, cuius finis est manifestare Spiritum, qui nos
 mouet ad id, quod desideramus, & quærimus.

ET HIS præmissis, quæ dicta sunt supra de confessorijs eligendis, sa-
 pientibus, ac Sanctis, addemus quod ad idem propositum dicit Sapiens: c
Omnis Consiliarius prodit, & extollit consilium; sed est consiliarius in semetipso, &
inrem suam. A consiliario, qui operam suam tibi offert, serua animam tuam. Prius
scito, qua sit illius necessitas, & quod tendat: & ipse enim animo suo cogitabit, sibi-
que consulat, potius quam tibi: ne forte mittat sudem in terram, & lortiac peri-
culo te committat, & dicat tibi: bona est via tua; & stet è contrario videre, quid
tibi eueniat, quasi non tatis sciret, quid consuleret. Cum viro irreligioso, & pro-
fano, ne tracta de sanctitate, neque cum iniusto de iustitia cum timido de bello: cū
viro liuido de gratis agendis; cum impio de pietate; cum inhonesto de honestate; cum
seruo pigro, de multa operatione. Non attendas his in omni consilio, quia sibi potius,
quam tibi consulent. Sed cū viro Sancto assiduus esto, quemcumque cognoueris ob-
seruantem timorem Dei, cuius anima est secundum animam tuam, & vitam, quam
in m ducis, vel auerere cupis: & qui, cūm titubaueris in tenebris, aut lapsus fueris,
non ridebit, sed condolebit tibi; cor boni consilij, statuet tecum; non est enim tibi a-
liqua plurius illo: & certo statuet, quod anima viri Sancti enunciat aliquando vera,
potius quam sepe in circumspectores sedentes in excelsis ad speculandum. Et in his o-
mnibus deprecars altissimum, ut dirigat in veritate viam tuam. Hæc ferè omnia
 Spiritus S. per os huius Sapientis Ex quibus satis apparet quantum referat,
 Consiliarium eligere, hominem Sapientem, & Sanctum, qui non passione
 aliqua ducatur; nec propria cōmoda aut honorem quærat, sed puram ipsam
 veritatem & bonum animarum, ipsum consulentium: Deique honorem &
 gloriam, certamque notitiam & cognitionem diuinæ voluntatis, vt execu-
 tionem mandetur; & qui eandem colat virtutem, quam nos colimus, aut eole-
 recupimus, aut etiam multò maiorem. Talem (inquit S. Ambro.) decet esse
 eum, qui alijs consulit, vt etiam sit exemplum sanctorum operum in do-
 ctina, in integritate, in grauitate, cuius verbum sit salutare, & irreprehen-
 sibile; vita honesta, & sententia suaui & humana. Nam, cūm agitur de Spi-
 ritu & religione, cōsulare homines mundanos, esset (vt S. Greg. ait) de causa
 vitæ consilium à fautoribus mortis quærare. Hi. n. quoniam nihil astimāt,
 nisi res temporales, consulent, suadebunt, vt illas secleris, licet cum pe-
 riculo veram vitam amittendi, & in mortem incidendi. Non negamus in
 matrimonijs & offi cijs temporalibus opportunum esse, parentes, cognatos,
 & amicos consulere, aliosque seculi huius sapientes & prudentes viros: at in

*custodiunt
 scientiam.
 b. 1. Co. 12. 7*

*Tomi.
 Tract. 1. c. 8
 c. Eccl. 37. 8
 in Lanseno*

*Hic est du-
 plex lectio.*

*Consiliarius
 pius & pru-
 dens.*

*Lib. 2. Offic.
 c. 7.*

*33
 33
 Lib. 1. Epist.
 33 22 q 189
 6. 10.*

*Mundane
 religione nō
 consulendi.*

caula

causa Status, & rationis vitæ ad perfectionem spectantis, non debent hi esse præcipui consultores, (vt in Tractatu de Statu religioso dicemus) sed viri spirituales, qui id consulant, quod sciunt esse magni faciendum: ita tamen vt & ipsi cor habeant *boni consilii*, quibus Deus consilij donum communicasse credatur; & in quibus vterque oculus eluceat, diuinæ scilicet & humane scientiæ, cum sanctitate vitæ: qui enim talis est, plus videt quàm septem, imò mille mundi Sapientes. Si igitur talem aliquem inueneris, tanquam rem preciosam magni facies, reddesque illi claram ac distinctam (vt S. Ambrosius dixit) desideriorum tuorum rationem, & aperies propensiones, doctesque tuas ad ea amplectenda, seruata interim indifferentia & resignatione, de qua supra est dictum. Neque enim, dum illum consulis, optare debes, vt consulat, quod tu velles, quasi ab eo tuæ voluntatis & propensionis approbationem potius quàm directionem velle. extorquere: & multò minus ea voluntate & animi decreto accedere debes, vt, nisi consulat, quod tibi ardeat, consilium eius negligas. Tunc enim (vt perpendit S. Dorotheus) permittet Deus, te decipi, & consiliarium non rectè attingere veritatem, in pœnam prauis animi tui, quo ad consulendum accedis. Quemadmodum minatus est Deus per Ezechielem Prophetam dicens: *d si quis homo ex Israel malo animo venerit ad Prophetam, vt interroget per eum me: ego Dominus respondebo ei per os Prophetæ iuxta deprauatum cor eius, vt iuxta iniquitatem interrogantis, sic sit iniquitas respondentis.* Hoc autem quatuor modis euenire potest. *primum* quia Deus permittit consiliarium illum ex proprio capite respondere, annuenter scilicet interrogantis voluntati *deinde* vt non plenè intelligat omnia, quæ necessaria erant ad respondendum, quod e re fuisset: *tertiò*, vt responsum det verbis ambiguis, quæ non satis aperiant, quod ipse sentit: *denique* ipsum interrogantem excæcando, ne fidem adhibeat cōsultori, nec eius consiliū sequatur. Quemadmodum euenit impio Regi Achab, qui consulens Micheam Prophetam, de ineundo quodam prælio statuerat apud se omninò illud inire, ideoque cupiebat sibi respondere iuxta votū suum: quod cum intellexisset Micheas, respondit paucis verbis & ambiguis: *ascende, inquit, in Ramoth Galaad, & vade prosperè, & tradet Dominus eam in manus Regis:* quasi diceret, vtinam ascendas prosperè, tradatque tibi Dominus hostes tuos iuxta votum tuum! Sed ostendit benè Rex, quo animo illum consulisset: cum enim eum adiurasset, vt clarè ipsi responderet, quod verum esset in nomine Domini; Propheta verò distinctè satis quod verum erat, respondisset: Rex noluit illi credere, sed falsis potius Prophetis, qui mendaci dæmonis spiritu impulsus, ei dixerunt eadem verba, quæ primum Micheas dixerat: *ascende, & dabit eam Dominus in manu Regis:* quibus adhibuit fidem, & ascendit ad prælium: cuius exitus multò aliter

euenit

Lib. 1. Off.
c. 44.

Sermo.

d Ez. 14. 7.

Consilij
error. mul-
tiplax.c 1. Reg. 22.
15.Vicio con-
sultentis.

uenit, nam grauitimè læsus *sagitta in incertum directa, mortuus est illo vespere*.
 Vt ex hoc exemplo intelligas plurimum referre, in huiusmodi consultationibus, veram *indifferentiam* habere; solumq; statuere, facere quod Propheta Dei ipsius nomine tibi dixerit: quemadmodum optime perpendit S. Ioannes Climacus dicens: Qui verè desiderant *Dei* veritatem cognoscere, dent primùm diligentem operam, vt *suam* mortificent: & oratione cum fide & candore præmissa, interrogent cum summa humilitate Patrum iudicium, & sine hæsitacione accipiant tanquam ex ore Dei, quod illi sanctè consulent, quamuis illud sit contrà ipsius interrogantis intentionem & expectationem, etiam si Patres ipsi consulti non ad eò sunt spirituales & perfecti. Non enim est Deus *iniustus*, vt permittat decipi illas animas, quæ bona fide, syncerè, ac demissè eius iudicio & consilio se subiecerunt, qui ipsis est loco Dei: nam *humilitas* plurimum valet; & obstringit quodammodo eum Dominum, qui est Magister humilium; datq; sapientiam paruulis, ne aberrent. Hæc Sanctus Climacus.

IMPONAMVS capiti huic finem, monendo Confessarios & Prælatos, ad quod spectat consilium alijs dare, aut varia officia subditis distribuere: vt in suis consilijs aut distributionibus huiusmodi attendant (quemadmodum S. Ambrosius dixit) ad *inclinaciones & talenta* eorum, qui ipsis sunt commissi: consulendo illis, aut vniciuique ordinariè dando, quod bonæ ipsorum propensionis & talento est magis conforme. Quemadmodum enim necesse est non annuere *prauis* propensionibus, sed eas mortificare & abnegare: ita expedit fauere & fouere *bonas*, quemadmodum Christus Dominus noster cum vocauit sanctos, Petrum & Andream, filiosq; Zebedæi, quos ad piscationem propensos videbat, dixit eis *faciam vos fieri piscatores hominum*: quasi eis diceret, non omninò vos ab hoc officio remouebo, ad quod ita propensos video; sed in eodem perficiam, faciens piscatores non piscium sed hominum. Huc spectat, quod S. noster Pater Ignatius, tanquam valdè à Deo illustratus in suauitate & efficacitate suæ gubernationis, dicere solebat; quod supposita ex parte subditi obedientia, & integra resignatione ad amplectendum, quod Prælati iniungerent, experientia didicisset, vtilissimum esse, annuere bonis ipsorum *propensionibus*, si etiam habeant *talenta* ad id præstandum, ad quod inclinant. Erata cum hæc officia distribuere volebat, & grauiores alias occupationes, studebat intelligere vniciuiusque propensionem, siue per aliquem sibi familiarem, qui quasi alio nomine eam cognosceret, siue eidem ipsi suadendo, vt in oratione & meditatione hæc tria puncta diligenter perpenderet. *Primum*: an paratus esset ire, quò eum obedientia mitteret: *secundum*, an propenderet, vt iret: *tertium*, quidnam eligeret, si liberum ei relinqueretur. Et hac via cognoscebat ipse bonam dispo-

Humilis &
indifferens
auditur à
Deo.

Gradu. 26.

“

“

“

“

“

“

“

“

“

“

Propensio &
talenta.

Lib. 1. Offic.

644.

f. Moss. 4. 19

S. Ignatij
prudencia.

Obedientia
suauis.

sitionem & inclinationem subditorum, vt *efficaciter & suauiter* eorum gubernatio succederet. Denique quicquid hactenus est dictum ad eligendum Statum & Officium per viam ratiocinationum & rationum, non debet præiudicare vocationi diuinæ, quæ fit per vehementes inspirationes, & obedientiam superiorum. Nemo enim tantum tribuere debet propriæ naturali *inclinationi*, etiam si alias bonæ, vt si vehementem *inspirationem*. Deiq; impulsus sentiat ad alterum Statum & Officium contrarium, negligat illud sequi, præmissa tamen debita consultatione, vt certò Dei voluntatem cognoscat. Et idem omninò est, cum *superior* aliquod officium huic propensione contrarium iniungit: cum enim Dei prouidentia ad eò sit suavis, nec onus imponat supra vires, nec iubeat aliqua impossibilia: si ipse talibus inspirationibus vocet: dabit quoque supernaturalem aliam *gratia* inclinationem, quæ vincat *naturalem*; & similiter talenta dotesque dabit necessarias, quemadmodum supra est dictum.

Gratia superat naturam.

CAPVT VII.

OMNES DEBERE ESSE CONTENTOS
eo Statu, quem prouidentia diuina illis dederit: &
in eo posse illos perfectionem obtinere,
si suis dotibus benè utan-
tur.

OST factam electionem Status & Officij iuxta Dei voluntatem eiusq; prouidentie ordinem, quisque valde contentus esse debet *sorte*, quæ illi cõtigerit; & *talentis*, quæ Deus concesserit, procurando cum eis omnem perfectionem negotiari, quæ in eo Statu illis fuerit possibilis, iuxta dotes & facultatem ad id accepta, vtrumq; commendauit Apostolus, cum dixit Corinthijs: a *vnusquisque proprium donum habet ex Deo: alius quidem sic, alius verò sic: vnusquisque autem sicut eum vocauit Deus, ita ambulet: sicut in omnibus Ecclesijs doceo vnusquisque, in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. Seruus vocatus es, non sit tibi curæ: sed etsi potes fieri liber, magis utere, vt seruias; qui enim in Domino vocatus est seruus, libertus est Domini: similiter qui liber vocatus est, seruus est Christi. Pretio empti estis, nolite fieri serui hominum, praua scilicet seruitate. Vnusquisq; in quo vocatus est, Fratres, in hoc permaneat apud Deum.* Hucusque Apostolus, qui his verbis docet, vocatos à Deo ad fidem eius Sanctam recipiendam, perseverare in Statu quem habent, modò non sit contra eandem Fidem. *Coniugatos* monet manere in Statu matrimonij: quia etiã est donum Dei, sicut Status continetia; *seruos* & reliquos, qui in inferiori Statu & Officio sunt, monet, vt non

Quisq; sua sorte contentus sit.

a 1. Cor. 7.
7. 7.

Coniuges. Serui.

fini

sint solliciti de illo pro alio altiori commutando, sed vt in sua humilitate se conferuent, & in ea studeant consequi libertatem spiritus, & altitudinem spiritualem, quæ illis non denegabitur. *Liberos* verò & habentes Statum & Officium honoratum, monet, ne euanescant, & alios contempnant; sed humilient sese, & viuant tanquam fideles Christi serui, non abijciendo se vt fiant serui peccati, & mundi honorisque sui, & inanis pompæ mancipia.

SED NOMINA TIM perpédendæ sunt *due* rationes, quas Sanctus Apostolus tangit: *altera* est ex parte ipsiusmet *Dei*, cuius est quilibet Status, & vitæ fors, quæ ab eius prouidentia prouenit, siue altior sit, siue demissior: & hoc satis est, vt libenter accipiatur: nam cui nihil debetur, quodcunque donum sufficit; nec habet quod conqueratur, quasi sit exiguum. b *Nunquid* (ait Apostolus) *dicat figmentum ei, qui se fixit: quid me fecisti sic: an non habet potestatem Figulus lutu ex eadem massa facere; aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?* quanto igitur facilius poterit Deus ex humani generis massa facere alium diuitem & dominum, & in omnibus magnum; alium verò pauperem operarium, seruum, & in omnibus paruum? nunquid poteris de Deo conqueri ac dicere: cur me sic fecisti? si enim potuit te non creare, sed quasi oblitum relinquere in abyssu nihili: satis magnum fuit beneficium, create te quocunque modo, pro libitu suo: ac propterea æquum est, vt ijs, quæ tibi data sunt, sis contentus, præferendo æternam creatoris tui dispositionem voluntati ac desiderio tuo.

Nec minoris momenti est *secunda* Apostoli ratio, quia omnes (inquit) empti estis pretio sanguinis Iesu Christi veri Dei & hominis, cuius estis serui *duplici* nomine: *creationis & redemptionis*. Quis ergo est dominus qui non habeat potestatem seruum suum pro suo libitu occupandi? nunquid seruus conqueri potest de suo domino, quod illius opera in hoc officio vtatur, & non in altero: cum igitur simus serui Dei & Christi, existimemus nos fœlices ea sorte, quam nobis in domo sua dederit, & cum ea simus contenti, libenter ei seruietes in quacunq; re nobis ab eo designata: quæ admodum enim seruus non placet Domino suo propterea quod faciat, quæ sibi placent, etiamsi optima illa sint; sed quod exequatur id, quod Dominus iubet, quidquid illud sit: ideoque communi prouerbio dicitur: *fac quod tuus Dominus iubet, & comedes ad eius mensam*: ita etiam nulla alia re Deo magis placere poteris, quam si contentus sis loco, in quo ille te collocauit, ibique exequi quod ipse iubet: sic enim eius voluntatem tibi comparabis, & sedebis cum eo ad mensam in celo: sic enim ipse dixit,

eos qui ipsi ministrassent, c *manducaturus & bibiturus super ipsius mensam in regno eius.*

Liberi.

1.

Omnis status donum Dei.

b Rom. 9. 20

Ecc. 3. 13.

Sapient. 1. 7

Deus tibi nil debebat.

2.

Omnes serui Iesu Christi.

Seruus facit voluntatem Domini.

c Luc. 22. 7.
c. 22. 30.

§. 1. Confirmatur exemplo Angelorum quemlibet suo statu contentum esse oportere.

3.
Angelorum in aethiopia.
 a Tob. 12. 18.
QUOD SI oculos conicias in hierarchias & choros angelorum, qui bene nouerunt, quam subiectionem debeant suo creatori, inuenies omnes esse loco, gradu, & officio à Deo ipsis commissio, contentissimos: quod, qua possunt altissima perfectione, exercent. magnæ enim felicitati sibi ducunt, quod velit Deus in quacunque re, etiam abiecta, illorum opera vti, quamuis nulla sit censenda abiecta, sed sublimis & valdè gloriola, quam Deus vult & imperat: ac propterea nec maiores contemnunt minores; nec minores inuident maioribus, nec alter vult alterius officium usurpare: quia quisque suo valdè est contentus. Quare S. Angelus a Raphael, etiam si esset unus ex septem præcipuis, qui assident ante Deum, eadè tamen animi voluptate, qua erat in cælo, descendit, vt ministraret Tobia in officijs humilioribus, quæ famuli & serui faciunt cum suis dominis; non propterea dedignatus: quin potius summo honori sibi ducens, quod Deus id ipsi imperaret. Et eadem animi tranquillitate custodiunt Aethiopem, qua Principem alicuius terre; & priuatum aliquem hominem, sicut integrum regnum: quia suam voluptatem in eo ponunt, quod illis Deus imperat.

4.
Christi obedientia.
IPSEM ET verò Deus homo factus ad omnium hominum exemplum, adeo erat contentus artem *fabrilem* exercendo, atque cum exerceret munus prædicatoris & magistri: quia vtrumque faciebat, vt æterni sui Patris voluntatem impleret, in qua exequenda totam suam delectationem collocauerat. Si igitur his oculis respicias Status & officia, vitæque rationem, quæ tibi ex consilio diuinæ prouidentia obrigit, omninò eris contentus, & operam diligentem pones, vt in ea salutem consequaris, propter quam à Deo illam accepisti.

5.
bi. c. 12. 14
Membra sua sorte contenta.
EODEM tendit præclara illa similitudo, qua vtitur Apostolus, cum ait: *b omnes nos esse vnus corporis membra*; significans quod quemadmodum pedes contenti sunt in simo loco, quem habent, suoque officio strenuè funguntur, neque inuident oculis, neque indignantur, aut contra illos insurgunt; neque hi (licet in altiori loco positi) pedes contemnunt; sed potius attenti valdè sunt, vt & illis & toti corpori prospiciatur: & hinc in modum reliqua membra quæ sunt in suis stationibus, attendentia suis officijs in vtilitatem reliquorum. Sic igitur *fideles*, qui sunt vnus Ecclesiæ membra; & *Religiosi*, qui sunt partes eiusdem Religionis; & *Ciues*, qui vnus ciuitatis siue regni, meritò debent omnes esse contenti in eo Statu, officio & ministerio, ac vitæ sorte, quam Deus illis dedit: studentes vnusquisque excellere in eo, quod ipsis incumbit: ita vt neque minor maiori inuideat, aut ambitiosè altiorum locum ad quem non est vocatus concupiscat; nec maior insolenter se

erigat,

erigat, & contra sui Status grauitatem & moderationem debitam, minorem contemnat.

Et si memor esses, quod propter tua peccata feceris te filium Demonis, & Sathanæ membrum: ac proinde dignum, qui adnumerareris Reib. infernali, cuius caput est Lucifer; indignum verò, qui membrum sis mystici corporis Ecclesiæ, cuius caput est Christus: fælicem te reputare, quod sis vel pes huius corporis. siquidem veniet tempus, in quo totum, & pedes & oculi tanquam partes congregationis iustorum transferantur in cælum: vbi erit vnum corpus mysticum, & gloriosum cum Repub. Hierarchiarum cœlestium, in qua vel ipsi pedes multò plus splendebunt, quàm stellæ; omnesque pacatissimi & contentissimi erunt sorte illa, quæ consilio ac dispositione eius, qui illos elegit, vt eius regni partes essent, eis obtigerit. Cum igitur non expediat, vt in Ecclesia & Rep. terrena omnes sint oculi, aut manus: lauda & glorifica Deum, qui corporis sui te partem fecit; pignusque dedit, quod sis etiam futurus in cælo: & cum gaudio amplectere consilia æternæ dispositionis & voluntatis, quam merito diligere, & præferre debes cuiusque honori & vtilitati, quæ poruisset ex altiori aliquo Statu tibi prouenire.

PRAEDICTIS hætenus addendum est, quod non solum ad priuatum cuiusque bonum, sed etiam ad vniuersale totius Ecclesiæ, ac Reip. & cuiusvis Communitatis tranquillitatem, sit valde necessarium, vt omnes in Statu & Officio suo pacati sint & contenti, eiusque perfectioni studeant: sic enim pax & vnio corporis mystici conseruatur, sine qua nec particulariam bonum diuturnum esse poterit: sicut pax & salus totius corporis naturalis pendet ex coniunctione membrorum inter se, & ex eo quod vnum quodque sibi constitutum locum occupet. Hoc voluit Apostolus significare cum dixit: *Obsecro vos, vt dignè ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate, & mansuetudine, cum patientia supportantes inuicem in charitate, solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus, & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestrae.* Quibus verbis docet Apostolus plurimum referre ad perfectam pacem & vniõnem Christianorum seruandam, quod quisque viuat dignè vocatione sua, dando operam diligentem, vt ipsa vita talis sit, qualem exigit ipsa vocatione, ita vt Ecclesiastici, & Religiosi, & Seculares impleant exacte Statuum & Officiorum suorum obligationes; amplectentes integram & perfectam humilitatem, quam exprimit Apostolus verbo illo: *cum omni humilitate*: cuius munus est conseruare vnumquemque in pace & tranquillitate, in loco à Deo sibi constituto. Nam si est inferior: ille est naturali eius inclinationi cõformis, quæ semper tendit ad vltimum, sicut terra ad centrum. Quod si locus sit excelsus, nitatur appetit

altiore

6.
Recogita
indignita-
tem tuam.

7.

c Ephes. 4.

Pax priua: a
bono publi-
co necessa-
ria.

altiore: quia potius se reputat illo indignum. & hac ratione cum omnibus seruat pacem & vnionem, quia neminem ex loco suo deturbat, nisi fortè meliori oblato spontè ille acquiescat.

ET HINC est, quod quemadmodum omnes morbi & naturalis corporis dolores oriuntur ex aliqua membrorum disunctione, eò quòd non sint in suis locis; aut humores redundant: ita etiam omnes fere *trium* Rerum publicarum Christianarum miseriæ oriuntur ex defectu *conuersionis* partium earum; aut quòd illæ non faciant aliàs rectè officium suum iuxta vocationem propriam; aut quòd eà non contentæ ad id quod aliorum est proprium, etiam cum eorum detrimento *aspirent*. Quomodo enim non sequatur turbatio, si minor *contendat* esse maiori æqualis? aut si maior velit minorem *opprimere*? aut si quisq; velit sibi *usurpare* sortem, quæ alteri obigit, aut suam *accrescere*, cum alienæ detrimento?

DE NIQVE si Reib. cuius es membrum, conseruationem desideras, recordare quod Ecclesia (vt suprà dicebamus) sit *terribilis vt castrorum acies ordinata*. Quemadmodum enim exercitùs robur in eo consistit, vt singuli milites suam seruent *stationem*, pugnando in ea ita strenuè, vt vitam potius amittant, quam eam deserant: ita Ecclesia & eius Rerum pub. fortitudo in eo consistit, vt omnes fideles valdè sint charitate coniuncti, nullo (vt suadet Ecclesiastes) *locum suum dimittente*, sed quicquid ille iure suo requirit, cum summa perfectione, faciente. Ex hoc enim oritur celestis quadam *harmonia*, quasi multarum vocum valdè concinnarum musica: idque tantà fortitudine & perseuerantia, vt dixerit DEVS S. Iob: *quis enarrabit calorum rationem? aut concentum cali quis dormire faciet?* Sic ut ergò nullus in terra est qui hoc præstare possit: ita nullus est, qui perfecte assequatur admirandum illum ordinem, quem DEVS in hoc Ecclesia sua celo constituit, etiam in Statibus, Officijs, ac Ministerijs, quæ illa ad sui conseruationem & augmentum complectitur: nec omnis potestas huius mundi, aut inferni sufficere poterit, ad impediendum hunc ordinem, & harmoniam turbandam, quam habet in succelsione, qua alij fideles alij succedunt in his Statibus & Officijs, vsque ad mundi finem. Quamuis enim hic ordo in aliqua Prouincia aut Regno, propter eorum peccata deficiat: in alijs tamen multis regnis non deficiet. Et licet Antichristus excludere ex mundo conetur *mulierem illam amictam sole, qua in capite habet coronam stellarum duodecim, & sub cuius pedibus est posita luna* (quæ mulier figura erat Ecclesiæ, illa tamè abibit *in locum suum*, à Deo sibi præparatū, ita vt sit impossibile eam ornatu hoc celesti spoliare, nec facere dormire concentum hunc & modum, quo Deus illam conseruat & mouet. Quod cum ita sit, æquum est, vt ex parte tua tanquam huius Ecclesiæ membrum non

turbes

Morborum
spirituali-
um origo.

9.
d Cant. 6.9
c. 2.1

c Eccl. 10.4

f Iob. 8.37.
Exercitus
statione:
Musica cõ-
seruatur
harmonia.

g Apoc. 12.
6.14.
Porta inferi
non praua-
lebunt.

urbes hunc ordinem; nec dormire facias, nec cessare cælestem hanc musicã & harmoniam, si locum *deseras*, in quo te Deus collocavit; aut aliũ ex suo *extrudas*; aut obligationes tui officij non *præstes*. Nam supremus cælestis huius machinæ gubernator vindictã sumet de illa *inordinatione*, quam induxeris; cederetq; in tuum proprium damnũ, si tuam *deseras* stationem; nec tamen deerit ipsi Deo *alius*, quem in tuo loco constituat, propterea enim in Apocalypsi temonuit: *h tene quod, habes ut nemo accipiat coronam tuam.*

S. 2. *in omni Statu acquiri posse perfectionem.*

Ad ultimam consolationem eorum, qui sunt in inferiori Statu, stabiliamus hanc veritatẽ: quod in Statu imperfecto possit esse vita *perfecta*; & in officio humili, vita *sublimis*; & in gradu demisso, vita *excellens*. Quamvis enim Status perfectionis, & Officium spiritualis ministerij plurimum *invenit* ad magnã sanctitatẽ consequendam: *sapẽ* tamen harum rerum defectus suppletur à copiosa *gratia* & favore Dei, ac magnã *diligentia* ipsi ulmet hominis, eadẽ gratia adiuti: ita ut existens in statu minus perfecto ascendat ad excellentiorem sanctitatẽ, quam qui sunt in Statu maioris perfectionis. Nam ut S. Petrus dixit, *a in veritate comperi, quia non est personarũ acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet eum & operatur iustitiam, acceptus est illi.* Quare si paruulus in humili suo statu plus Deum timuerit, & diligentius, quod iustum est, fecerit: erit magis acceptus, quam magnus in sublimiori statu. Quare nec debes animũ abijcere propter parvas dotes; nec te erigere, etiamsi habeas magnas. Nam vel cum parvis poteris esse valdẽ Sanctus, si divinæ gratiæ fidas: & cum multis eris valdẽ imperfectus, si tibi ipsi in nitatis. Sed utrumque erit tibi vile, si cum eò, quod Deus constituit, te conformes; & illi fueris cooperatus.

Hoc præclarẽ declaravit S. Gregorius ea similitudine, quã usus est Sapiens, cum dixit: *b Stellio manibus nritur, & moratur in domibus Regis.* Nã *sapẽ* (inquit) euenit, ut aues, quæ alas habent ad volandum & in altrũ ascendendum, volent tamen valdẽ demissẽ suosque nidos in parvis arbusculis ponant, dormiantq; in cavernis terræ: contra verò lacertæ & stelliones non habentes alas, sed manibus innitentes repunt per muros, & ascēdunt ad tecta regalium palatiorum; quod aues non perueniunt. Hunc in modum, qui magnas dotes habent, *alas* scilicet ingenij, iudicij, eruditionis & ingenuitatis, aliaque talenta præclara, quibus faciliẽ possent volare, & ad perfectionem peruenire, egregiaq; facinora edere: illa tamen non faciunt; sed negligentia & tepiditate iua (ita Deo in pœnam occultæ alicuius *superbiæ* permitte) vitam ducunt valdẽ imperfectam, occupando se rebus vanis; & nidos suos inter spinas curarũ terrenarũ collocãdo sepulti in abyssõ cupiditatũ & ambitionũ humanarũ. Contra verò *lacertæ* homines scilicet humilis cõditionis,

etiamsi

h Apoc. 3. 11

Gratia & diligentia (sape supplēt) statum.

2 Act. 10. 34.

Non status sed virtus saluat.

Lib. 6. Moral. c. 5. b Irou. 30. 26.

Ob superbiã permittit Deus alios quos sua talenta negligere.

etiam si idiotæ, & rudes, & qui huiusmodi alis careant; innitentes tamen suis manibus, operibus scilicet officiorum suorum humilium, animum habent rependi, & contra impetum suarum inclinationum ascendendi: & sic perueniunt ad altitudinem Christianæ perfectionis; suumque nidum & habitationem in eius culmine ponunt, magnam cum cælesti rege familiaritatem obtinentes. Quia enim non est acceptor personarum Deus, repellit superbum, etiam si plurimas habeat dotes & talenta, sicut primus angelus; admittit verò ad se humilem, cui huiusmodi talenta tanquam vili alicui mancipio defunt. Quod si benè perpenderetur: neque is qui *auis* est, ob suas alas euanesceret; neque *stellio* propter earum defectum animum abijceret: sed uterque studeret diuinam prouidentiam venerari in eo loco & forte, sibi ab ipso Deo designatis: darentque operam diligentem, ut facultatibus & talentis; quæ habent, vitam æternam sibi comparent; & perfectionem, ad quam sunt vocati, ita ut qui habet *alas*, volet; qui non habet, *manibus* innitatur & repat.

Illic volet ille repat.

Nemo potest omnia magnum.

1.
Fides.

2.
Spes.

c. Rom. 4. 18.
3.
Charitas.

4.
Gratitudo.

DENIQUE ad eò sunt heroici & viles virtutis actus, qui occasione Status & Officij humilioris exercentur, ut prouidentia diuina cõstituerit in distributione donorum & talentorum naturalium & supernaturalium, nullum hominem *magnum* & excellentem in omnibus facere, nisi in re aliqua sit *paruum* & humilis: ut huiusmodi actus exercendi occasionem habeat. Quorum actuum dux est *FIDES*, quæ facit firmiter credere: eandem bonitatem & charitatem Dei, quæ res magnas distribuit, etiam paruas dare: & eodem amore utrasque largiri. Cum hac fide subijcere debes tuum iudicium, & intellectum captiuare in obsequium Christi, cum talento tibi concessò etiam si paruo.

MOX sequitur virtus *SPEI*, quæ sperat à diuina prouidentia quod per statum & sortem vitæ tibi datam ducet te ad portum perfectionis & salutis æternæ. Quamuis enim non assequaris *consilium* eius: debes tamen diuinæ ipsius sapientiæ & potentiæ fidere: quemadmodum de Abraham dicitur quod *crediderit in spem contra spem*: hoc est supra id quod ratio humana poterat sperare. Et hinc ascendes ad actus *CHARITATIS*, quibus Deum eiusque æternam ordinationem plus diligas, quam vlla dona, quæ in tuam eundunt utilitatem: ut potius eligas esse paruus: quia id illi placet; quam omnes mundi huius excellentias habere: qui enim habet quod plus est; nõ curat quod est minus. cum igitur Deus infinite plus valeat quam reliqua dona creata, esto tu contentus quod Deum tecum habeas: quem, si diligas, iam habes: & si habes, quid tibi deest? Si autem aliquid deest, ipse vult, deesse: & hoc tibi sufficit ad consolationem; siquidem is ita statuit, qui te valde diligit. Hinc orientur actus *GRATITUDINIS*, quibus continuas ei gratias agas pro magno, siue paruo, quod tibi dedit; & pro eo quod non dedit:

siquidem

liquidem in vtroque procedit tanquam *pater*, qui bonum filij intendit: ac propterea debet pro omnibus laudari & glorificari, potius respiciendo ad eius *amorem*, quam ad ipsum donum. præcipue cum magnum sit beneficiû, vel aliquid dare ei, qui nihil est promeritus, potius indignus erat omnibus, quæ illi sunt data. Hinc transeundum tibi est ad actus *HVMILITATIS*, agnoscendo propriam tuam indignitatem; & quod non sis promeritus id, quod habes; & gaudendo in paucis & exiguis, vt occasione habeas te ipsum humiliandi. Si enim fuisset multum, forte factus fuisses superbus: vellesque reliquos præcedere: cum etiam in hac paruitate, quæ tibi obtigit, difficile alteri cedas.

DENIQUE oportet heroicos *RESIGNATIONIS* & *OBEDIENTIÆ* actus efficere, cum magna tuæ voluntatis cum diuina conformitate: offerendo te ipsum non solum, vt forte parua sis contentus; sed etiam, vt priueris omnibus, quæ habes, si ipsi Domino placebit ea auferre. Et super hanc conformitatem extruenda est pura & excelsa *intentio* ei seruiendi, propter se ipsum, quia dignus est, cui ita pure seruiatur: non aspiciendo ad præmia vel supplicia, nec aliorum beneficiorum interesse, nisi hos eosdem fines ad præcipuum illum eleues *gloria* ipsiusmet *DEI*: cuius bonitas & sanctitas per se ipsam digna est, quæ ametur, & cui obediatur. summæ felicitati ducendo, ei obedire in omnibus quæ iusserit, siue magna illa sint, siue parua; & eo solo nomine, quod ille ita velit; dignusque sit cui exactè obediatur. Si hosce *seruatus* seruenter exercueris, sufficient, vt te faciant perfectum: eruntque tanquam *d sex ala*, quæ in spiritu eleuent ad gradum *Seraphinorum*, etiam si in statu sis paruus.

Nec repugnat his, quæ iam diximus, parabola illa de talentis, quæ habet, quod, qui e accepit *quinque*, *negotiatum sit alia quinque*, & qui duo, *lucratum sit alia duo*, qui autem *unum* acceperat, *absconderit illud in terra*: quasi tota huius differentia causa fuisset diuersitas talentorum. Potius Catholica veritas nos docet, Prælatos & magnos viros, qui multa talenta acceperunt, posse ex torpore & negligentia, illa sepelire, nec cum eis negotiari, sicut fecit, qui vel vnum acceperat. Et tunc æquè atque ille damnabuntur: imò pœna maiori punientur: quia *fcni multum datum est, multum quaeretur ab eo, & quod dona sunt maiora*: eò amplius (ait S. Gregorius) obligatio crescit donorum, & reddendi exactam de eis rationem. Et contrà qui vnum tantum accepit talentum, & exiguas facultates, potest si velit eas non sepelire, sed cum iisdem æquè diligenter negotiari, atque illi qui multa acceperant. Et quemadmodum multi sunt valde industrii mercatores, vt, cum paruis facultatibus inceperint negotiari, ita breui tempore illas augeant, vt alijs ditiores euadant, qui pluribus diuitijs negotiationem fuerant aggressi. ita in-

5.
Humilitas.

6.
Obedientia,
& Pura in-
tentio.

d *Isaia. 6. 2*

1.
Mat. 25. 15.
Talenta in-
equalia.

Luc. 1. 48.
Homil. 9. in
Euangel.

g. 1. Reg. 2. 4.

Non gratiā,
sed coopera-
tionem re-
spicit Deus.h. Matt. 25.
21.L.
Mna aqua-
les.

i. Luc. 19. 2.

Parabolarū
diuersas.

quam euenire potest, vt qui vel vnicum accepit talentum, ita properet in sua negotiatione, diuina gratia adiutus, vt tanta lucretur, atque illi, qui quinque acceperant, in dō vt eosdem etiam retrō relinquat, sortibus mutatis, ob diuersam in eis cooperationem: iuxta illud Annæ matris Samuelis in suam æmulam, g. *Arcus fortium superatus est, & infirmi accincti sunt robore. Repleti prius, pro panibus se locauerunt: & famelici saturati sunt: donec sterilis peperit plurimos: & quæ multos habebat filios, infirmata est.* Nam in æternæ vitæ & perfectionis Christianæ negotiatione non tam respicit Dominus pauca vel multa talenta, quæ ex pura sua misericordia diuidit; quàm maiorem aut minorem diligentiam à nobis positam in cooperatione suæ gratiæ. Quod si diligentia & feruor par sit, etiam si talenta & officia sint imparia, præmium erit par. nam meritum non consistit in acceptione talentorum, sed in bono eorum vsu. Hoc ipsum confirmat quod ei, qui duobus talentis acceptis lucratus fuit alia duo, idem præmium sit redditum, quod lucrati quinque cum quinque, acceptis: eò quod par fuerit illius diligentia, charitas, & feruor, quem in sua industria & negotiatione adhibuit: & quemadmodum duo lucratus est, ita lucratus fuisset quinque, si quinque accepisset. Quare eisdem verbis Dominus vtrumque est allocutus: h. *Euge, serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium domini tui.*

Hoc totum adhuc clariùs nobis significat altera illa parabola de decem mnis, quas homo quidam nobilis, dedit decem seruis, vnicuique vnam fuit tamen lucrum valdè inæquale: quia industria & diligentia non fuit omnium eadem; & idèd neque præmium. Vnus enim seruorum dixit: *i Domine, mna tua decem mnas acquisiuit*: cui in præmium industriæ suæ dedit Dominus *decem ciuitates*; alter venit & dixit: *Domine mna tua fecit quinque mnas*; & huic data sunt à Domino quinque ciuitates. Tertius verò veniens dixit: *Domine, ecce mna tua, quam habui repositam in sudario*: & ita nihil est lucratus, quia à sua pigritia victus, noluit negotiari: quæ propterea mna fuit illi ablata. Vbi licet aduertere admirabilè CHRISTI Domini nostri sapientiã in duabus his parabolis proponendis. Nã in prima de talentis docuit, q̄ meritò fieri debuit per bonos & fideles seruos, vt scilicet diligentia cõformis sit numero talentorū: & si illa crescant, etiã hæc crescat: nec qui accepit quinque talenta, sit contentus negotiari cū solis quatuor: sed omnia quinque ad negotiationem applicet; & qui altiore Statum & præclariora acceperunt dona, sint magis solliciti in bono illorum vsu; vt & lucrum, & præmium eius augeatur.

S E D ne animum abijciant, qui minus acceperunt: docet in secunda parabola: posse in eodem Statu & Officio, & cum eisdem gratijs gratis datis, alios plus alijs promereri; & alios lucrari decem cum eo, quo

alij quinque tantum lucrantur; & quoddam ad culmen perfectionis, per numerum denarium significatæ, peruenire; alios vero in eius medio per numerum quinarium significato consistere. sicut etiam aliqui & operari possunt una hora tantum lucrari: quantum alij tota die: modò spiritus feruor, ac diligentia crescat; innitendo tamen præcipue diuinæ gratiæ, sine qua nihil possumus negotiari, & quæ nemini denegatur. Quamobrem dixit Apostolus: *Abundantius omnibus laborasti, non ego, sed gratia Dei tecum*: ego enim fui velut instrumentum; Deus vero gratia sua præcipuus fuit author operum, quæ per me fecit. Ideoque fideles serui dixerunt Domino suo, *mna tua fecit quinque vel decem mnas*, non dicunt nos lucrati sumus, ne sibi attribuerent fructum huius negotiationis; sed mna & talentum, quod nobis dedisti, fecit hoc lucrum: quia cum illo venit gratia vocationis, & auxilia necessaria ad hanc negotiationem, præueniente illos diuina misericordia, & concomitante in suo labore, vt exitum haberent prosperum ac felicem.

§. 3. Insepelientes talenta.

SEd ne silentio inuoluamus seueram pigrorum pœnam, nolentium negotiari, sed talentum, & mnam, quæ illis sorte obtigit, abscondentium: quia hoc ipsum nos animabit ad bene nostris vtendum. Sed primùm culpa grauitatem examinemus, & ex ea apparebit horribilitas pœna. Siquidem miseri illi non satis habuerunt talentum quomocunque occultare, sed sepelierunt sub terra. Nam sunt quædam culpæ ex ignorantia vel inaduerterentia, aut ex aliqua tentatione, aut subita passione, qua non satis fit obligationi Status: & hi, quamuis tunc talentum abscondant, non tamen sepeliunt: nam potiùs ad manum habent, vt vtantur, cessante illa tempestate. Sed aliæ sunt culpæ ex malitia & consuetudine valde radicatæ, cum animi duritie, & pertinaci voluntate in eis perseverandi: & hi sepeliunt talentum, aded horrentes laborem, vt neque aspicere eum possint. Quod si talentum sepeliunt: qui ferali amictu illud inuoluunt? Ille de mna sua dixit, quod *reposit in sudario*. Sudarium ait Theodoretus, esse linteum, quo mortuorum facies cooperiuntur, cum mandantur sepultura: cui mnam inuoluere est, eam mortificare & extinguere, ita Statum & Officium tractando atque si res aliqua mortua esset; nec illis vtendo ad viuæ opera seruiti diuini. Inuolutum habere censeberis ac sepultum Prælati aut subditi talentum; si nihil eorum facias, quæ Officium à te exigit, & gubernationem, aut subiectionem tuam ita negligas, quasi nihil ad te pertineret aut eam præstare non teneris. Sed adhuc aliud mysterium continet hoc sudarium. nam etiã est linteum, quo sudor tergitur faciei, & tanqua

k Matt. 20
9.

1. Cor. 15. 10

Non ego sed
gratia Dei
tecum.

Culpa du-
plices.

Sepelire ta-
lentum.
Allegat S.
Thom. in
Casena.

a Gen. 3. 18.
Qui non
Vult labo-
rare, non po-
terit orare

b Prov. 20. 4

Imo nec ex-
audietur.

c Matt. 25. 9

Qui sepeli-
uit sepelie-
tur.

aliqua *vitta*, qua operarij, cum multum sudant, caput operiunt. Quid au-
tem mirum est, quod minam sepeliat in sudario, qui eo non indiget, eo
quod decreuerit nunquam laborare, nec *sudare* in officio suo? tales sunt
pigri, qui subesse nolunt legi, quam Deus imposuit Adamo, cum illi dixit:
a *in sudore vultus tui vesceris pane.* Sed dic o piger, unde cogitas vivere? &
quomodo cibum animæ comparare? nam hic non obtinetur, nisi cum
talento, quod Deus tibi dedit, labores. Fortè dices, te *mendicando* ob-
tenturum, quod fuisses laborando acquiriturus: eo quod Deus sit valde
misericors. & liberales faciat eleemosynas: & quacunq; hora eleemofy-
na petatur ab eo, eam largitur liberaliter. Sed o miser! cur non attendis
quod qui talentum sepeliverunt, audientes reprehensionem Domini sui,
eiusque sententiam, ita *obmutuerint*, vt nec os aperire fuerint ausi, vt mi-
sericordiam peterent, & culpæ remissionem? nam qui in vita non vult
laborare: nec in morte sciet orare, nec, qui sua semper habet talenta de-
fossa, dignus erit, cuius preces Deus exaudiat; id enim voluit Sapiens,
cum dixit: b *propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo æstate, & non da-
bitur illi.* Non dixit, noluisse arare, eo quod non esset officio agricola, aut
quod aratrum non haberet; sed, quod aded frigus horruerit, vt seipsum
in lecto suæ pigritiæ sepeliverit; & aratrum recondiderit, ne illud videret:
horrens crucem & mortificationem, ob timorem, quem illa incutit. Equi
itaque erit; vt, cum peruenerit hora mortis, & æstas diuini iudicij, etiamsi
mendicet, & eleemosynam petat, sicut fatuæ illæ virgines, non inueniat, qui
illi det. Et si quidem talentum ipse posuit sub terra, sepeliatur & ipse in ater-
no carcere, qui est sub illa in perpetuis tenebris exterioribus; vbi, deficien-
te luce, non amplius poterit laborare, nec mereri, aut consolationem vllam
habere; sed æternus c *erit fletus & stridor dentium*, cum æterni frigoris tremo-
re; eo quod aded horruerit frigus temporale. Et præterea auferetur ab eo ta-
lentum, quod aded sepultum habuit; dabitur que habenti alia quinque, &
benè illis vtenti. Nam *inusti* feruentes, particulari honore & gloria af-
ficiuntur, quando cum tepidis comparantur: eo que amplius
glorificantur, quod minùs voluerunt sequi ignau-
am & pigritiam, quam eorum socij se-
cuti fuerunt.

CAPVT VIII.

DEI PROVIDENTIA IN DISTRIBVENDIS
corporis dotibus, familiarum, Nationum aliarumq, sor-
tium varietatibus: & omnes debere sua
sorte contentos esse.

QVEMADMODVM Providentia diuina elucet in Statuum & Officiorum Reipubl. Christianæ, & propensionum ac talentorum ad ea distributione: ita eminet valde in distributione variorum donorum, & bonorum naturalium & supernaturalium, quæ ad eorundem Statuum & Officiorum electionem, aut ad vitam in eis perfectius ducendam, disponit.

Quinque
bona

Hæc bona ad quinque magis præcipua genera possunt reuocari: quædam enim sunt tanquam dotes ipsius corporis ab eius natiuitate, qualis est sanitas, pulchritudo, fortitudo: alia sunt externa bona ex hereditate habita, qualis est Nobilitas; aut propria industria comparata, quales sunt diuitiæ: alia pertinent ad perfectionem intellectus, quale est bonum ingenium, & scientiæ: quarto loco sunt gratiæ, quas gratis datas appellant, in gratiam totius Reip. Christianæ & vilitatē ipso rō fideliū: vltimo loco sunt virtutes ad varia exercitia, quæ inter multos distribuuntur, ad ipsorū recipientium perfectionem. In quinque horum talentorū ad eod diuersorum distributione valde admirabilē se prodit diuina prouidentia, à qua tanquā à sua origine proueniūt, vt clariùs apparet in duobus primis, de quibus Sapiens: a bona, & mala: vita, & mors, paupertas, & bonitas à Deo sunt, b in cuius manibus dicit Dauid, esse sortes nostras: & ipse distribuit animæ & corporis bona, & quæ fortunæ appellantur; & mala miseriæ & pænæ, quæ absq; culpa eueniunt: cuiq; enim dat, quod vult, iuxta consilium ac decretū infinitæ suæ sapientiæ. c Ego (ait per Isaiam) Dominus & non est alter, formans lucē, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum. Nec vacat mysterio, quod vtatur vocabulo creandi cum ait: creans tenebras aduersitatum, & mala quæ non sunt culpæ: vt intelligamus, quod licet ipse sæpè ralia mittat in pænā peccatorum non rarò tamen illa creat ex nihilo, & mittit, etiam si ex parte iustorum nihil præcesserit, cur ea sint promeriti: eod enim tendit, vt per ea purificet iustos, reddatque sanctiores: sicut etiam mittit lucem prosperitatum, pacemque temporalis serenitatis aliquando propter merita, aliquando sine illis: incipiens exequi consilium ac decretum suum in suis electis, ab ipsa natiuitate, qui ex hac eius prouidentia aut sani nascuntur, aut infirmi; & in Statu vili, aut Nobili; in patertate, & subiectiōne, aut in opulentia, & dominio: idque totum à parentibus hereditate ac-

a Eccl. 11. 14
b Ps. 30. 16

c Isai. 45. 5

Deus creat
bonum &
malum.

d Rom. 9.
11.

e Gen. 48. 14

Deus regit
fortes.

Corporis bo-
na solus di-
str. b. u. i. t.
Deus.

cipiunt: quemadmodum dixit Apostolus, mentionem faciens electionis Iacob, vt in paterna domo ius primogeniti haberet, reiecto Esau, natu maiori. *Cum nondum (inquit) nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali: non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei: quia maior seruiet minori.* Et idem Patriarcha Iacob, cum esset senex, velletque benedicere filijs Ioseph; haberet verò Manasse, qui erat maior natus, ad dextram; Ephraim verò ad sinistram, *extendens manum dextram, posuit super caput Ephraim minoris fratris: sinistram autem super caput Manasse, commutans manus.* idque spiritu diuino, prophetans, illum futurum maiorem: vt intelligamus, non casu aliquo euenire; sed æterna Dei dispositione distribui temporales huiusmodi sortes. ita vt huic seruiendi, alteri dominandi fors contingat: vnus manum dextram habeat in hoc mundo, alter sinistram: vnus succedat in hæreditate & diuitijs paternis, alter eisdem careat. Et quamvis in hominum potestate sit benè aut malè huiusmodi sortibus vt, quæ propterea vtrique sunt communes: mens tamen & finis Dei nostri in hac distributione non est, nisi vt omnes benè eis vtantur ad æternam vitam consequendam, quam re ipsa electi per has vias, etsi aded diuersas consequentur.

§. I. De bonis & dotibus corporis.

INCIPIAMVS igitur à bonis & dotibus corporis, de quibus dubium non est, quin Deus Dominus noster particulari sua prouidentia ea ita distribuat, vt quædam corpora sancta sint, beneque constituta, aut infirma, & valetudinaria; fortia & robusta, aut imbecilla & valdè debilia; pulchra & elegantia, aut turpia; integra in omnibus suis partibus, aut in aliquo mutila & manca; bonæ aut malæ constitutionis: vt sanguinæ, aut melancholica, phlegmaticæ, aut colerica, cum voce clara, aut rauca; bono aut malo auditu; perspicacibus, aut obtusis oculis; aut mille alijs in bonum, aut malum, differentijs: ex quibus variæ solent prouenire inclinationes, quæ sequuntur ipsius corporis varias constitutiones ac dispositiones; & variæ diuersorum Statuum & Officiorum electiones, propter aptitudinem aut ineptitudinem ipsorum corporum, quæ animæ sunt instrumenta ad eorum actus exercendos: quemadmodum apparet manifestè in aliquibus morbis, quibus homines redduntur incapaces aliquorum Statuum & Officiorum: aut efficiunt, vt electiones, quæ non sunt rerum perpetuarum, mutantur. Quæ omnia non casu aliquo eueniunt in mundo, nec voluntate parentum filios generantium; sed consilio & voluntate supremi gubernatoris, qui animam creat; & corpus format cum ea dispositione, quam ipse vult; & quæ apta sit ad finem, quem in bonum electorum suorum intendit. Et hoc sufficere deberet, vt omnes contenti & pacati essent forte ab ipso illis oblata. Non enim sine causa, an-

tequam

tequam ipse Dominus diceret *formans lucem & creans tenebras*: pramissit, *ego Dominus, & non est aliter*: ut intelligeremus, satis nobis esse debere, quod ipse sit Deus, & vniuersalis omnium Dominus, ut veneremur quidquid ipse facit; & sortem acceptemus, quam in rebus corporalibus nobis distribuit. Ut fusiùs actum est, dum egimus de infirmitatibus: nam rationes ibi allatae valent etiam ad nos consolandos in quacunque sorte, quae nobis contigerit, pulchritudinis, aut deformitatis; paruitatis, aut magnitudinis corporis: ita ut omnia Domini ipsi attribuamus, qui ita singulorum cubitos metitur, ut, quemadmodum ipse Saluator dixit, nullus possit *adiungere ad staturam suam cubitum unum*: & in paruo corpore potest ponere magnum cor, & sanctitatem maiorem: & nihili facit proceritatem: quia alios habet oculos quam nos, quemadmodum significauit ipse Propheeta Samueli, cum in eius conspectu venisset Eliab filius natu maior Isai: existimanti enim eum esse, quem Deus in Regem Israel loco Saulis elegerat: *ne respicias* (inquit) *visum eius, nec altitudinem staturae eius: quoniam abieci eum, nec iuxta intuitum hominum ego iudico: homo enim videt ea quae patent: Dominus autem intuetur cor*: quasi dixerit, ne de eius proceritate & pulchritudine, iudices, sicut homines, ex ijs, quae habet in corpore; sed ex magnitudine & pulchritudine, quae in anima lateret. Recordare, quod elegerim Saulem in Regem *e qui erat altior vniuerso, ab humero & sursum*: nunc vero adeo se extulit, ut contempserit mandata mea. Alia igitur via electionem faciamus, & eligamus Dauidem natu, & Statura minorem: hic enim placebit mihi, eritque in meis oculis magnus.

NON NEGATUR, donum Dei esse, *venerandam externam praesentiam*; siquidem idem ipse Dominus minatus est ciuitati Hierusalem, quod in penam peccati eius auferre vallet ex ea *d honorabilem vultu*. Sed, quonia homines ex huiusmodi externa specie facile euanescent, solet Deus eam auferre suis electis, ut in humilitate securiores viuant: propterea enim dixit Apostolus: *elegisse Dominum in Apostolos e ignobiles & contemptibiles* huius mundi: *ut non gloriatur omnis caro in conspectu eius*, si homines praestantiam & excellentiam suorum operum tribuerent naturalibus dotibus, quas in se viderent. Si tristitia te inuadat, quod videas te paruulum ac deformem, respondeas: *Deus fecit me, & non ipse me feci*: quod si ego me ipsum facturum fuisset, sciens, quae Deus nouit, non aliter me fecissem, quam ipse fecerit: de eius enim misericordia ita spero, quod talem me fecerit in corpore, qualem esse expediebat ad bonum animae. Adde & illud sponsae: *gnolite me considerare, quia discolorata sum; quia decolorauit me Sol*. quasi diceret, non tanti facio quod in corpore sum nigra, aut deformis: quia Sol iustitiae albedinem & pulchritudinem corporis mihi abstulit, ut comunicaret Spiritus: ne forte haec mihi defuisset,

si ha-

Omnia Dei
nisi uer-
guntur.

Tomo 1.
Tract. 5.

a Matt. 6. 27

Deus paruos
eligit.
b 1. Re. 16. 6.

c 1. Re. 10. 23

Vultus de-
coru.
d Isai. 3. 3.

e 1. Cor. 1. 28.
Solatium
deformiu.

1.
f Psal. 99. 3.

2.
g Cant. 1. 7.

si habuiffem alteram. Præfero enim pulchram animam in corpore turpi,
 eleganti corpori cum anima deformi. Pulcherrimus erat h *Absolon* in cor-
 pore: sed hæc pulchritudo in tantam eum superbiam & insolentiam præci-
 pitauit, vt pendens ex quercu vitam finiret. Pulcherrima erat *Sezabel*, sed mo-
 ribus adeo turpibus, vt propter illos pulcherrimum eius corpus i comederint
 canes. Attende, quod Sathanas ex ipsa pulchritudine laqueum faciat ad ve-
 hementer tentandos iustos ea præditos. Propter eam enim k *Iosephum* ag-
 gressa est, *Domina* eius, Et l *Susannam* duo illi senes. Et quamuis hi sancti in eo
 conflictu victi non fuerint: præuidit fortè Deus, te superandum: ac propte-
 reà hanc tibi abstulit occasionem impingendi. Præstat castitatem & animæ
 pulchritudinem, & æternam elegantiam, qua frueris in gloria, tantam serua-
 re, quàm ob temporalem pulchritudinem periculo eam exponere: quæ (vt
 Sapiens ait) m *fallax* est & *vana*: quia infirmitate obscuratur, tempore mar-
 cescit, morte denique perit omninò, & conuertitur in horrendam scedita-
 tem. Erige etiam oculos ad Iesum Christum Dominum nostrum, qui fuit n
 speciosus præ *Filiis hominum*: sed elegantem illam speciem ita contempsit, vt in
 hora suæ passionis in extremam conuerterit deformitatem. de quo *Isaias*
 ait: o nō erat species ei, neque decor, nec aspectus: vnde nec reputauimus eum. Quod
 si quis ex eo consolationem hauriat quod sua pulchritudine similis sit Chri-
 sto specioso: etiam se potest consolari, qui deformis est: quia Christo est si-
 milis etiam deformi. Vtramque enim speciem assumpsit Saluator, vt &
 speciosi, & turpes consolationem in eo inuenirent. Cogita etiam incredibili-
 lem pulchritudinem, quæ glorificato corpori dabitur, quatuor illis gloriæ
 dotibus, quibus illud inductur. Hac enim cogitatione & memoria, nec pul-
 chritudinem tuam curabis, quæ eius comparatione est deformitas, nec pro-
 pter deformitatem tristaberis, quæ in tantam pulchritudinem conuertetur,
 si animæ speciem illi coniunxeris. Denique illam formam & speciem mag-
 ni facere debes, tibi que eam procurare, quæ non est bonis & improbis cō-
 munis, sed propriā iustorum: propter quam Deo ipsi eiusque Angelis pla-
 cebis: quam & procurare & obtinere in tua est potestate, cum auxilio diui-
 no; nullsque eam tibi auferre poterit, nisi tu eam velis obfuscare. Solam eti-
 am illā sceditatem horrere debes, quam admittere in tua est potestate: te que
 carbonibus nigriorem & ipso dæmone turpiorem redder. Quod si velles e-
 legantiæ tuæ rotam dissoluere: aspice quemadmodum pauo tuos pedes, cō-
 siderans prauos tuos affectus, & peiores gressus, quorū finis mors est ama-
 ra: & tunc dicere poteris cū Noëmi: p nolite me vocare pulchram: sed amaram:
 quia amaritudine repleuit me Dominus: considera acerbum finem, & terminū
 huius pulchritudinis; amaritudinem culparum & peccatorum, ad quas illa tē-
 dit; & quam Saluator tuus in cruce tolerauit, vt ab eis te liberaret.

Hæc summa est rationum, quibus innitatur consolatio tua de sorte, quæ tibi, quoad corpus contigerit: & propter easdem accipies libenti animo quidquid ex ea sorte necessario te sequetur. Nam, si Deus te cæcum fecit: etiam voluit, ne *Sacerdotis* dignitatem haberes; & reliqua, quæ ex cæcitate necessario sequuntur. Et, si raucam dedit vocem, voluit te non esse *concionatorem*, siquidem & vocem & pectus abstulit, quæ ad id muneris erant necessaria. Et, si te voluisset eo Officio fungi, non te priuasset instrumentis ad illud necessarijs. Hoc nomine excusabat se *S. Bernardinus*, cum vrgeretur ad concionandum: donec dedit illi Deus vocem clariorem; quo signo ostendit, se illum ad concionandi munus destinare, cui vocem addidit, quæ prius illi deerat.

§. 2. *Vnde bonorum temporalium sortes commenduntur.*

INTER sortes bonorum temporalium valdè eminent varietas nationum, linguarum, & generis, quæ inter homines inuenitur, cuius prima origo est consilium, ac dispositio prouidentia diuinæ, quæ mandatur executioni per natiuitatem ac descendentiã à parentibus ad filios. Quod vt melius intelligatur, præmittendum est: quod cum omnes descendentes à Noë, & tribus eius filijs, qui erant innumeri, *essent labij vnus, & sermonum eorundem*: quia eodem tono modoque proferendi loquebantur, seseque mutuo intelligebant: Deus Dominus noster singulari sua & prodigiola prouidentia confudit linguam eorum, dans vniciq; familiae ex præcipuis (quæ iuxta aliquorum Doctorum fuerunt *septuaginta dua*) specialem linguam & sermonem, ita vt reliquarum sermonem non intelligeret: quare coacti fuerunt ab inuicem in diuersas regiones ac prouincias se separare: à quibus orta sunt variæ nationes; quæ sunt in mundo. A quo tempore non sine eiusdem prouidentia diuinæ consilio (quod supra insinuauimus) multiplicatae sunt, in quibus aliae alias excelluerunt, eò quòd essent potentiores, ditiores, aut prudentiores & sapientiores, & meliorem habuissent gubernationem. Propter quas causas plures sunt æstimatæ & habitæ in mundo. Et propter eandem causam vnaquæque natio hæbet aliquas familias, & prosapias clariore, eò quòd radix & principium earum fuerint homines valde insignes. Et hæc ortum habuit imparitas in huiusmodi familijs, & specialia priuilegia, quæ habent. aliqui, vt ad quoddam genus dignitarum, & honorifica officia admittantur: à quibus alij quòd non sint eius Nobilitatis excluduntur.

Hoc cincto fundamento pro *Maiori*, quod nunc facit, ad nostrum propositum est, quòd lex Euangelica, & perfectio Christiana æqualiter se extendat ad omnes nationes, & familias totius mundi, quæ Fidem & Religionem

Bona temporalia conferri Deo.

Gen. 11. 1. 7

Lingua. 72.

Ido Pererium in Genesim disp. 6 Cap. 1. 3.

Nobilitatis origo.

b Act. 2. 5.

in Eccles. 1. 12.

omnes pa-

res.

c Act. 10. 30.

47.

d Rom. 2. 10.

e Gal. 3. 6.

f c. 6. 15.

g Gal. 3. 23.

h Colof. 3. 11.

i Eccles. 3. 2.

k Sopho. 3. 9.

l.

m Act. 10. 17.

n.

o.

p.

q.

r.

s.

t.

u.

v.

w.

x.

y.

z.

aa.

ab.

ac.

ad.

ae.

af.

ag.

ah.

ai.

aj.

ak.

al.

am.

an.

ao.

ap.

aq.

ar.

as.

at.

au.

av.

aw.

ax.

ay.

az.

ba.

bb.

bc.

bd.

be.

bf.

bg.

bh.

bi.

bj.

bk.

Christi suscipere velint. In cuius testimonium in Festo Pentecostes cum fuit promulgata, erant b in Hierusalem homines ex omni natione qua sub celo est: & Spiritus Sanctus, qui linguas diuiserat, eas coniunxit, omnesque in Apostolis collegit, vt cum omnibus colloqui possent, & omnibus nationibus legem & perfectionem Christianam in propria lingua promulgare. Et primum cum Spiritus sanctus sese gentibus communicauit, dixit Sanctus Petrus Apostolus: *c in veritate conperi*, quia non est personarum acceptor Deus: sed in omni gente, qui timent eum, & operatur iustitiam, acceptus est illi. Et idem confirmat Apostolus dicens: *d gloria & honor & pax omni operanti bonum*, siue Iudaeus siue graecus; quia *DEVS* non est personarum acceptor, & e in Christo Iesu nec circumcisio aliquid valet, nec praepitium; sed *h* des quae per dilectionem operatur, & *h* noua creatura, hoc est homo per baptismum renouatus in similitudine noui hominis Christi Iesu, quem induit: ita vt in hoc nulla sit differentia *g* Iudaei, & *g* Graeci; *g* Barbari, & *g* Scythae; *g* serui, & *g* liberi; *g* masculi, & *g* femina: quia *h* Christus est omnia in omnibus, suppiens defectus nationum, familiarum, & linguarum hominum, vnitatem fidei & charitatis, quae omnes facit vnum, quod ad bona attinet animarum. In quibus, postquam sunt iustificatae, non est nisi vnica natio filiorum Dei, & iidem mores, verae scilicet virtutes: iuxta illud Ecclesiastici: *i filii sapientiae Ecclesiae iustorum, & natio illorum obedientia & dilectio*. Ac proinde omnes eodem habitu induantur, eodem scilicet Christo, vesteque gratiae & charitatis. Omnes eandem linguam loquuntur; quia eandem veritates credunt, & profitentur: iuxta promissionem Dei per Sophoniam Prophetam: *k reddam populo labium electum, vt innocens omnes in nomine Domini, & seruiant ei humero vno*: sentiendo scilicet, loquendo, & operando cum magna conformitate, quidquid ad ipsius obsequium pertinet.

Hinc fit, vt omnes merito contenti esse debeant natione, & prosapia, quae illis contigit à diuina providentia: ita vt Nobilis non sese inaniter erigat propter nobilitatem; nec minus nobilis tristetur propter eius defectum: siquidem in CHRISTO IESU omnes possunt esse nobiles, & valde clari, iuxta illud Sancti Petri: *l vos estis genus electum regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis*, sanguine agni amaculati redempti, vt transferamini in caelum inter Angelorum hierarchias cum summo honore & gloria, quam illi habent: in cuius signum ostendit DEVS Sancto Petro *m linteam quoddam magnum, in quo erant omnia quadrupedia, & serpentina terra, & volatilia caeli*: & cum facta esset vox ad eum: *Surge Petre, occide & manduca*: sciam receptum est vis siue linteam in caelum cum omnibus illis bestiis: ad significandum, quod omnes mundi nationes, quae peccato morerentur, & ingrederentur

Ecclesiam per fidem & charitatem, etiam in æternam vitam essent ingrediti-
 re: ita ut neque nationis, neque generis vilitas, aut linguæ barbaries, aut ab-
 iecta personæ conditio eas retrahere, aut impedire possent. Et quamvis No-
 bilis propter nobilitatem aptior sit, ut ad dignitates & officia altiora in Ec-
 clesia, & Republ. Christiana admittatur: exiguum fructum inde habebit, si
 ob defectum virtutis à gloria repellatur; sicut etiam minus Nobilis non ma-
 gnam iacturam faciet, si excludatur ab huiusmodi officijs & dignitatibus in
 terra: si ob ipsius maiores virtutes pateat illi ad maiore in cælo gloriâ aditus.

SUPPOSITA autem diuinæ providentiæ dispositione, nec nobilis de-
 bet contemnere eum, qui talis non est; sed Deum laudare pro temporali
 hoc bono sibi immerenti concessio: & qui talis non est, non debet de sua tor-
 te tristari, nec invidere altiori, aut præstantiori: persuadens sibi, eam, quam
 habet, ipsi magis expedire ad obtinendam & conferuandam nobilitatem
 filiorum Dei: quam forte perdidisset, si nobilitatem habuisset filiorum
 huius sæculi. Ac propterea (ut S. Apostolus dixit) Christus non elegit in
 Apostolos aliquos *nobiles*: quia optabat, eos in humilitate fundare sui Sta-
 tus sublimitatem. Et in propria sua generatione secundum carnem (ut S.
 Hieronymus perpendit) voluit esse etiam aliquas scæminas alienigenas &
 peccatrices; ut sic nobis spem faceret, quod ex quocunque sanguine orti,
 possimus per fidem & charitatem fieri viua ipsius membra. Non fuit *Ruth*
 ex nobili Israelitarum genere, sed Moabitibus; qui erant etiã detestandi: &
 nihilominus fuit posita in catalago *generationis* eius: quia abiecta natiuitas
 temporalis non nocet, quando ex natiuitate spiritali Fides elucet. Contra
 verò parum profuit Regi *Achab* alijsque magnis peccatoribus generis no-
 bilitas; & quoddam essent Messia progenitores, siquidem eam horrendis
 adeo sceleribus commacularunt. Vera (inquit S. Chryostomus) nobilitas
 est facere voluntatem Dei, & quid tibi confert sanguis illustris, si mores
 habeas alicuius infamis? aut quid nocet natum esse ex parentibus vilibus,
 si ornatus sis magnis virtutibus? *Cham* filius fuit Noë secundum carnem,
 at secundum animam factus est seruus, & maledictus Patris sui. Quid et-
 iam nocuit *Timotheo*, quoddam natus fuerit ex parente gentili, aut *Abra-
 hamo*, quod ex *Thare* idololatra? præstat ut tui parentes gloriën-
 tur, quod te habeant filium, quam tu, quod eos habeas parentes. Si
 esses turpis (dicit quidam) contentus ne esses dicendo, patrem tuum fuisse
 pulchrum? & si os tuum scæteret, diceres ne tuum genitorem suauissimum
 ex se odorem exhalasse? quod si te timidum quis compellaret: responde-
 res ne, auos tuos fuisse animosos, & magnos vicisse inimicos: ita igitur, ne
 contentus sis maiorum tuorum nobilitate, sed stude vitijs eam non de-

3.
 Nemo ali-
 um con-
 temnat.

1. Cor. 1. 26

Refertur in
 decret. D. 50
 c. Dominus.

Matt. 5.
 Nobilitas
 res est indif-
 ferens.

Hum. 4. in
 c. 12. Matth.
 & Hom. de
 nomi. Abra-
 ham. Tom. 1.

c c
 c c
 c c
 c c
 c c
 c c
 c c

Li 3. de Con
sol.

o Isia.
Nobilitas
ad virtu-
tem cogit.

p Ioan. 8. 39.

q Matt. 1. 9.

Nobilitas
honoranda.

Nationum
varietas.

1.
Natiuitas.

fœdare. Si enim aliquid boni est in nobilitate, illud est, (vt ait Boetius) quod certa necessitate successores constringat, maiores suos æmulari; nec degenerare à virtute & excellentia, quam illi ipsis reliquerunt. Qua ratione vtebatur Isaias vt iustos sui populi excitaret dicens: o *Attendite ad petram, unde excisi estis; & ad cauernam laci, de qua præcisi estis. Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram, qua peperit vos*: quasi illis diceret: siquidem estis filij aded nobilium & Sanctorum parentum, imitamini eorum vitam, obedientiam, & sanctitatem: nec in puncto ab ea degeneretis. Et hoc ipsum clariùs adhuc dixit Christus Dominus noster Iudæis, iactantibus se Patrem habere Abraham: p *si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite*: ne solum nomen iactetis, & nobile genus; sed date operam, vt vita vestra nobilitati vestra respondeat: alioquin parum vobis proderit quod radix sit sancta, si ramus est aridus & inutilis. Contra verò, q *Ne velitis* (inquit S. Ioannes Baptista) *dicere Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis quia potens est Deus de lapidibus suos suscipere filios Abrahæ; & facere, vt homines viles genere, illustres sint, & operibus nobiles*. Gloriamini vos esse filios operum vestrorum, quemadmodum fuit Abraham, & Patres vestri: & tunc licebit gloriari, quod sitis eorum filij. Non hæc mihi mens est, vt his rationibus velim disparitatem hanc inter nobiles, & eos qui tales non sunt, à Christiana Republ. remouere: siquidem (vt etiam est dictum) à diuina prouidentia consilio ita est constitutum: Et lex Euangelica non contradicit consilij auctoris nature: qui quemadmodum vult esse in Republica Reges, Gubernatores ac Dominos; ita voluit, esse Nobiles & præclaros viros, remunerans maiorum insignia facinora, non solum in ipsismet, sed etiam in descendentibus: vt in eis eorum memoria sit perpetua: & vt ipsimet Successores excitarentur, ad eandem similitudinem operum nobilitatem promouendam.

§. 3. *Regiones & loca habitationis magnam habere affinitatem cum varietate nationum.*

CUM varietate nationum magnam habent affinitatem regiones, & loca habitationis earum, qua eadem diuina prouidentia etiam distribuit, ac per aliquam ex quatuor vijs deducit.

PRIMA via est *Natiuitas*: constituit enim, vt aliqui homines inter Christianos, alij inter Ethnicos aut Hæreticos nascerentur: & qui inter Christianos, alij in locis frequentibus, ac politicis; vbi & floret doctrina, & magna sunt media & occasiones ad perfectionem, & vitam æternam consequendam; alij verò in syluis & pagis, omnibus his bonis destitutis.

PRÆTEREA aliquæ mutationes ad varia loca eueniunt, per captiuitatem, exilia, bella, fames, pestes, aut persecutiones, & varia alia infortunia: aliæ verò mutationes eueniunt à Regibus & Principibus, aut Prælati Ecclesiæ & Religionum, mittentibus suos subditos ad diuersas prouincias, ad varia officia & ministeria in earundem vtilitatem exercenda; aut ob alios sanctos fines: & alię denique veniunt à proprijs propensionibus, ac honestis hominum desiderijs, quibus mouentur ad huiusmodi mutationes: quemadmodum illi, qui ex sua patria exeunt occasione studiorum, militiæ, mercaturæ, & aliorum variorum negotiorum. Quocumque autem modo eueniant, dirigit prouidentia diuina ad effectus admirandos in bonum electorum: qui fiduciam suam in Deo reponentes, tradunt se sanctæ ipsius voluntati, & ordinationi: cui qui resistunt, contrariam tenentes viam, grauissima expectantur damna: quemadmodum fuse ostendemus varijs exemplis in Tractatu de Statu religioso: in quo magis splendet prouidentia diuina circa huiusmodi immutationes: & ibidẽ licebit sæcularibus videre partem, quæ circa huiusmodi mutationes ad ipsos spectat.

CAPVT IX.

DEI PROVIDENTIA IN DISTRIBVENDIS
diuitijs & paupertate, eiusque per vtrasq; consolatio
& perfectio & ratio eam consequendi
pro diuitibus & pauperibus.

STVPENDÆ sunt diuinæ sapientiæ ac prouidentię consilia, non solum in distributione diuitiarum & paupertatis inter suos electos; sed multò adhuc ampliùs in eisdem ad eundem sanctitatis portum deducendis, per diuitias, & paupertatem; quæ sunt tamen inter se aded diuersæ, & in aliquibus effectibus valdè contrariæ. Nolo hæere in referendis secretis & arcanis Dei in hanc sortium distributione, siue illæ per hereditatem habeantur, siue propria industria: cum plurima sint de his in præcedentibus capitibus indicata, & experientia nos doceat: aliquos natos pauperes, etiamsi magnam adhibeant diligentiam, nunquam fieri diuites: quia Sapiens ait: *a opes faciunt sibi pennas quasi Aquilæ, & mira pernicitate volant in calum*, ita fugiunt ab eis, consilijs illorum, tanquam sal in aqua, per vias de quibus ipsi minimè cogitant, dissolutis. Alijs exigua adhibita indu-

2.
Necessitate.3.
Missionæ.4.
Voluntate.

Omnia propter electos.

Per contraria ad eundem finem deducit Deus.

c. postum est exempli iacob & Laban.
a Prou. 23.5.

Varia
hominum
fortes.

b Luc. 16.
20. 2.

Lazarus &
Abraham
eundem por-
tum in-
gressi.

Lib. 16. Mo-
ral. c. 17.

Diues in
caelo & in
inferno.

1.
Serm. 1. in
Vigil. Nati-
uit.
Olim sinus
Abrahae,
nunc Chri-
sti.

2.
a Matt. 5. 3.

stria diuitia affluunt; & vix expanso reti fera in illud incidunt. Aliqui ex diuitibus parentibus nati, veniunt in magnam paupertatem, & amittunt hereditatem suam: non scientes unde haec illis infelicitas. Alij conseruant & augent amplum suum patrimonium, quacunque adhibita industria: quod totum non casu euenit, sed dispositione caelesti. Sed maiorem adfert admirationem, quod DEVS per vias aded in specie repugnantes: quales sunt paupertas cum suis miserijs & calamitatibus; & diuitia cum suis commoditatibus & solatijs; faciat suos electos sanctos & perfectos. Quis non miretur pauperem illum b Lazarum visceribus plenum, ad quaerendum canes accesserat, aded ab dominibus desertum, vt desideranti vel micam panis, quibus familiae subueniret, nullus esset qui daret, etiamsi in conspectum veniret cuiusdam diuitis, qui epulabatur quotidie splendide. Sed pauper hic ascendens per hanc paupertatis viam ad magnam sanctitatem, cum mortuus esset, portatus fuit ab Angelis ad locum quietis, vbi erat alius, qui in mundo fuerat valde diues, potens, ac opulentus, Patriarcha scilicet Abraham, qui hac via, aded in exterioribus ab altera diuersa, ascendit ad perfectionem aded sublimem, vt (quod Sanctus Gregorius perpendit) locus huius quietis accepit appellationem ab ipso diuite, & vocatus fuerit sinus Abrahae, in quem pauper est ingressus, vt quiete & solatio fruereetur. vt diuites hinc suam timeant damnationem, videntes Epulonem illum diuitem, qui non fuit Lazaro compassus: inde vero animentur ad sanctitatem procurandam, aspicientes illam, quam habuit diues Abraham, quae praelata fuit sanctitati pauperis.

§. 1. Paupertatis fors.

NEC TAMEN est cur pauperes tristentur, quod sinus Abrahae diuitis requies sit & solacium Lazari: nam in lege Euangelica murata est & meliorata compellatio nostri solatijs, postquam DEI filius, qui est in sinu aeterni sui Patris, videns (vt Sanctus Bernhardus ait) paupertatem in terra valde esse abiectam, voluit illam nobilitare, faciendo se ipsum pauperem & mendicum; & suscipiendo miserias Lazari; vt in sinu suo exciperet omnes, qui eius paupertatem aemularentur: quo facto pauperum fors ed plus honoris accepit, quod gloriosior est imitatio CHRISTI veri DEI, quam Abrahami eius serui. Et vt illos magis excitet ad sortem suam iudicandam felicem, semper ipse gloriatus in hoc est, quod pauperum causa faueret, supplens defectum diuitiarum temporalium magna abundantia spiritualium: ideoque suam praedicationem auspiciatus est dicens: a beatos esse pauperes, modo spirituales essent; & ex necessitate, vt dicitur, facerent virtutem;

& aequae

& æquè libenter hanc sortem acceptarent, atque si propria spontè illam elegissent. Et huic paupertati promisit regnum Cælorum: faciens illam instrumentum & medium ad consequendum *regnum Dei, quod est iustitia, pax, & gaudium in Spiritu sancto*, cum omnium virtutum thesauris, certoq; pignore, quod præmium sit accepturus regnum æternum.

Et quamvis hæc duæ rationes sufficiant, vt maxima cum voluptate quietus sis & cõtentus cum tua sorte, si sis pauper: audi tamè alias duas, quæ omninò explebunt sinus tuos lætitiâ. *Prima* est, vt firmissimè credas; paupertatem non casu aliquo euenisse, sed ordinatione ac voluntate cælestis tui Patris: quam meritò debes omnibus tuis votis ac desiderijs præferre: magnam in eo tuam consolationem ponendo, quòd sis pauper, propterea quòd ille talè te esse velit, & sic conformes voluntatè tuam cum diuina; in qua (vt dixit Dauid) *est vita, honor, solatium, veraque felicitas temporalis & æterna*: & tunc erit verè diues, tùm hanc habueris voluntatè adeò diuinæ conformem. Nam (vt S. Gregorius ait) nihil est diuiter bono adeò diuinæ conformem. Nam (vt S. Gregorius ait) nihil est diuiter bona voluntate, cum qua veniunt omnia bona, quæ animas diuites faciunt. Et propterea dixit Sapiens; *est quasi diues, cum nihil habent*; quia ita est adeò contentus, atque si plurima haberet. & hæc sunt summæ diuitiæ, iuxta illud Augustini: *si diues censetur, qui multum auri habet in cista: non erit diues, qui Deum ipsum habet in anima* & quamvis paupertas euenierit tibi ex malitiâ Dæmonis aut hostium tuorum, quemadmodum S. Iob; & quamvis sit pœna tuorum peccatorum, semper debes altiorem finem agnoscere diuinæ prouidentia: & hanc pœnam amplecti, propterea quòd ipse eam velit, ac statuatur: dicens cum eodem S. Iob: *d Dominus dedit Dominus abstulit: su nomen Domini benedictum*. Satis mihi est, ipsum voluisse, me esse pauperem, vt id ego, & bonum meum iudicem, & sim contentus cum eo.

AD HANC ipsam rationem magis corroborandam, aliam subijcies, qua tibi persuadeas, Deum tibi dedisse paupertatem, non propterea solum, quòd velit, & ita vniuersali totius mundi ordini conueniat, alios esse pauperes, alios diuites in eo: sed nominatim, quòd tibi ipsi id magis expediat ad tuam salutem; & medium sit quo maiorem in omnibus virtutibus perfectionem consequaris. Altissima enim sua sapientia prouidit, viam & sortem diuitiarum tibi futuram periculosam, propter occasiones incidendi in innumera peccata, quas illa fors frequentes offert. Quare ex amore, quo te prosequitur, voluit, te per angustam paupertatis semitam deducere: quæ tibi erit securior, si lubens effectus eos amplectaris, qui illam comitantur: gaudens scilicet quòd tanquam pauper alteri seruiens, panem tuum cum labore tuo lucreris; & reliqua ministreria praestes, ferasque alias misere-

Pauperum
exaltatio.

b Rom. 14.
17.

3.
Paupertas
sua Dei vo-
luntas est.

b Psal. 29:6.

Homil. 5. in
Euangel.

c Prou. 13:7.

d Iob 1. 21.

4.
Deus amor
suis se fecit
pauperem.

cPsal. 87. 10

Conandum
sed cum re-
gatione.

5.

cPsal. 37. 21.

cTob. 4. 23.

Pauperum
amicus
Dei.Tract. 2.
c. 10.
In Regula.
c. de Pau-
perato.Lazarus con-
solatio a.
terna.

rias, quæ pauperes ipsos sequuntur: sic enim paupertatem amplexus est Dominus ille, qui dixit: *e pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea*: cum autem fui *exaltatus*, statim fui *humiliatus & conturbatus*. Non tamen contra eiusdem prouidentia diuinæ ordinem erit, si in bonum & sanctum finem per media licita, & moderatione conueniente, aliqua temporalia bona tibi procures. Sed tunc etiam debes esse contentus & pacatus, quocumque industria tuæ exitu; accipiendo illum tanquam signum voluntatis & prouidentia Dei, ad maiorem tuam utilitatem; collocando fiduciam tuam in paterna ipsius Dei prouidentia: qui uoluit & constituit, esse aliquos pauperes, ut in eis suauitatem ostenderet, & efficacitatem suæ gubernationis; prospiciendo eorum necessitatibus; & ingentia bona ex eorum miserijs educendo. ô paupertas suprema: quam te pauperes diligenter, si tuum protectorem, Deum esse agnoscerent, *f Pauper & inops* (ait Dauid) *laudabunt nomen tuum Domine*; nam à molestis curis, quas diuitia adferunt, expe diti, sentiunt in se & experiuntur Dei prouidentiam, in reparandis ipsorum necessitatibus: & sic laudes multiplicant, & in virtutum feruore crescunt: *g noli timere* (dicebat Tobias filio suo) *pauperem quidē uitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deū, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene*. Si magnū aliquem amicum haberes ditissimum, non te affligeret multum, quod te pauperē cerneret; propter spem magnam, quod is, intelligens tuam paupertatem, tibi subueniret. Si igitur *Deum amicum* habes, cuius sunt omnes mundi diuitia; cur te ita angit, quod sis pauper; nam sine dubio prospiciet tibi, si ita expedit; idque faciet uis, quas tu minime cogitas, quemadmodum in priori Tomo diximus, adhibito exemplo duarum pauperum *Ruth & Noemi*, quod si permiserit, te pati ac premi; noli tamen angī; si illum tecum habeas: nam (ut S. Hieronymus ait) *assatim diues est, qui cum Christo pauper est*. Quod si dicas, Lazarum obiisse desertū ab hominibus: at propterea protectus fuit ab Angelis: nec vnquam *diues* ille epulo & aarus tantum cordis solatium cum suis omnibus diuitijs, ac delicijs habuit; ac ipse *Lazarus* cum suis vlceribus & miserijs. Et per totam æternitatem sortes illorum erunt ita commutate, ut diues in æternis tormentis crucietur, pauper uero æternis gaudijs fruatur.

§. 2. Sors diuitiarum.

SIDIUITIARVM sors tibi obigit, quæ magni in mundo fit; sed simul scupis esse perfectus, non debes tuum solatium collocare in maiori honore, utilitate, aut delicijs, quas hæc sors secum tibi adfert: sed in eo, quod Dominus noster paterna sua prouidentia illam sit tibi largitus; ita ut, si paupertatis sortem dare uoluisset, libenter eam fuisses accepturus. Et, si in

futurum

futuram id statueret voluerit, his paratus voluntatem tuam illius voluntati subijcere; summam diuitias reputando quod eam habeas sortem, quam Deus tibi dederit, qualiscunque illa fuerit. Quod si hunc animum ac dispositionem habes, simul etiam credere potes, supremam caelestis tui Patris providentiam, voluisse te per hanc sortem & viam diuitiarum deducere: eod quod praeviderit, eas fore aptum medium tuae salutis; teque illis versusurum eo modo, quem ipse suggereret, suaque gratia te ad id iuaret. Et in hunc solum finem gaudere debes, quod temporales habeas diuitias: ut per eas possis spirituales & aeternas comparare: & paratus esse ad eas distribuendas, aut aliter deferendas, quando cunque id opus fuerit ad placendum Deo, & animam tuam saluandam. Et hac ratione illas coniunges cum *h. paupertate spiritus, eris que beatus*; & partem habebis in *regno caelorum*, quod est pauperibus *promissum*. Et quamuis in hac sorte non imiteris corporalem ipsius Saluatoris paupertatem; poteris eam in affectu imitari, attribuens demissam hanc tuam sortem tuae imbecillitati cui annuens ipse Dominus, noluit sortem paupertatis tibi dare, ne forte damna subires inuitae paupertatis, quae semper est cupida. Praeterea attendendum tibi est, quod *Deus* (ut dixit Iob) *potentes non abiicit, cum ipse sit potens*; & similiter cum sit ipse diues, non abiicit diuites. Et (ut ait S. Gregorius) *non est census in crimine sed affectus*: hoc est, non est culpa, bona fortunae habere, quae Deus creauit & distribuit; sed culpa est deprauatus affectus, quo illa possidentur: quem si mortifices, & bene diuitijs vtaris, eris Deo ipsi similis, qui aequae sanctus est ac diues: licet maxima ipsius diuitiae sint spirituales, ac caelestes, quibus cupit suos electos dirare. Ex quo prouenit, ut cum ex prouidentia speciali terrenas eis tribuit diuitias: in eum id finem faciat, ut per eas illi caelestes consequantur: quas par est, in potiori & primo loco ponere, utpote maioris valoris & pretij. Illud enim est inter iustos & peccatores, & inter eos, qui saluantur, & qui damnantur, discrimen: quod peccatoribus dat etiam *Deus* temporales diuitias; sed eas illi tantum faciunt, ut spiritualibus & aeternis praependant: quemadmodum (ut perpendit Sanctus Bernardus) significauit Patriarcha Isaac cum propheticis spiritu filii Iacob & Esau benediceret: eis enim est verbis usus, sed in uerso ordine, nam cum benedixit Iacob, dixit: *Et det tibi Deus de rore caeli, & de pinguedine terra*; benedicens autem Esau dixit: *in pinguedine terra, & in rore caeli desuper erit benedictio tua*: qua varietate significauit, *DEVM* Dominum nostrum, etsi benedicat electis per Iacob significatis, & reprobis per Esau, offerens illis utraque diuitias: at illi non eodem modo benedictionem accipiunt: nam *electi* ita diuinae prouidentiae ordinem sequuntur ut ab eo non recedant, sed primo loco benedictionem collocent in bonis *caelestibus*, & spiritualibus diuitijs: tanquam additamentum autem temporales accipiunt.

Diues si re-
signatus &
bene utatur
sua sorte.

2.

Finis diui-
tiarum.
h. Mast. 5.3.

3.

Paupertas
spiritus.

4.

Iob. 3. 5.

Lib. 10. Mo-
ral. 17.
Deus san-
ctus & diues.

Terrena
sunt propter
caelestia.

Serm. 13.
paruorum.

k Gen. 27.
28. 39.

*Iusti cele-
stes impij
terrenas eli-
gunt diui-
tias.*

5.
*Diuis sanctus est mi-
raculum.
I Eccl. 31.*

1.
*Diuitias
possessas
contemnere
difficile.*

in 1. Cor. 7.
30.

2.

non magni facientes, quod multa illæ sint, aut pauca: non enim seruiunt Deo, vt has ab illo obtineant; nec ab eius obsequio desistent, propterea quod auferat; nec in eo solatium suum & quietem ponunt, quod sint diuites; nec illud amittent, aut tristabuntur, quod sint pauperes: modò placeant Deo, & cælestia dona accipiant: At *reprobi*, sicut Esau, diuinæ providentiæ ordinem immutant: ac præcipuè respiciunt bona ipsa *terrena*, non magni facientes cælestia; nec virtutes, nisi quatenus illa apprehendunt tanquã media, vt voti compotes euadant: & sic faciliè vtraque amittunt: quia laxant cupiditatibus habenas, & cum morte expirant omnes eorum felicitates.

Hinc licet ascendere ad finem altiorem, quem magnus DEVS noster respicit, cum statuit aliquos ex suis *electis* esse *diuites*, vt omnipotentiam & immensam Sapienciam suam manifestet; coniungendo vitæ sanctitatem, & virtutum præstantiam cum possessione diuitiarum; & temporales diuitias cum spiritualibus: quod & rarum est, & valdè admirandũ, vt pulchrè significauit Sapiens, cum dixit: *I Beatus diuis, qui inuentus est sine macula, & qui post aurum non abiit, nec sperauit in pecunia, & thesauris. Quis est hic, & laudabimus eum: facit enim mirabilia in vita sua.* quod est dicere: beatus ille vir est, qui diuitijs abundans, non est maculatus aliquã culpã ex eorum occasione: quia verè talis cupiditatem earum coërcuit, & mortificauit: siquidem nec eius cor abiit post aurum, nimium illud amando; nec fiduciam suam magis in eo posuit, quàm si illud non haberet. At quis ad eò erit perfectus, vt ad tantam mortificationem perveniat, tantamque felicitatem obtineat? rarum certè erit, vel inter multos diuites vnum talem inuenire: sed qui inuenietur, singulari laude dignus erit: nam à diuina gratia præuentus & adiutus, verè fecit rara & mirabilia in vita sua. Quor verò, & qualia hæc erunt? idem Sapiens *tria* ponit valde præstantia, in quibus suprema diuitum perfectio consistit.

Primum est, quod vincat vincentem, & triumphantem de mortalibus, non diligendo, nec æstimando aurum, quod illi ad eò diligunt, & tanti faciunt: ex cuius cupiditate, & possessione, multi se eius obsequio subiiciunt, & tanquam Deum suum adorant: & quamuis dicamus, facile esse pecuniam contemnere, cum non habetur; nec curare diuitias, cum non possidentur: difficillimum tamen est, eas habere, & contemnere; possidere, & nihili facere: iuxta illud Apostoli, *in qui emunt tanquam non possidentes sint*: quia quod emunt, affectu quodam possident ad eò libero, & ab omni cupiditate expedito, atque si non essent eius Domini.

Et hinc *secundum* oritur mirabile, quod est, ad eò generosum habere cor, vt non propter diuitias euascat, nec fiduciam suam magis in eis ponat, quàm si illas non haberet. Neque enim mirum est, quod pauper sit hu-

milis,

milis, nec exiguis suis facultatibus fidat: rarum tamen est, ac mirum, quod diues non sit superbus, arrogans, sibi que ac diuitijs confidens: ac propterea Apostolus discipulum suum Timotheum monet, dicens: *n diuitibus hu- us facili praecepe, non sublimè sapere, nec sperare in incerto diuitiarum;* quae tam sunt inconstantes. Hæc duo mirabilia sunt quasi lapis Lydius ad digno- scendam perfectam diuitis virtutem: de quo mox subiicit Sapiens: *o qui probatus est, & examinatus in p conflatario argenti, & in fornace auri, & perfectus inuentus est. Qui potuit transgredi legem Dei, & non est transgressus;* & cum posset propter diuitias *facere mala, non fecit:* sed auxilio diuino adiutus, fu- nosos cupiditatis suæ impetus retudit, ac vicit. Estq; magnū signū, quod Charitas sit in ipso valde perfecta: nam, vt S. August. dixit: Charitatis per- fectio est, omni cupiditate carere. Et quoniā *p nemo potest duobus Dominis seruire, nec Deo & Mammona:* qui omninò mammonā & pecuniam contem- nit, satis ostendit, se Deum accepisse pro vnico suo Domino.

ET HINC prouenit *tertium* mirabile tanquam effectus reliquorum, cum scilicet diues non satis sibi esse existimat, diuitijs non abuti, cum pos- set sed eisdem vtitur optimè in utilitatem multorum: dando scilicet libe- raliter amicis; mutuando indigentibus, absque spe lucri; & subuenien- do ex misericordia pauperibus: aded se liberalem in hoc ostendendo, vt *elemosynas illius enarret omnis Ecclesia sanctorum,* laudando eius pieta- tem, & liberalitatem in eis, & ipsemet Deus illum laudabit, *eritq; illi ex eo gloria aeterna, & stabiliet ac confirmabit bona illius,* & diuitias: eò quod tam pie & bene eas expendat, ac demùm aternā gloriā illum remunerabit.

INTER hos diuites aded excellentes eminent præcipuè aliqui, quos Do- minus speciali sua providètia eligit, vt Officio fungatur maiorum ipsius E- leemosynariorum, eum in modum, quo Reges & Principes solent *elemo- synarios suos maiores* habere, quibus partem aliquam suorum reddituum tradunt in pauperes, iuxta directionem sibi traditam distribuendam. Ita etiam Rex caelestis habere vult suos eleemosynarios maiores in hoc mun- do, quibus ex immenso suo patrimonio magnas confert diuitias, vt ipsius nomine eas pauperibus distribuant: suggeritq; illis speciales inspirationes, quibus adhæc misericordiæ opera præstanda afficiantur, sentientes etiam magnam consolationem & oblectationem, dum ea exercent. Et in eundem finem remouet omnia impedimèta, quæ esse possent: nam si coniugati sūt, non dat illis proles, aut si dedit, eas aufert, vt sic pauperes faciāt heredes. A- liis aufert nepotes, in quos ipsorum bona effluebant. Alios conuicit in ali- quas angustias, vt earum remedium, profusioribus eleemosynis quærāt. Et q; maximū est, aufert illis nimi ad pecuniā affectū; faciens, eos in se ipsis experiri veritatē illius promissionis: *q date & dabitur vobis; & illius sentètia;*

Diues ferè
superbus.
n. Tim. 6.
17.

o Ecd 31. 10
p Prou. 27.
21.

Lib. 83. 99.
q. 36.
p Mat. 6. 24

3.
Diuitis be-
nè vti pau-
corum est.

4.

Elemosy-
narij maio-
res Dei.

q Luc. 6. 38.

1 *Prov.* 19. 17.*Torres in
sua Philo-
sophia mo-
rali l. 2 c. 12.**Sancti Ele-
mosynary.**Diuites pij
hospitalia
Pauperum.*1 *Ecc.* 31. 11.*Tract.* 3. c. 12.2 *Ecc.* 31. 8.b *Luc.* 18. 14.

*generatur Domino, qui miseretur pauperis: quò enim ipsi sunt in faciendis eleemosynis profusiores: eò Deus est liberalior in largiendis illis pluribus diuitijs. ita vt sancti à quadã contentione agere videantur cum Deo sito: dantes pro ipsius amore quod habent; & ab eodem plura recipientes. Quemadmodum experti sunt duo insignes eleemosynarij *Tiberius secundus Constantinopolitanus Caesar, & S. Ioannes Patriarcha Alexandrinus*, qui cum cogitarent Deum vincere in ijs, quæ ipsius amore pauperibus largiebantur: aduertebant se plane victos à Deo, quòd multò plura acciperent. nec mirum est quòd Deus in hoc conflictu superior euadat: nam cum ipse meritis, qui eleemosynam accipit in paupere, aduertit se quodammodo obligari, vt eleemosynam accipit in paupere, aduertit se quodammodo obligari, vt eleemosynam sibi facienti, multò plura reddat. Et quoniam eum fecit suam eleemosynarium, multa illi dat, quæ ipsius nomine in egenos distribuat.*

Hinc FIT vt domus & facultates temporales horum diuitum sint instar *hospitales* cuiusdam, in quo infirmi curantur; *hospitii*, in quo recipiuntur peregrini; *mensa*, in qua saturantur esurientes; *officina* in qua nudi vestiuntur; *thesauri*, ex quo vincti liberantur; *redemptionis captiuorum*; mortuorum *sepulchri*; & animarum defunctorum *solati*. Et quoniam omnibus bene faciunt, locum habet in illis, quòd Sapiens dixit: *eleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum*: quæ autè Ecclesia hæc est, nisi *templa*, quæ ædificant & exornant; *monasteria & hospitalia*, quæ fundant; *Religiosi*, quos alunt; *Viua & Orphan*, ac *populi*, quibus prospiciunt; *infirmi*, quos visitant, & quibus tene-re indulgent; *nudi*, quos vestiunt; *esurientes*, quos satiant; & omnes egeni, quibus subueniunt: domus enim & fortuna eorum est quasi *sinus Abrahæ* in terra, vbi omnes pauperes suam inueniunt requiem, quibus excellenti illo modo fauent, quem in primo Tomo posuimus, ex ijs quæ fecerat Booz, erga RUTH in eius calamitatibus.

§. 3. *Timor & Fiducia diuitum.*

NECESSA autem hic est, nauis huic diuitum tot diuitijs onerata, & prospero earum vsu feliciter nauiganti *faburram* addere: ne in ea nauigatione pereat. Nam fortè propterea Sapiens, cum diuitis virtutes narraret, dixit: *quis est hic & laudabimus eum*: significans, valdè paucos esse, qui perfecti euadant, ita vt neque pauper cupiat esse diues, tantum sibi tribuens, vt velit vnus esse illorum paucorum; nec diues se putet esse tutum; cogitans quod possit esse perfectus: cum magnæ sint superandæ difficultates, vt talis euadat. quemadmodum dixit ipse Saluator, occasione cuiusdam adolescentis, qui se iustum reputabat: *quàm difficile, qui pecunias habens, in regnũ Dei intrabit*: discipulus autè obitu pescatoribus seueritate illius sententiæ, dixit: *c silioli, quàm difficile est, confidentes in pecuniis in regnum Dei*

m. r. 0111

intrare: *facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum Dei.* Confolentur itaque se ipsos pauperes, quod se videant ab his periculis remotos: tremant verò *divites* quod se videant in illis immerfos. Nam (vt S. Gregorius ait) ex sententia Saluatoris rarissimum est: quod qui multum auri possident, ad æternam perueniant requiem.

SED. NE quis *dissidat*, se posse consequi excellentias prædictas, & per diuitias peruenire in regnum Dei, adiecit Christus Dominus noster. d *qua impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum.* Quod scilicet *natura* efficere non potest, potest mea *gratia*, estq; facile omnipotentiae meae quando illam ego adhibeo. Ego possum efficere, vt camelus transeat facile per foramen acus, & diues ingrediatur in cælum per portam valde angustam. Nec sine causa *cameli* meminit, qui (vt idem S. Gregorius aduertit) in aliquo est similis animalibus quæ in lege veteri habebantur immunda: eò quod e *non diuidat unguulam*, & in aliquo similis est illis, quæ erant munda, eò quod *ruminet*: sic enim significare voluit, diuitiarum possessionem aliquid habere huius *mundi*, & aliquid de *Deo*, aliquid quo *diuiditur* ab obseruatione legis diuinae, & aliquid quod *inuare* potest ad eius obseruationem. Ex altera enim parte talis possessio præbet occasionem multorum *peccatorum*, ex altera verò occasio potest esse magnorum *bonorum*, si operam dederis, vt interior affectus per *ungulam* pedis significatus, non omnino adhaereat bonis terrenis. sed *diuisus* sit, vt pattem suam det corpori, & animæ quoque suam: ac simul tanquam animal *ruminans*, mediteris *rumines* que *pericula*, in quibus versaris, vt ea possis euadere, & *bona*, quæ præstare poteris, vt in eis exercendis sis diligens, & *premia* quæ consequi poteris: vt ad ea adspires & contentas. Quod si his considerationibus te instar Cameli humiliaueris, ad suscipiendum onus diuinæ legis cum firmo proposito intrandi per angustam eius obseruantiae portam, etiam si ad id opus esset exuere omnes diuitias quas habes, magnam poteris fiduciam habere, quod transibis per angustum acus foramen, ac porro etiam in gloriam introibis. Hoc amplius exposuit S. Theodoretus, dicens: quod verbum *Camelus* Græcæ significet *rudentem*, cui nauis anchora est alligata, ob *similitudinem*, quam habet cum hoc animali, qui per acus foramen transire poterit, si dissoluatur in fila subtilia. Ita diuites, qui ob suas diuitias *anchoram* suæ spei in terra posuerat, poterit in gloriam intrare, & excellenter consequi perfectionem Christianam, si *telam* inordinatarum affectionum suarum retexat; diuitiasque tuas dissoluat distribuendo eas pauperibus, vt *anchoram* spei suæ iaciat in *cælum*, iuxta Saluatoris consilium dicentis: *facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut quem defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula.* Ac proinde, cum idem Dominus dixit: diuites difficilè intraturos in eadem tabernacula, locutus est

Quis diues
saurus

Lib. 4. Moral. c. 30.

d. Mar. 10. 2.
Luc. 18. 27.

Camelus animal.

Lib. 1. Moral. c. 17.
c. Leui. 11. 4.

Diues diuidat unguulam & ruminet.

Apud S. Thom. in Catena super Marcum
Camelus rudens nauticus.
Luc. 16. 9.

2. 2. q. 18. a.
1. ad 4.
g Isa, 60, 6.

(vt S. Thomas interpretatur) de *superbis & auaris* diuitibus; non de *humilibus & misericordibus*, de quibus intelligitur (vt Sanctus Hieronymus interpretatur,) quod dixit Isaias: *g inundatio Camelorum, dromedarum Madian & Ephraemici, aurum & thus* aliaque preciosa dona *deferentes* in Ierusalem: vt offerant Deo, coniungentes auro eleemosynarum orationis ac deuotionis: quæ omnem inordinatum cordis affectum ad ipsas diuitias euellit; & conuertit in aptissimum diuini obsequij instrumentum.

CAPVT X.

DEI PROVIDENTIA IN DISTRIBUTEN-
dis propensionibus, ingenijs, ac dotibus ad varias scientias;
& qua ratione illæ sint cum virtutibus
coniungendæ.

ad Scientias
aptitudo.

IN admirandis distributionibus, quas diuina prouidentia fecit *propensionum & talentorum* hominum, valde eminent illa, quæ illos inclinant, aptosq; reddunt ad *scientias, & artes liberales*: ipsa enim experientia nos docet multis hominibus innasci magnam huiusmodi *propensionem & applicationem* ad studia huiusmodi scientiarum; magnumque *ingenium* naturale ad eas addiscendas: id ita disponente prouidentia diuina, quod vtrumque sit ad eas assequendas necessarium: parum siquidem efficeret sola *inclinatio*, si deesset *ingenium*; & hoc ipsum non multum efficeret, si deesset applicatio. Et in vtroq; est sæpè mira quædã varietas: nam quædam ingenia sunt natura sua acuta, subtilia, & ad res nouas inueniendas valde apta: quæ tamen in eadem iudicio non ita sunt resoluta & expedita: alia contra, in discurrendo sunt tardiora, sed rectè tamen iudicant: alia vtrumque habent, alia in vtroque deficiunt. Alia sunt in suis decretis valde inconstantia; & facile mutantur, eò quod rem non satis penetrent: alia sunt duriora, & in iudicijs proprijs magis obstinata, alia sunt docilia, rationique subiecta, vbi-cunque illa appareat: alia sunt natura sua inquieta, & ad disputandum Sophisticè valde prompta: eò quod in omnibus rebus inueniant difficultates, habentq; spiritum alijs contradicendi; alia sunt maturiora & quietiora, eò tendentia, vt res implicatas ita euoluant, vt perungere possint ad veritatem. Et quamuis omnia hæc ingenia diuinæ prouidentie subsint, quæ sunt naturalia, & naturali constitutioni coniunguntur: non intendit tamen DEVS, vt homines sine fræno sequantur defectus illos naturales;

Mira ingeniorum varietas.

sed ut eis mortificandis proficiant, ac propter defectum, quem habent, sese humiliant & subijciant habenti, quod ipsis deest: suppletes proprii ingenij defectum industria alieni. Quod si ipsi noluerint præstare: nouerit providentia diuina alia commoda ex hoc ipso educere. Quemadmodum enim pugna & contrarietas quatuor Elementorum in quatuor suis primarijs qualitibus, *calore, & frigore, siccitate & humiditate*, ingétia adfert vniuerso commodar: ita ex repugnantia & contrarietate horum ingeniorum solet DEVS ingentes vtilitates educere in Ecclesiæ vniuersalis commodum, & ipsarum scientiarum incrementa: quia hac via magis eruuntur occulta veritates, & in aptiore ordinem rediguntur, reiectis inordinatis & confusis. Et quæ admodum inquieta & valde acuta ingenia excitant, calcarq; addunt tardioribus, & tranquillioribus: ita hæc illorum viuacitatem reprimunt, & moderantur. Nec desunt prouidentia diuinæ media, quibus hæc pugna, & ingeniorum contrarietas non cedat in virtutum detrimenta; sicut, cum de Disputationibus agemus, patebit.

Nec MINVS admiranda est ipsarum *propensionum* naturalium varietas: cum enim tot sint ipsæ scientiæ, pro omnibus tamen sunt discipuli, qui cum voluptate in earum studium incumbant; & professores, qui eandem doceant: ne in Repub. deessent viri in omnibus sciētijis eminentes: eod quod valde essent ipsi Reipub. vtilis. Alij inclināt ad studia variarum *linguarum*, alij *Philosophia*, alij *medicina*, alij *iuris civilis* siue *canonici*, aut *sacra Theolog.* Et refert plurimū, quemuis permittere sequi bonā suā *inclinacionem, talentum, ingenio*, & applicationem tanquā certa testimonia & pignora diuinæ vocationis: hoc enim modo suauius & vtilius potest fieri voti compos, eritque in Statu & Officio, ad quod diuina prouidentia illum elegit, valde excellens in totius communitatis vtilitatem: quia fouebit naturæ talenta aliquibus gratiæ subsidijs. Nā (vt Sapiens dixit:) *a Omnis Sapientia est a Deo, qui eam hominibus distribuit, quamuis maiori liberalitate, diligentibus iptum, quorum aliquos ab ipsa infantia eligit, vt sic instructi, sint postea Ecclesiæ lumina, quibus illud competat, quod scriptum est in libro Esther: b paruus fons, qui creuit in flumem, & in lucem solemq; conuersus est, & in aquas plurimas redundauit. Quia diuina prouidentia extollit in sua Ecclesiā & Religionibus fonticulos aliquos iuuenum ingeniosorum, beneque propensionum, qui per gratiam, quam illis communicat, euadunt in flumina copiosissima, Luce & Sole mundi, plenos copiosis scientiarum & gratiarum cælestium aquis, in multorum vtilitatem. Et quemadmodum Nabuchodonosor Rex gloriabatur, quod in suo palatio haberet c *pueros decoros forma, & eruditos omni sapientia, cautos scientia, & doctos disciplina* quos iubebat discere literas Chaldaicas, vt posset illorum opera in sua aula vt, & eis conferre gubernation: variarum suarum*

Ingenia se
inmiscem
inuuant.

Natura se-
quitur se-
mina quis-
que sua.

a Eccl. 1. 10.

b Esth. 10. 6.

c Dan. 1. 4.

rum

Academia
rum laus.

Deus dat
media om-
nibus.

Magna in-
genia fere
superba.
a Ezech. 28
17.

2.
Primi pa-
rentes.
b Gen 3. 1.

3.
Salomon.
c 1. Cor. 8. 1.

rum prouinciarum : quemadmodum poitea fecit cum Daniele & eius socijs. Ita etiam Christianarum Rerum publ. capita, diuina inspiratione instituerunt scholas & *Academias*, in quibus similes iuuenes educuntur, ac doceantur omne genus scientiarum ac disciplinarum ; vt, postquam adoleuerint, sint Magistri, Gubernatores, Iudices, & ad altiora alia officia & ministeria in Reipubl. utilitatem promoueantur. Sed quoniam neque Pontifices, neque Imperatores possunt illis dare *aptitudinem*, & necessariam *propensionem* : ipsemet Deus eas illis largitur; quibus tanquam duabus alis volantes, deducit eos ad vniuersitates, vbi in scientijs addiscendis facit eos volare.

§. 2. *Quod omnes debeant esse sua sorte contenti.*

H V I C Diuinæ prouidentiae fundamento inniti præcipue debet animi pax & tranquillitas tua, siue magnum, siue paruum habeas ingenium & aptitudinem : certò tibi persuadens, Deum dedisse, quod magis tibi expediebat, vt qui optimè sciebat periculum, quod tibi immineret, si aliud habuisses. Si enim fors tibi obtigit *paruis* ingenij & aptitudinis ad litteras discendas, consolari te ipsum poteris, attendens, quòd maiora ingenia multaque scientiæ, sæpè sunt magno periculo expositæ, quemadmodum licet videre in primo Angelo, quem Ezechiel a *Cherubin* appellat, quod scientiæ plenitudinem significat: qui cum esset in medio paradisi, & *inter ignotos lapides*, seraphinos scilicet, ardentis, & diuino amore inflammatos habitaret: ipse superbia sua concreuit in glaciem, & *perdidit sapientiam in decore suo*. Quia complacuit sibi in sua pulchritudine, & ex ea superbiit. Si tu igitur similis esses Lucifero in sapientia, fortè eundem in superbia imitareris, ac proindè pœnam etiam subires, quam ille.

N O N nosti serpentis huius infernalis calliditatem ; qui cum nouit hominis propensionem ad sciendum, si eum videat ingenio & aptitudine ornatum, ibi laqueos & insidias ei struit ; quemadmodum *primis parentibus*, quibus dixit: si comederet ex arbore verita, b *eritis* (inquit) *sicuti Dñi scientes bonum & malum*. cum igitur Patres tui hac esca fuerint decepti, sorte & tu decipereris: voluit verò Deus non dare tibi, quod hosti tuo fuisset via & occasio ad te perdendum. Sapientissimus fuit *salomon*, & quidem sapientia à Deo illi liberalissimè communicata : sed non fuisset lapsus in *adèò publicam* libidinem, nisi in *secretam* impigisset superbia, quæ fortè ex multa sapientia prouenit : nò quidem ipsius scientiæ culpa, sed hominis, qui euanescebat, & iactat se propter illam. Et propterea dixit Apostolus: *c scientia inflat: charitas adificat*. Et cum alteram alteri opponit Apostolus, significat, scientiam absque pondere charitatis inflare superbia; cuius tumor est tanquam

hydro-

tibi manus in hac vita alia scientia multò præstantiori, quàm quæ tibi deest. Si enim sis verè humilis tuaque sorte contentus, magnam partem viæ iam peregisti, ut te Deus doceat & scientiam sanctorum, quæ est scientia mystica spiritus, donum contemplationis, & familiaris cum ipso tuo creatore consuetudo: quæ sæpè negatur doctis eò quòd sint parum humiles, & eminent in ratiocinationibus, sintque in suis cogitationibus curiosi: contra verò frequentius datur simplicibus, eò quòd sint magis humiles, & minus curiosi: in utrisque enim locum habet, quòd dixit Saluator: *1 confiteor tibi Pater, quia abscondisti hæc a Sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis: ita Pater, quoniam sic placitum fuit ante te.*

k Sap. 10. 10.
Scientia
mystica da-
tur humili-
bus.

l Matt. 11. 25

Dauid.

m Pf. 70. 15.
n Pf. 118. 99
o Psal. 50. 8

Ioan. 7. 15

Christus
Dominus.

P. r. su.

9.
Voluntas
D. i. suffi-
cientia nostra.

qz. Cor. 1. 26

Non studuerat Dauid humanioribus disciplinis, quemadmodum Sapientes: & nihilominus propter insignem suam humilitatem, ac sinceritatem, euasit omnibus illis sapientior: & in scientia sanctorum, fuit Salomone filio suo eminentior. Et ita dixit in *quoniam non cognoui literaturam, introibo in potentius Domini, Domine memorabor iustitie tue solius, n & super omnes docentes me intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est. Super senes intellexi, quia mandata tua quasiuis, & tu Domine o occulta sapientia tua manifestasti mihi.* Hæc omnia assecutus est Dauid, non studendo, sed obediendo: quia non scientiarum studio se tradidit, sed virtutum. Et ipse mundi Saluator, quamuis plenus esset thesauris sapientiæ & scientiæ Dei, eò quòd ita deceret pro gloria vnigeniti eius Filij. Sed tamen per triginta primos annos voluit hanc scientiam ita occultare, ut sapientiæ indicia non daret, nec literas addisceret, aut accederet locum, in quo Sapientes versabantur, idque ad consolationem eorum, quibus hoc talentum denegauit, non sinens eos laborare in eo humiliter occultando, quòd sapientibus est difficillimum, quorum appetitus & propensio est sese manifestare: ut enim Poëtaille dixit: *scire tuum nihil est, nisi scire hoc te sciat alter:* melius tibi est alios scire, te non scire, ne habeas unde inauiter euasces: habeas verò apud Deum gratiam, quam ipse dat propter humilitatem.

HINC supremam accipies consolationis rationem, innitentem diuinæ prouidentie ordinationi: cuius voluntas omnibus huius mundi scientiis est præferenda: & sola illa plus apud te valere debet ad consolationem, quam quilibet ingenij & scientiæ defectus ad tristitiam; sufficit enim, quòd Deus ita velit, ut tibi ruditas tua, & ingenij tarditas placeat: quòd si Deus non te adhibuerit ad res magnas ob talenti tui exiguitatem; satis sit, quòd te adhibeat tanquam instrumentum ad id, quòd ipse velit, siue magnum sit, siue exiguum: quia in hoc verè consistit sublimitas summa, ut supra est dictum. Præcipue cum dicat Apostolus: *q per stultos mundi Deum docere Sapientes: & quasi instrumenta accipere, ut eos confundat.*

HÆ SVNT summam rationes, quæ consolari possunt eos, qui ingenio & scientijs carent: quæ eedem instar fræni esse debent, ad eos continendos, qui illis abundant. Qui vt plurimum sua sorte sunt contenti, eò quòd ingenua sit ac generosa, & naturali hominis propensione conformis: quem efficit Deo & Angelis similem: & quòd rusticitas (vt S. Augustinus dixit) sibi soli proffit; studiosa verò scientia alijs multis utilis esse possit. Illa enim notitiam & gloriam Dei per mundum effundit, promulgat fidem & Religionem Christianam, quam ab hostibus defendit rationibus; adiuuat ad salutem animarum, quæ postea condant cælos. ipsa *Judices* constituit, qui iustitiam benè administrant; *medicos*, qui & corporibus & animabus medeantur; *gubernatores*, qui conferuent, & augeant bonum Statum Reipubl. tempore pacis, & subsidium ferant tempore belli. Nam (vt Sapiens ait.) *melior est sapientia fortitudine, & melior est sapientia, quam arma bellica.* Alias multas causas prætereo; eò quòd sint notissimæ, quas habent vt pacati sint & tranquilli, quamnis nulla veriorem ac solidiorem consolationem adferre debeat, quam ipsa diuina voluntas, & supremæ ipsius providentiæ ordinatio. A qua hæc illis tors obtigit, persuadentibus sibi, & sperantibus, eam sibi datam non ad suam condemnationem, sed ad salutem & perfectionem; & sic eum adiuturum ad præuenienda insinuata pericula. Nam cum scientia sit donum Dei ac datum ad eò gloriosum, & necessarium ad vniuersale Ecclesiæ & Reip. Christianæ bonum: ad ipsius Dei providentiam spectat, illudita communicare, vt non minus proffit accipienti; quã alijs, in quorũ utilitatem datur: nam potius eius voluntas est (vt ait Sapiens) *vt bibat ipse aquam de cisterna sua, & saturetur hauriens ex ea, quãtum sibi opus est, & postea deriuentur fontes eius foras, & in plateis aquas suas diuidat: adferens scilicet illis utilitatem absque proprio detrimento.*

§. 3. *Qua ratione scientia cum virtutibus sint coniungenda.*

EX HO eodem fundamento posito colligere licet supremam DEI prouidentiam in exornanda sponsa sua Ecclesia duobus ornamentis & gemmis preciosioribus, quas habet sc. *scientia & virtutis.* Ita tamè, vt multis *virtutes* communicet sine scientijs: quia illæ solæ sufficiunt, ad eos faciendos amicos ipsius, & regni sui hæredes. Nulli tamen, quod in se est, velle *scientias* dare absque virtutibus, sed vtrisque simul: quemadmodum dedit Angelis in cælo, & primo homini in paradiso. Et quando Salomon petijt donum sapientiæ, simul ei dedit illam, quæ tunc & Sapientem fecit & Sanctum. Sed quoniam illi virtus magis placet, quã sapientiæ: vult, eam pluris fieri, & ex instituto quari, quia his duabus fororibus competit, quod dictum est de duobus

*Læta studio
sa scientia.*

*Eccl. 9. 16.
18.*

*Scientia pe-
ricula ca-
uenda.*

(Prou. 5. 15.)

a Gen. 25. 23.
c. 48. 14.

Scientia ser-
uiat virtuti

b Cant. 1. 17.

1.
Virtus auro
comparatur
c. Apoc. 3. 18.

2.
d Colof. 3. 14
Virtutes
connexae.

3.
Virtus sic
sive modo.
e Rom. 2. 3.

Scientia sic
sobria.

Humilitas
10.

filijs Rebecca, a quod maior seruiat minori: & quemadmodum, cum benedi-
ceret Iacob duobus suis nepotibus, dextram manum super natu minorem
posuit, praefereudo illum maiori: ita etiam, quamuis scientia & virtus sint Dei
filia, scientia tamen antiquior est, quatenus intellectus voluntatem praeci-
dit; & cognitio affectum: sed in hac vita merito seruiet virtuti, quae dextram
manum apud Deum occupabit, eritque praecipuus animae ornatus: & super
eam poni debet scientiae cuiusvis ornamentum. Quemadmodum in sinu
uitae laetis sponsus, cum sponsae suae Ecclesiae dixit: *b murenulas aureas facie-
mus tibi vermiculatas argento, aut (vt alia lectio habet) in aures & monilia aurea
tibi fabricabimus, cum minutulis argenteis punctulis.* Quibus verbis praecleara
insinuatur coniunctio virtutum, quae significantur per *monilia aurea*, cum
scientijs, quae significantur per *vermiculata illa & minutula argentea punctu-
la*: sunt enim pulcherrima documeta ex hac re deducenda. Primum est, quod
virtutes plures sint aestimandae, eo quod sint in se preciosiores, quemadmo-
dum aurum est argento preciosius: Et ipsae sint praecipuum spiritus or-
namentum, & preciosissima armatura animae nostrae gemma: maximusque
eius thesaurus, de quo dixit CHRISTVS cuidam Episcopo: *c suadeo tibi eme-
re a me aurum ignitum probatum, vt locuples sis.* Scientiae vero esse debent tan-
quam calatura quaedam super ipsas virtutes, vt qui illas habet, splendeat
magis, ad maiorem eas donantis gloriam.

Ex Quo fit, vt virtutes sint inter se tanquam ansulae quaedam sibi inter in-
nexae, & consertae per d *charitatem*, quae *vinculum est perfectionis*: at scienti-
ae non ita omnes cohaerent: potius alij alias habent; & eo tendit versio
LXX. Interpretum, quae habet: *faciemus tibi aurea monilia cum distinctionibus
sive punctulis argenteis*, in ipso monili sparsis: cuius sensus est: cum omnium
virtutum connexionem in Iustis, esse scientiarum distinctionem: quia alij
has habent, alij illas.

Ex Quo intelligitur, virtutes debere esse multas; & sine termino, aut
limite procurandas: vt quantum possibile erit in eis crescamus, & proficiamus:
at scientiae tot esse non possunt, sed intra certos limites oportet nos
continere, & cum ea moderatione, quam suadet Apostolus, cum ait: *e non
plus sapere, quam oportet sapere; sed sapere ad sobrietatem.* Quam sobrietatem ad-
hibent nominatim & praecipue quinque virtutes, mutuo se ad id adiutuan-
tes. Quarum fundamentum iacit HUMILITAS duobus actibus praeclearis.
Primus est, quo agnoscas *nilulum*, quod ex te ipso habes: persuadens tibi, om-
nem virtutem & scientiam euenturam tibi ex primario fonte, qui est
Deus sine cuius auxilio & favore nihil omnino possis. Et hoc significat
verbum illud FACIEMVS: non enim dixit facies, aut faciam tibi; sed FA-
CIEMVS, vt ita significetur (quod S. Thomas aduertit) praecipuum huius
operis

c. *Prov.* 1. 5.

c. *Si habes.*

24. 9. 7.

Vide *Ducon*

spirit. tract.

+ c. 2.

6.

Psal. 17. 45.

Lib. ultim.

Moral. c. 10.

2. *Obedien-*

tia.

c. *Ephes.* 6. 6.

u. *Psal.* 39. 7.

Isaia 50. 5.

Virtus &

scientia

sanguine

constant.

Lib. 4. Mo-

ral. c. 28.

x. *Ecl.* 1. 33.

7.

1. *Charita-*

te.

71. *Pet.* 1. 22.

2. 1. *Cor.* 8. 1.

gister errorum. Ad eandem FIDEM spectat, quod quis propendeat, ad alios audiendos, vt doceatur: nam & scientia intrat per auditum. & propterea Salomon sententias suas exorditus est dicens: *r audiens sapiens, sapientior erit*: qui si erit simul humilis, existimans, exiguum esse, quod nouit: semper audiet libenter, vt plura discat: & paratus erit doceri, vt sapientior fiat. Quemadmodum paratum se dicebat Sanctus Augustinus, cum senex esset, & Episcopus multorum annorum, à iuvene, & moderno quocunque Episcopo doceri.

SECUNDA VIRTUS, quæ intrat etiam per auditum, est OBEDIENTIA, quæ (vt dixit Dauid) *in auditu auris obedit*, vt exequatur quod DEVS iubet: & significatur (vt ait Sanctus Gregorius) per *maurellas*, siue *maures*, quæ non eo modo aures exornant, sicut reliqua monilia, qualis est torquis aut annulus, qui exterius tantum apponuntur, nec ipsam carnem penetrant: idcirco faciliè & apponuntur & remouentur. at *maures* penetrant carnem facto foramine in ipsis auribus, quamuis cum dolore & effuso sanguine: ac propterea postquam semel sunt infixæ, difficilè remouentur: his enim significatur: perfectam, quæ diuinæ voluntati debetur, obedientiam non debere esse obiter, & (vt Apostolus ait) *t ad oculum tantum seruientes: sed vt serui Christi facientes voluntatem Dei ex animo*, ita vt sit interna, penetrans ipsam animam, & cor: vt firmissimè eis adhærescat. Qualis fuit Obedientia nostri Saluatoris, qui loquens æterno suo Patri dixit: *u aures autem perfecisti mihi*, aut vt lectio Hebræa habet: *perforasti*. ponens in eis *maurellas* siue *inaures* Obedientiæ ad eodè perfectæ, vt voluntatem tuam cum summa firmitate & integritate perficiam. Ad cuius imitationem curandæ sunt tibi similis obedientiæ *inaures*, quæ cordi tuo inuiscerentur, etiamsi mortificatione, tuique ipsius ac iudicij & voluntatis propriæ abnegatione te puniant; etiamsi sanguinem effundere sit opus: vt quod DEVS vult, exequaris: nam virtus & scientiâ in suo ingressu sanguinem extrahunt. Et hæc Obedientia (vt Sanctus Gregorius ait) est optimum medium, ad consequendam scientiam: iuxta illud Sapientis; *x Fili concupiscens sapientiam, conserua uultum, Dei que mandata; & ille præbebit eam tibi.*

OMNES hæ virtutes coniunctam habere debent aliam, quæ ultimam apponit manum perfectioni, & moderatiori scientiarum, quæ est CHARITAS, quam præcipuè significat *aurum*, ex quo *inaures* Obedientiæ fiunt: cuius præstantia in eo consistit, vt (quemadmodum loquitur Scriptura) sit *y obedientia charitatis*, & ita Apostolus, vt paulò antè dicebamus, opposuit scientiis CHARITATEM, dicens: *z scientia inflat: charitas uero adificat*: insinuans, ædificium, quod soli scientiæ innititur esse instar venti; & in aërem inanem conuerti; & tan-

quam

quam fumum euanesce; quia non est aliud talis scientia, quam vanitas quaedam, & superbia. At charitas dat, & ipsi scientiæ, & omnibus virtutibus stabilitatem & firmitatem: quare quod illa ædificat solidum est, plenum, ac diuturnum.

AD QVOD vtitur præcipuè virtute quadam, quam Sanctus Thomas STVDIOSITATEM appellat, cuius munus est, sciendi appetitum ita moderari, vt reliquis studiosis operibus sese accommodet: eum in modum, qui traditur in ultimo Tomo, in quo agitur de Doctoribus & Magistris.

8.
22.9.166.
167.
S. Studio-
itate.

CAPVT XI.

OCCVLTAM DEI PROVIDENTIAM
elucere in distributione graduum virtutum, & gratiarum
ad præclara & prodigiosa facinora efficienda:
& charitatem esse super omnia.

RANSEAMVS iam à naturalibus ad *supernaturalia*, & ab ordinarijs ad *extraordinaria* & prodigiosa: in quibus multò magis eminet *suprema Dei nostri providentia*, a distribuens *gratie* suæ dona filijs Ecclesiæ, in quibus Sanctus Apostolus Paulus (vt exponit Sanctus Thomas) tria distinxit diuisionum genera, quæ Spiritus Sanctus fidelibus distribuit. *Primum* genus est *gratiarum*, ad res extraordinarias & prodigiosas: quales sunt gratiæ miraculorum, & expellendi Dæmones. *Secundum* est *ministeriorum* & officiorum Ecclesiæ, qualis est gubernatio, ac diuini Verbi prædicatio. *Tertium* appellatur *operationum*, ad insignia opera in omni genere rararum & extraordinariarum virtutum: quales sunt gratiæ, singularis abstinentiæ, aut patientiæ: quæ in multis Monachis & Martyribus eluxit. Et sub his continentur plures aliæ, quæ communem & ordinarium stylum excedunt: quarum distributio solius Dei est propria: adeoque occulta, vt nullus humanus intellectus possit eam assequi.

21. Cor. 12. 4
In eum locum Lectio.

Tria genera diuisionū.

QVIS enim nouerit, cur aliquis Sanctorum multa edat miracula, alius pauca, alius nulla? Et cur hic donum habeat Prophetiæ, ille linguarum, alius extases & reuelationes multas, alius eis careat? Et cur aliqui extraordinarijs fauoribus præueniantur, vt ad altissimum sanctitatis gradum ascendant, alii in inferioribus gradibus sistant, alii denique tritam & ordinariam viam teneant? Quod totum non aliam habet causam,

b 1. Cor. 12.

11.

c Esch. 33. 7.

*Decem dies
discernit,
non Sol.*

causam, quàm gratiosam voluntatem ipsiusmet Dei, ac Divini eius Spiritus
b diuidentis singulis prout vult. quæ voluntas, vt libera, ita semper est iusta.
 Cuius arcana insinuauit Sapiens præclaris illis similitudinibus in modum
 interrogationum: *c quare dies diem superat & iterum lux lucem, & annus an-
 num à sole.* Cùm tamen vnus idemque Sol omnes illos faciat: quasi diceret:
 cùm vnus & idem sit Sol, qui luce sua & motu dies oës & annos faciat: quo-
 modo in eis tantum experimur discrimen? si enim naturalia inspiciamus,
 alij dies sereni sunt, & calidi; alij obscuri & frigidi; quidam anni sunt fer-
 tiles, alij valde steriles; & mille sunt in hyeme & æstate mutationes. Quod
 si inspiciamus moralia, alij dies sunt ad laborandum, alij Festi; & horum
 quidem alij solenniores, alij non ita. Cùm igitur Sol semper sit idem, nec
 ex se aliud faciat, quàm quod iubet Deys, satis apparet diuinam sapien-
 tiam tantæ huius dierum varietatis causam esse. *Ex ipsis inquit, exaltauit, &
 magnificauit DEVS, & ex ipsis posuit in numerum dierum.* quemadmodum ap-
 paret in solennitatibus in antiqua lege constitutis; & in eis, quas nunc in le-
 ge noua singulis hebdomadis, mensibus & annis celebramus. Quod non
 procedit ex eo quod alij dies sint meliores in naturalibus: hoc enim nomi-
 ne æquæ bona & apta est Feria sexta atque dies Dominica, neque hæc præ-
 stantior est Feria secunda: & tam est bona dies Vigiliæ, quàm Festi & ipsius
 Paschatis: omnes enim dies vnum & idem habent principium, solem scilicet.
 Quæ differentia cùm non aliquo casu euenerit, referenda est ad *sapientiam
 Dei*, quæ illam ad maiorem suam gloriam direxit, designans certos dies di-
 uino suo cultui dicatos; alios pœnitentiæ operibus; alios laboribus corpora-
 libus. hunc ergò in modum ait Sapiens, licet oës homines ex eadem terrena
 massa sint; & hoc nomine æquales: eos tamen DEVS *in multitudine discipline
 & sapientie sua separauit, & immutauit vias eorum*, ita vt ad varia exercitia &
 varios vitæ instituendæ modos sese applicarent. *Et ex ipsis benedixit & exal-
 tauit: & ex ipsis sanctificauit, & ad se applicauit:* quia gratis eos vocauit & be-
 nedictionibus dulcedinis præuenit; præclarissimis suæ gratiæ donis exal-
 tauit; efficiens, vt miraculis editis in mundo iplenderent; & excellentibus
 heroicisq; charitatis & sublimis sanctitatis actibus eosdem sanctificans, et-
 iam ad se applicauit, & conseruauit, ad præclarissima seruitij sui facinora.
 Ex ipsis quoque alios posuit in statu, rationeque vitæ aliquantò inferiori:
 quos etiam minoribus gratijs & fauoribus præuenit: aliam verò multitudi-
 nem reliquit in statu communi & ordinario hominum, dans illis commu-
 nia tantum gratiæ auxilia; desiderās, omnes saluos fieri: quamuis multi eo-
 rum culpâ suâ id non assequantur: & propterea *illis maledixit, & humiliasti,
 & conuertit illos à separatione iustorum.* Et quamuis hæc maledictio & separa-
 tio sit iusta in pœnam peccatorum ipsorum, quemadmodum in sententiâ

ultimi

ultimi iudicij id exprimeretur: *præuentio* tamen electorum aded insignis fit, ex
 mera *gratia*, quâ Deus Dominus noster manifestat misericordiæ suæ magni-
 tudinem: vt in eis glorificetur. quemadmodum fit in diebus, quos ille solen-
 nes constituit. Ex quo fit, vt qui ingentibus & extraordinarijs donis est præ-
 uentus, non sit cur inaniter superbiat; sed multum habeat, cur se humiliet, &
 animum gratum ostendat. Et qui ordinarijs tantum donis est præuentus, nõ
 est cur queratur, aut anxietur; siquidem ordinaria illâ viâ saluari potest, nisi
 ipse sibi desit. Et quemadmodum dixit Thomas de Kempis, nihil Domine
 ita debet eum, qui te diligit, delectare & consolari; atque sanctissima tua vo-
 luntas; & pacatus animus ex æterna tua dispositione. Magisque quietus &
 & contentus cum hoc solo esse debet, quàm cum omnibus alijs bene-
 ficij acceptis & accipiendis. Eoque magis hoc verum est, quodd in hac vita
 mille sint mutationes: nam quemadmodum Feria secunda fuit hoc anno
 valde solenne Festum, sequenti verò erit dies vulgaris & laboriosus; & Feria
 tertia, quæ hoc anno fuit laboris, sequenti erit Festum solenne: ita euenire
 potest, vt qui hodiè magna habet dona Dei, cras humilietur & affligatur:
 & qui hodiè est humiliatus & afflictus, crastina die exaltatum se videat ma-
 gnis illis donis, quæ alter habebat; vt sic quisque viuat cum humilitate, &
 cautè tanquam qui à diuina providentia omninò dependeat.

Hoc idem clariùs adhuc exprimit secunda Sapientis similitudo: *qua-
 re lux lucem superat?* hoc est, cur Sol lunam, & hæc stellas, & vna stella a-
 liam in lumine & claritate superat; aut in loco & magnitudine? certum
 est enim, hunc excessum originem habere ab æterna Dei sapientia; quæ
 ex nihilo aut ex vna eademque materia hanc fecit stellarum varietatem;
 ita vt nulla possit reddi ratio huius præminentia naturalis, quam vna
 habet præ alia. Hunc ergò in modum, electorum, quos Apostolus con-
 fert *d cum stellis*, admirandam diuersitatem constituit providentia diuina,
 vocans & specialibus inspirationibus præueniens, quos illa vult esse alijs
 excellentiores in sanctitate, & gratia suæ donis. Quare quosdam facit
 quasi *soles* in sua Ecclesia, constituens in singulis Ciuitatibus Religioni-
 bus, aut familijs præclarum aliquem, qui reliquis adferat splendorem: a-
 lios tanquam *Lunas*, qui etsi magni sint, opus tamen habent, vt ab alijs tan-
 quam à solibus dirigantur: alii sunt tanquam *stellæ* firmamenti, qui varijs
 gratis firmiter & constanter elucet. Et quamuis ipsi in vitæ suæ pro-
 gressu industria sua laborent, vt ad tantam celsitudinem perueniant: hoc
 ipsum tamen ab illa speciali electione & vocatione prouenit, quâ Domi-
 nus voluit hanc illis gratiam præstare, & copioso aded auxilio præueni-
 re. Quemadmodum apparuit in Patriarchis, Prophetis, Apostolis alijs-
 que clarissimis sanctis. Et quod maiorem adfert admirationem, est, quod

Reprobatio
 iusta, electio
 gratuita

De Imitat.
 Christi li-
 bro 2, ca 23.
 Voluntas
 Dei pax
 nostra.

Omnium
 rerum vi-
 cissitudo.

2.

Diuersitas
 stellarum à
 Deo.

d 1. Cor. 15.
 41.

Duodecim
sunt Hora
diei.

In senius
refere: ita
legi in qui-
busdam li-
bris.

Gratia gra-
tus data ad
utilitatem
communē.
a 1. Cor. 12. 4
S. Thom. 1.
ibid. Lecti. 1.
Pro Ecclesia
tota.

b Matt. 7.
22.

Pro ipso re-
cipiente.

Novem ea-
rum genera

1.
Sapientia.
2.
Scientia.

vnus idemque sanctus diuersis temporibus hanc experiatu varietatem. & vno die sentit se repente illustratum, & ad magna Dei dona eleuatum: alio vero die videt se in ordinario suo cursu hærentem: cuius rei nulla potest-
lia causa reddi, quàm occulta Dei ordinatio, & proluxa eiusdem Domini li-
beralitas. Quare cum magno mysterio Sapiens interrogat, *quare lux lucem
superat, & Sol solem?* Nam sol seipsum excellit, & superat, dum lucem suam
aliter in diuersis diebus communicat: cuius causa est, quoniam sol iustitie
facit, quod illi placet, per occultam suam prouidentiam, vt omnes intelli-
gant se ab ea dependere.

§. 1. *Varia gratia in bonum aliorum.*

VT autem diuitia appareant, quas Deus in sapientiæ suæ infinitæ ac pro-
uidentia thesauris reconditas habet, indicabimus breuiter harum gra-
tiarum supernaturalium varietatem, ad duos ordines eas reducentes. Qual-
dam quæ præcipuè in vtilitatem nostram conceduntur; alias in aliorum cõ-
modum quas Theologi *gratis datas* appellant, suntque supernaturales qua-
dam facultates à Spiritu sancto ad opera aliqua valde gloriosa & excellentia
concessæ, quarum finem explicuit Apostolus cum dixit, *a vnicuique autem
datur manifestatio Spiritus ad vtilitatem.* hoc innuens, quod manus harum
gratiarum sit ostendere & manifestare virtutem & sanctitatem Spiritus san-
cti, non solum quam in se ipso habet, sed quam ijs imprimat, in quibus ha-
bitat. Aliquando enim manifestant veram Fidem & sanctitatem Sponsæ suæ
ECCLESIAE: & in eum finem concedi solent non iustis modò, sed etiam pec-
catoribus. Quales illi fuerunt, de quibus dixit Saluator, quod in nouissimo
iudicij die dicturi sint: *b Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus,
& in nomine tuo Dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus?*
Quibus nihilominus ipse respondebit: *quia nunquam noui vos: discedite a me,
qui operamini iniquitatem,* ista enim vestra opera in aliorum vtilitatem cessa-
runt: vos autem nihil de vestra vtilitate egistis. Aliàs eisdem gratijs manife-
statur illius sanctitas, cui conceduntur. In quem finem non dantur, nisi viris
præcellentis virtutis, In vtroque tamen casu dantur *ad vtilitatem*, communè
scilicet fidelium, vt confirmentur in fide & virtute: capiantque fructum ex
bonis eorum exemplis, in quibus cum tot gratijs sanctitas splendet. Quas
gratias Apostolus ad nouem quasi magis præcipuas reuocat, quarum tres
spectant ad veritates & virtutes Christianæ religionis persuadendas.

PRIMA est sermo SAPIENTIAE ad res altissimas & occultissi-
mas diuinorum mysteriorum docendas & explicandas. Deinde sermo
& gratia SCIENTIAE ad magnalia Dei persuadenda, quæ ex creatu-

ris ipsis deducuntur tanquam operibus manuum ipsius. *Tertia est gratia FIDELI* ad articulos & veritates ordinarias persuadendas, quæ omnibus vniuersimproponuntur. Hæ itaque tres gratiæ intellectum illustrant eas recipientis, tantis cælestibus splendoribus, vt is possit, quod in se sentit & assequitur, alijs ita proponere, vt & illi intelligant; &, quomodo eis conuenit, etiam sentiant. Sed quoniam huiusmodi res aded sunt excelsæ & à nostris sensibus & ratiocinationibus elevantæ, vt non possint sufficienter rationibus humanis confirmari, addit Spiritus sanctus ad eas confirmandas quatuor alias gratias, quæ instar sigilli regii, ipsius diuinitatis sint à qua procedunt; & tanquam certissima testimonia, quod Spiritus sanctus auctor sit veritatis & sanctitatis illius; quam illæ confirmant. *Gratia SANITATVM* fidem confirmat, dum agrotos modo quodam prodigioso restituit sanitati; & beneficium hac ratione illis confert. *Operatio VIRTVTVM* siue miraculorum eandem confirmat, dum ea prodigia efficit, quæ mundum faciunt obstupescere. *Gratia PROPHETIÆ*: quia aperit & certissimè reuelat futura: quamuis à libero arbitrio dependeat. hoc enim; vt *Isaias* dixit, Dei proprium est: *annunciare*, inquit, *quæ ventura sunt in futurum, & sciemus quia* *Du estis*. *Gratia DISCRETIONIS spirituum* aperit arcana, quæ in hominis corde geruntur: quod æquè proprium est Dei atque nosse futura. Quæ quatuor gratiæ etiam habent hunc vsum, vt aliquas fidelium necessitates reficiant: quando in terra alia remedia defunt; quia per eas manifestat Deus Omnipotentiam suam, defectum supplens naturæ. Denique addit Spiritus sanctus duas alias gratias, ad obices remouendos manifestationis & persuasivonis harum veritatum & virtutum.

QVORVM VNUS erat ignoratio diuersarum linguarum, qui remouetur per donum LINGVARVM: vt ab omnibus intelligi possit, qui loquitur. Alter erat obscuritas sacrarum Scripturarum: qui remouetur dono INTERPRETATIONIS sermonum & declarationis rerum obscurarum, quas Deus reuelat hominibus, vel in somniis, vel mille alijs viis.

Ex his infert S. Apostolus diuisionem, quam facit Spiritus sanctus ministeriorum Ecclesiæ. quosdam enim, ait, posuit Deus in Ecclesia, d *primum* APOSTOLOS, *secundo* PROPHETAS, *tertio* DOCTORES, *deinde* VIRTUTES, *exinde* gratias Curationum, & alias de quibus diximus. & concludit: *diuidens singulis prout vult*, ita vt nec omnes det singulis, nec ordinariè omnes vni, sed has illis, illas alijs tribuit; non ob illorū merita, sed ob suā solā voluntatem. Ex qua prouenit, vt eas alicui sancto tribuat, alijs non tribuat, & interdum dat illas minus perfectis, præueniens suos electos (vt paulò post dicemus) cum tanta humilitate, & Spiritus S. plenitudine, vt possint eis in proximorum utilitatem vti, absq; proprio eorum damno: quemadmodum

3.
Fides.4.
Sanitas.5.
Miracula.6.
Prophecia.
c. *Isaias*. 42.
23.7.
Discretio.8.
Lingua.9.
Interpretatio.d. *1. Cor.* 12.
23.

c. *Act.* 6. 58.

Sanctus Lucas præmittit Sanctum Stephanum fuisse, e *Spiritu sancto plenum*, & fide, & gratia: & statim subiungit: *faciebat signa magna in populo.*

§. 2. *Charitas, & varia eius opera.*

NE VERÒ quisquam animum abijciat, si huiusmodi gratijs gratis datis le videat destitutum, referemus eas, quæ in nostram cedunt utilitatem, quas Apostolus appellat OPERATIONES. suntque multo excellentiores, quemadmodum ipse Apostolus declarat, dicens postquam alias retulerat: *amulamini charismata meliora, & adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.* CHARITATEM scilicet & opera, quæ ab ea promanant. Et vt hoc confirmet ponit admirabiles proprietates, quibus illas superat.

PRIMA est, quod sit tanquam anima, vita, & perfectio reliquarum gratiarum, sine qua nihil valent ad meritum vitæ æternæ. b *Si linguus, inquit, hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æsonans: aut cymbalum tinniens. cuius sonus non est viua vox, sed quasi mortua, quæ licet alios excitet, impellatque ad faciendum, quod sonus indicat: ipsa verò non mouetur loco: ita vox mea & prædicatio mea non erit mihi operatio vitæ, aut meritum vllum. Et quamuis peccatores excitem, & ad penitentiam permoueam, iustosque animem, & ad sancta opera impellam: at ego vacuus maneo vita spirituali, nullumque in ea progressum facio. Et si habuerio Prophetiam; vt futura prædicam, & nouerim mysteria omnia, & omniem scientiam, & si habuerio omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuerio, nihil serui: & omnia hæc mihi reputo tanquam nihil. siquidem cum illis omnibus sine hac, in peccato maneo: peccatum autem est nihil, imò minus quam nihil.*

ET, quamuis hæc dona in se sint aliquid, si tamen cum eo, quod charitas dat conferatur, sunt tanquam nihil; & sine ea tanquam corpus sine anima & ficus cum folijs, sine fructibus. Loquuntur quidem illi, & garrunt; sed nihil eorum faciunt, quæ dicunt. non transferunt montem cordis terreni, nec illud de malo in bonum mutant: nec ex terra eleuabunt in cælum, quod torum sola CHARITAS præstat: per quam homo desinit esse nihil, & ex filio tenebrarum efficitur filius lucis; & ex reo & ad infernum damnato, hæres Paradisi. Charitas sola (ait Sanctus Augustinus) discernit filios Dei à filijs Dæmonis: & S. Gregorius; vera virtus consistit in amore, non in miraculis. Nam noster Saluator non dixit: *c in hoc cognoscetis quod filii mei discipuli*, si magna prodigia feceritis; *sed si dilexeritis ad mut-*

SED pergit vterius Apostolus, charitatem extollere: *si distribuerio, in-*

quit,

a 1. *Cor.* 12.

31.

S. *Thm.* ibi.

1.

b 1. *Cor.* 13. 1

Charitas anima gratiarum.

Tract. 5. in

Eph. 5. 10-
annis.Lib. 20. *Mo-*
ral. c. 9.

c. 10. 13. 3.

quit: in cibos pauperum omnes facultates meas, & alia bona quaecunque proximis meis praestitero: Et si tradidero corpus meum, ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest, etiam si alii proficit. dum illorum necessitatibus subuenio: sed nullus mihi fructus prouenit, ad caelum promerendum: quia haereo in peccato: etsi enim corpus ardeat, cor tamen alget: ideoque oblatio mea non placet Deo. Charitas, inquit S. Augustinus estque discernit inter opera, quae exterius apparent excellentia: quae si fiant ex vanitate, ut placeat hominibus, inania sunt & vitiosa: si autem a charitate procedunt, sunt sancta & perfecta. Charitas est, quae cum pauperi das elemosynam, offert Deo cor ipsum: illa animum sanctis affectibus inflamat, etiam si corpus tormentorum flammis ardeat.

Hinc secunda eius oritur excellentia super reliquas gratias: quia CHARITAS est principium omnium operum sanctorum & perfectorum, mors vero & interitus omnium vitiorum. d CHARITAS, inquit idem Apostolus, patiens est, benigna est: charitas non emulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit quae sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congruat autem veritati: omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Nam, ut S. Thomas ostendit, omnes virtutes secum ducit colligatas, & tanquam regina omnibus imperat; omnesque in suis actibus efficiendis, ei parent. Reliquae autem gratiae praedictae nihil horum per se ipsas habent; nec hominem faciunt studiosum, patientem, & benignum; nec illi auferunt ambitionem, & superbiam, nisi hoc praestet CHARITAS. Quae admirabili quodam modo facit in suam utilitatem, quod reliquae faciunt in utilitatem aliorum. CHARITAS habet proprium donum *linguarum*, non carnis, sed ignis; non *linguarum* solum hominum, sed angelorum, quibus, ut idem Apostolus ait, loquitur intus in corde cum Deo suo in Psalmis & hymnis & canticis spiritualibus, cum gratiarum actione, aliisque tenerrimis affectibus & quando cum proximis loquitur, mouet etiam linguam, ut inflammata verba loquatur. Et, cum sit vna, loquitur omnium linguis: eo quod Spiritus S. eam regat, ut sese omnium necessitatibus accommodet. CHARITAS habet etiam suum donum *sapientiae & scientiae* ad mysteria diuina penetranda: cui enim ea Deus manifestat, nisi suis amicis? Qui autem sunt *veri amici*, nisi qui habent charitatem? Qui timetis Deum, ait Sapiens, diligite illum: & illuminabuntur corda vestra, ut amplius eius magnalia cognoscatis. Nam quod ardentius Deum dilexerimus: eo, ait S. Augustinus, certius eum videbimus. Nec vllum bonum potest perfecte cognosci, nisi perfecte ametur. Amor (ait Hugo de S. Victore) ascendit super scientiam, & maior est, quam intelligentia, & ingreditur ad occulta Dei: scientia exterius remanente, quia habet maiorem fiduciam, sensumque magis perspicacem ad penetrandum oculis con-

Charitas
sola prodest
possessori.
Tract. 7. in
Epist. 1. S.
oan.

2.

1. Cor. 13. 4
Charitas
sors virtutum.

2. 2. 9. 5. 8.
3 ex S. Aug.
serm. 46. de
tempore.

1. Ephes. 5. 19
1. Colos. 3. 16.
Charitas sors
bonorum ap-
plicas.
1. Ioan. 15. 15.
Ecc. 2. 10.
Lib. 8. de
Trinitate per-
lib. 8. 99. 9.
37. super c.
7. Angelica
Hierarchia,
vide S. Bo-
navent. o-
pus de 7. spi-
ritibus. 4.

templationis, quod est magis occultum. CHARITAS etiam habet secum gratiam faciendi *miracula*, non tam corporalia, quam spiritalia: impellendo ad opera prodigiosa, quæ homines admirantur, & videntur impossibilia, & incredibilia iis, qui non diligunt. Immutat, ait S. Chrysostomus, rerum naturas, & ordinem, quem in mundo videmus. Mundus enim magni facit divitias; CHARITAS autem illas contemnit: Mundus quærit honores & dignitates, CHARITAS illas fugit: Mundus quietem desiderat, & prosperis delectatur; CHARITAS autem laborem potius quærit, & exultat in aduersis. Mundus sanitatem amat, & vitam longiorem: CHARITAS amplectitur infirmitatem, & non timet mortem; offertque vitam suam & sanguinem pro iis, quos diligit. Hæc sunt miracula CHARITATIS, quibus fidei veritas & religionis nostræ excellentia confirmatur, & resplendet gloria Iesu Christi in toto mundo Ne quæras, inquit S. hic Doctor, quoddam miracula facias, aut mortuos suscites: nam si vita nostra talis esset, qualem postulat Evangelium; potius admirarentur gentiles, mores nostros; quam eos, qui miracula edunt. Recordare, quod quando S. Apostolus dixit *adhuc excellentiorem viam vobis demonstro*: non illis prodigia narrauit, sed CHARITATEM, & eius opera proposuit: hæc maxima miracula sunt, hæc signa eximia, per quæ valde illustres erimus coram Deo, & Angelis eius.

3.

HIS accedit *tertia* CHARITATIS excellentia super reliquas gratias, quod scilicet sit *perpetua*: nam quemadmodum anima rationalis, etiam corpore pereunte, non perit; ita ait Apostolus, h CHARITAS *nunquam excidit*, prophetiæ euacuabuntur, linguæ cessabunt, scientia destruetur: quod attinet ad imperfectionem, quam habet: nam hic omnis nostra scientia, & locutio nostra est tanquã infantium, qui nihil sciunt nisi veluti literas coniungere, & balbutire, qui cum sunt adulti & viri, euacuant quæ erant paruuli: ita scientiæ huius vitæ sunt obscuritatis plenæ, & alijs multis imperfectionibus, quæ in ipso gloriæ aditu exuuntur: in qua videtur Deus, non per speculum, nec in enigmate & nebula, sed facie ad faciem, cum summa claritate & euidencia. At CHARITAS, quæ in hac vita incipit, non finitur in morte; sed durat in æternum, ibique fortius eum Dominum diligit, quæ maiori diligit charitate. *Tenete, fratres*, (ait S. Augustinus) *potius dilectionem Dei, ut quomodo Deus est æternus, sic & vos maneatis in æternum: quia talis est quæque, qualis eius dilectio est*. Terram diligis, terra eris: Deum diligis: quid dicam, Deus eris? non audeo dicere ex me, scripturas audiamus: *ego dixi Unus estis & filii altissimi omnes*. Quod si amor te facit Deum per participationem etiam proprietates Dei dabit cum æternitate, quam ipse habet. Si amas, eris sapiens, sicut Deus, Sanctus, sicut Deus; potens, & æternus, sicut Deus: si cum amaeris, qui semper est speciosus, eris & tu speciosus cum illo, & quod

amplius

Homil. 32. in
1. Corinib.Charitas
magnum
miraculum.Homil. 33. in
1. Cor. prope
finem.

h. 1. Cor. 13. 8.

Scientia perit,
charitas
æterna est.Tract. 2. in
Epist. 1. S.
Ioan. ad
finem.

Psal. 81. 6.

Tract. 9.

amplius amor in te crescit, eò magis crescit pulchritudo: quia charitas est pulchritudo animæ tuæ, & participatione pulchritudinis Dei, & ut semel dicatur; quicquid de charitate dici potest, hoc sufficit, quòd *Deus CHARITAS est*. Brevis laus, & magna laus: brevis in sermone & magna in intellectu: *Deus CHARITAS est, & qui manet in charitate in Deo manet & Deus in illo*. Sit tibi domus Deus, esto domus Dei: mane in Deo, & manet in te Deus. Maneat in te Deus, ne pereas: maneas in Deo, ne cadas. Si tecum habeas charitatem, habes & *DEVM*, & cum eo bona omnia: siquidem eius *CHARITAS* est fons omnium bonorum. O *CHARITAS* gratia gratiarum, virtutum regina, operum Sanctorum principium, radix meritorum, fons saliens in vitam æternam, ad quam deducis animam, & in *DEVM* transformas, faciens eam unum spiritum cum Deo. O Deus qui es *CHARITAS*, communita reliquas gratias pro libitu cui volueris, mihi hæc præsta ceteris maiorem, ut perpetuo te diligam cum perfecta charitate.

INPONAMVS finem prædictis de infinita diuinæ providentiæ liberalitate in distributione suarum gratiarum: quæ, cum decreuerit reliquas gratias non omnibus fidelibus dare, etiamsi eas cupiant, & habere contendant; nisi paucis, & eas non quærentibus: hanc tamen supremam gratiam *CHARITATIS* omnibus, eam volentibus, & ad eam recipiendam se disponentibus, liberaliter offert, nemine excepto; nec limite aut termino augmenti, & perfectionis eius apposito quam diu vitæ superstes erit. *CHARITAS*, ait S. Augustinus, nascitur, ut crescat; & crescendo perficiatur bonis operibus: Et, si perfecta sit, quid dicit? *Mibi vivere Christus est, & mori lucrû: cupio dissolvi & semper esse cum Christo: ut illo fruam, & simul fructibus CHARITATIS* in æternum, Amen.

CAPVT XII.

*DEVM DOMINVM NOSTRVM DISTRIBVERE
suas vocationes ad extraordinarios sanctitatis modos: &
quod genus personarum ad eos eligat.*

DVO magis propria, & magis insignia *CHARITATIS* opera, in quibus substantialis vitæ Christianæ perfectio consistit, sunt *AMOR DEI & PROXIMI*: ex quibus *duæ* illæ vitæ procedunt, quas Sancti Contemplatiuam, & Activam appellant, quæ, ut S. Thomas ait, consistunt in operibus, & dicuntur *vite*: quia sunt opera vitæ *CHARITATIS*. Opera vitæ Contemplatiuæ oriuntur ex amore Dei; Activæ verò ex amore proximi: & sunt præcipua materia divisionis, quam vocat Sanctus Apostolus *operationum*, quas *SPIRITVS SANCTVS* per-

specia-

Tract. 8. ad
finem. &
Tract. 9. in
principio.
K. I. Ioan. 4.
6.

Amor facit
esse Deum.

Charitas
omnibus,
gratia pau-
cis offerun-
tur.

Tract. 5.
I. Phil. 1. 27.

2. 2. q. 179

Extraordi-
narii exci-
tant ordi-
narios.

Hom. 20. in
Mat. S. Th.
3. p. q. 40. a.
2. ad 1.

Anachore-
tarum gra-
tia specialis.

Duo admi-
randi Sime-
ones.

S. Franci-
scus.
S. Cathari-
na Senensis.

Speciales vocationes duplici via distribuit. Altera est ordinaria in exercitijs & operibus, omnibus Christianis communibus, cum vocationibus, de quibus in primo tomo est actum: quavis etiam in eis deprehendere possis diuisionem & distributionem, cum admiranda eius prouidentia, qua quosdam vocat ad officia vitae actiuae, & opera misericordiae corporalia, aut spiritualia: alios vero ad opera vitae contemplatiuae orationis vocalis, aut mentalis sequentes leges omnes communes & ordinarias gratiae, de quibus haecenus diximus. At magnus Deus noster non vult, prouidentiam suam forti ad id vinculo his legibus alligare, quin aliquando eligat & fideles vocet ex sola sua misericordia, ut modos aliquos vitae sequantur novos, singulares, & extraordinarios, tam quoad interiora orationis & contemplationis dona, quam ad externa vitae actiuae opera: ut sic nobis gratiae suae efficacitatem, sapientiae sublimitatem, & omnipotentiae magnitudinem ostenderet: & nos impelleret ad faciendum cum feruore res communes & ordinarias, saltem propter exemplum, quod nobis praebent illi, qui res ad id arduas & extraordinarias praestant. In hunc finem elegit, & vocauit magnum Baptistam ad modum quendam vitae ad id excellentem, supra communem aliorum hominum, quae, ut S. Chrysostomus perpendit, tanquam prodigium sufficeret, ad eos conuertendos, & reddendos perfectos. & ut ostenderet, sibi eius vitae modum non displicere, quod esset rarus, & prodigiosus, ipsemet voluit eum exercere quadraginta dierum spatio post Baptismum. Singulare praebent exemplum abstinentiae, orationis, & separationis Anachoretis, qui postea illum erant imitaturi in modis vitae ad id prodigiosis, ut sine vocatione & speciali Dei motione non fuisset licitum, nec possibile in eis progredi. Quis non admiretur vocationes duorum illorum insignium Simonum Stylitae & Sali: quorum prior per multos annos mansit super editam columnam, cum modo vitae ad id stupendo, ut non homo, sed purus spiritus esse videretur: alter vero res faciebat ad id ab humano iudicio aberrantes, ut ab omnibus stultus haberetur. Sed in utroque tamen deprehensus est diuinus Spiritus, eos mouens ob ingentia prodigia, quae faciebant, & fructum magnum peccatorum, quos conuertebant: quia Deus nimietates illas & stultitias tanquam instrumentum accipiebat suae omnipotentiae, ad res prodigiosas in utilitatem multorum edendas. Quid autem dicimus de gloriosissimi S. Francisci excessibus, eiusque prodigiosis vulneribus; in quibus fuit electus tanquam Sol, ut hac singularitate nunquam in mundo visa resplenderet? Quid de vita S. Catharinae Senensis, quae quasi tota fuit noua, rara, & singularis cum totius Ecclesiae stupore? Nec est cur multis exemplis adducendis rem protrahamus, cum Sanctorum vitae exemplis abundant.

§. 1. Quæ ratione extraordinarias vocationes communicentur.

CIRCA has aded gloriosas vocationes & extraordinarias, quædam magni momenti sunt aduertenda. *Primum* sit, quod quando à diuino Spiritu proueniunt, semper tendunt ad raram & singularem sanctitatem efficiendam: quam interdum secum adferunt, communicantes valdè excellenter virtutes internas, & obseruantiam diuinorum præceptorum & consiliorum; humilitatem, & patientiam in calamitatibus. Semper enim externa Dei dona præsupponunt interna, vt a *gloria filie Regis*, quæ resplendet in *sinibus eius vestis*, oriatur ex tanta interiori eius pulchritudine, quanta esse debet elegantia splendoris externi. Et in hoc differt vocatio & inspiratio Dei à suggestionem Dæmonis: quando impellunt ad eiusmodi res, quæ videntur admirandæ. Nam Dei Spiritus semper incipit ab interno spiritu, respicendo illum præclaris donis: & inde prodeunt exterius, vt, ad prædictos iam fines, videantur ab hominibus. *Primum enim absconditur ignis in animæ sinu*, & inde prodit, vt eius *vestimenta ardeant*; faciantque corpus ipsum lucere. Primum ponitur quasi *signaculum in corde*, cui cælestium virtutum figuram imprimit; & postea etiam vt *signaculum super brachium*, singularem tribués fortitudinem ad heroica opera externa. At Spiritus Dæmonis totum suum studium ponit in rebus externis, contemnens reformationem Spiritus, & veras virtutes internas. Efficit, vt corpus resplendeat specie magni feruoris, intus autem in sinu animæ non alius ardet ignis, quam cupiditatum. Ponit *super brachium signaculum Christi*, & signa vulnerum ipsius: at super cor signaculum mundi & imaginum vitiorum & vanitatum eius. Quare cum hæc signa externa cum tanta specie sanctitatis aspiciamus, nec *improbare* debemus, eò quod sint noua & singularia; nec statim *approbare*, eò quod sint splendens & admiranda: sed cum discretione examinanda est radix & spiritus interior, à quo procedunt; & substantialis *virtus*, cui innituntur illa, quæ sunt à Deo; aut eius *defectus*, qui comitatur illa, quæ sunt à Dæmone.

Nam cum Deus aded sit sapiens, eius *adificium semper fundatur super firmam petram*; Dæmonis verò super *arenam* mobilem. *Illud fundatur in perfecta imitatione Christi*, & verò contemptu rerum omnium temporalium, deliciarum, honorum & pomparum huius mundi: *hic verò semper miscet mutabilem arenam rerum terrenarum, & propriorum consiliorum*. Quod si eo peruenerit, vt aded sublimis ac prodigiosus sit atque statua *Nabuchodonosor*, tentatio qua: semper in promptu est, eam proiciet in terram, & manifestabit non fuisse veram sanctitatem, sed apparentem; nec virtutem fuisse solidam, sed vacuum & inanem, aut statuam, & vmbra eius. Atilla,

1.

a *Psal. 44.*
14.Deus ab
intus.b *Prout. 6. 27*c *Cant. 8. 6.*Dæmon
de foris
incipit.Omnia
probate.
d *Mat. 7. 24*Tentatio
probat opus
externum.

qua est Dei, firma est: & tentatio manifestat eius veritatem, & praesentiam.

2.
Extraordi-
narijs exte-
rioribus fere
iunguntur
exteriora.

Hinc provenit, quod vocationi divinae ad res extraordinarias exteriores, communiter sunt coniuncta, alia, ad res interiores etiam extraordinarias, in familiaritate cum Deo, per orationem & contemplationem, cum varijs rerum caelestium illustrationibus; aut per interna colloquia aut per spectabiles figuras, aut imagines menti impressas, aut per abundantiam lucis valde sublimis, quae intellectum illustrat; aut per donam Prophetiae aut per alias revelationes, & varios extraordinarios modos, quibus solet Deus cum suis electis agere. Et quando haec remanent in occulto cordis, sunt minus periculosa, & minorem adferunt vanitatis occasionem: quam cum externa signa edunt raptuum, suspensionum, elevationum corporis; & res alias admirandas, quae prodeunt ex vi interna Spiritus, easque Dominus noster accipit tanquam media ad hominem elevandum ad extraordinariam sanctitatem: Quae raro inveniuntur absque aliquibus huiusmodi favoribus, propter vim, & efficacitatem ad eam promovendam: quemadmodum advertere licet fere in omnium Sanctorum vitis quae fere sunt huiusmodi rebus prodigiosis resperla, quibus ad sanctitatis celsitudinem, quam habebant pervenerunt. Hinc processit *fides* illa ad eam certa, qua divina mysteria ita debebant atque si suis oculis cernerent; & *spes* ad eam secunda, qua promissa divina sperabant, quasi iam illa possiderent; & *fiducia* ad eam firma in oratione ut, quod alias erat ex mera gratia, ad eam constanter & firmiter peterent, atque si iustitia ipsis deberetur; *obedientia* ad eam prompta in rebus difficillimis, & acerbis, atque si facillima essent, ac iucunda; *patientia* ad eam inuicta, ut magno animo labores tolerarent, qui essent supra ipsorum vires; *miser cordia* ad eam effusa & compatiens, ut, ad subveniendum proximorum necessitatibus, darent quaecumque haberent; *zelus* animarum ad eam feruens ut nullis laboribus & fatigationibus parcerent, usque ad sanguinis pro eis effusionem, denique *amor Dei* sui ad eam inflammatus: ut, quod ipsi placerent, se ipsos omnibus subicerent; ne vero offenderent, sed pro eius honore decertarent, horrendis cruciatibus & Martyrio se offerrent. Conijce oculos in Sanctos Veteris & Novi Testamenti, & varia huius argumenti inveniunt exempla.

Virtutes ex-
traordina-
riae.

3.
Sancti V.T.
Abraham
Iacob.

Haec via tantopere crevit primus Pater Credentium Abraham eiusque nepos Iacob, quibus Deus singulari & inusitata familiaritate loquebatur & in varijs figuris sese ostendebat, arcana sua illis manifestans qua ratione eos ad heroicis obedientiae, patientiae & longanimitatis actus exercendos, excitabat. Cuius commodum testimonium est id quod ipsi Abraham dixit, cum statuisset vastare Sodomam e Num (ait) celare posero Abraham, qui gesturus sum: cum futurus sit in gentem magnam, & praecepturus sit filiis suis, & do-

e Gen. 18. 17

mi sua post se, ut custodiant vitam Domini. quasi hoc dixerit, reuelo illi arcana mea, tantis que fauoribus eum prosequor, quia eum elegi, ad præclarissima opera, in vilitatem multorum. Eadem ratione incepit *Moyse*; quæ f. *Deus illi apparuit in flamma ignis, de medio rubi*, & alias etiam loquebatur ad *Moyse*, sicut solet loqui homo ad amicum suum: & speciali vocatione vocauit eum, vt in montem ascenderet, vbi apparuit illi, cum extraordinaria luce cælesti. Hoc autem totum erat necessarium, vt eum ad grauissimos labores subeundos animaret; quos in educendo populo eius ex Aegypto, & eodem in deserto gubernando, tolerauit.

Et vt intelligeretur, hæc Dei studia non solum erga ipsum *Moysem* ostendi, voluit, vt simul g. ascenderet *Aaron* & filii eius; & septuaginta de senioribus *Israel*, & viderent eadem Domini gloriam, & thronum & stratum sub pedibus eius quasi opus lapidis *Saphirini*, qui lapis est preciosus & coloris cæli stellatitad significandū, quod homines, qui ex seipsis sunt terra, & quemadmodum *Israëlita*, opprimuntur in conficiendis ex luto lateribus, facili per diuinam gratiam eleuabuntur ad cælestem quandam ac diuinam vitam, quæ pulchritudinem habeat & valorem *saphirinum*. Tales fuerunt vita *Dauidis*, *Eliæ*, *Danielis* & aliorum Prophetarum, ac Sanctorum, Testament. Veter. progredientibus ipsis in obsequijs exhibendis, ex acceptis internis fauoribus, quibus ad ea præstanda quotidie magis animabantur.

SEd quid de Sanctis Testamenti Noui dicemus? quomodo potuisset *CHRISTI* præcursor à teneris annis vitam in deserto ducere in rigidis aded pœnitentijs; non agendo cum alijs hominibus: nisi arctissimam cum Deo eiusque angelis familiaritatem habuisset? Et ipsemet Saluator noster in exemplum nostrum voluit indicium aliquod horum fauorum præbere, quando grande aliquod & insigne facinus erat aggressurus. Nam in Baptismo h. aperti sunt ei cæli, audita est vox patris, apparuit Spiritus Sanctus sicut columba & statim recepit se in desertum, in quo inuitato suo ieiunio initium dedit Eremiticæ ac pœnitenti vitæ, & accesserunt angeli vt cœsuri mini strarent. Et in monte *Thabor* extraordinario & insolito splendore fuiti transfiguratus, ad quem accesserunt *Moyse* & *Elias* & i loquebantur de excessu, quem completurus erat in *Ierusalem*. quali his fauoribus carnem suam ad labores aded horrendos tolerandos animaret. Hac via gloriosus dux noster deduxit primos suos milites *Apostolos* ac *discipulos*, ac primæuos *Christianos*, quemadmodum constat ex ijs, quæ refert Sanctus *Lucas* de factis sancti *Petri*, *S. Pauli*, & sancti *Stephani*; & ex prodigiosis reuelationibus Sancti *Ioannis* Euangelistæ. Eratque hoc aded frequens illo tempore, vt quando Spiritus Sanctus aduenit, tanquam Spiritus vehe-

Moyse,
f. *Exod. 1. 2.*
& c. 33. 1.

g. *Exo. 24. 9.*

Aaron.

4.
Sanct. N. T.
S. I. *Baptista*.

h. *Matt. 3. 16.*
Fauores tendunt ad dolores.
i. *Mat. 17. 2.*
i. *Luc. 9. 29.*

Act. 2. 6.
& 9.
Apocalip.

S. Spiritus
abundantia.
k Act. 2. 17
Ioel. 2. 28.

Isa. 35. 1.

Anachoreta

M. Magda-
lena.

Patriarcha
ordinum.

Isa. 59. 1.

Deus non
deficit.

Mendacio
non inuol-
uatur veri-
tas.

mens & tanquam linguæ ignis super ipsos Apostolos & reliquos fideles, S. Petrus hunc eius aduentum declarauerit, adducta Prophetia Ioelis dicentis: *kerit in nouissimis diebus (dicit Dominus) effundam de spiritu meo super omnem carnem, & prophetabunt filii vestri, & filia vestra, & iuuenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somnia somniabunt.* Hoc significans allata hac Prophetia, quod Deus Dominus noster cum ingenti clarissimorum donorum abundantia se communicaret omni generi personarum. Et ita progressus est in reliquis Ecclesiæ ætatibus. Ex quo factum est, vt loca *deserta* à multis Eremitis, & Monachis incolerentur, ducentibus vitas potius angelicas, quam humanas, in tot asperitatibus, vt absque huiusmodi cœlestibus fauoribus non fuisset possibile in eis perdurare. Quomodo enim *S. Maria Magdalena* in specu quadam per triginta annos perdurasset, nisi angeli septies quotidie eam eleuassent ad audiendam cœlestem harmoniam? Et quomodo *S. Paulus* primus Eremita sexaginta annis in alia specu permanisset? & *S. Antonius* viginti annis in quodam sepulchro, nisi ipsemet Deus in solitudine ad eum aspera dulcem se illis comitem præbuisset? Et quid dicemus de gloriosis Patriarchis religionum, *Benedicto, Bernardo, Dominico, Francisco, Ignatio* & plurimis eorum filijs? Qui admirandis cœlestibus fauoribus præuenti fuerunt, vt ad sublimes gradus sanctitatis, quam habuerunt, & ad stupenda instituta, quæ fundarunt, peruenirent: & in hodiernum diem non desistit Dominus noster, huiusmodi fauoribus eos prosequi, quos vult habere valde perfectos.

Et in multis angulis mundi habet Deus selectas aliquas personas eum quibus agit, & consuetudinem habet extraordinariam, ostendens interdum externa signa ad exempla bonorum, quamuis interdum etiam omnia velit occulta esse, propter inuidiam & malitiam incredulorum, quibus commodè licet obijcere illud *Isaia* *In nunquid abbreviata est manus Domini, aut exhausta diuina eius sapientia, aut charitas tepefacta, aut eius liberalitas contracta, aut eius omnipotentia imminuta, vt nesciat, nolit aut nequeat re ipsa huiusmodi fauores presentibus nunc exhibere, quos antiquis exhibuit & communicauit?* Quod si hoc nullo modo dici potest, cum Deus semper sit idem; credendum omnino est, habere eum temper, & nunc amicos multos in sua Ecclesia, cum quibus agit, cum ea familiaritate & facilitate, ad quam ineffabilis sua charitas eum inclinatur. Quod si Dæmon astutia sua studet omnem opinionem verarum reuelationum & visionum falsis aliis ac fictis eneruare, & contendit heroicas virtutes per alias, quæ speciem tantum habent infamare: qui propterea incredulus est; & res alias extraordinarias, quæ ad ipsius notitiã veniunt contemnitiam de eo triumphat Satanas, siquidem, quod verum est, simul cum eo quod est falsum negat, nõ discernens in-

ter bonum & malum spiritum; & absq; vilo examine omnia rejicit. *m. Nolite, ait S. Iohannes omni spiritui credere, sed neque omnem spiritum rejicite, sed probate spiritus si ex Deo sunt, aut ex Dæmone: siquidem quemadmodum certum est, Dæmonem extraordinarias deceptiones efficere in animis superbis: ita meritò, tanquam certum est habendum, quòd faciat Deus extraordinarios fauores animis humilibus ac demissis.*

§. 2. *Quibus hæc Dei studia & fauores ostendantur aut negentur.*

VT intelligamus, in quibus hominibus extraordinarij hi fauores proueniant ab *electione* & *vocatione ipsius Dei*, præmittendum est, infinitam eius charitatem & liberalitatem prætermisso ordinario suo agendi modo, Communicare aliquando extraordinarios huiusmodi fauores magnis aliquibus peccatoribus, quod fecit cum *Saulo* Ecclesie suæ persecutore, quem a *circumfulsit lux de celo*, & ita per triduum illum ad se rapuit, vt corporis quidem oculis nihil videret; animæ tamen viderit res stupendas. Hoc autem agit ob varias causas, respiciens bonum *ipsius*, qui hac ratione vocatur; ostendens misericordie suæ magnitudinem in hominem ad eò indigentem, & in prauis moribus ac tepiditatibus inueteratum, qui nisi extraordinarijs fauoribus præueniretur, periret, & in æternum maneret suis miserijs immerfus. Item, vt hoc exemplo *reliqui* peccatores imbecilles & tepidi animum resumerent, còfidentes diuinæ misericordie, quod velit ipsis manum porrigere & fauere, audi eundem Apostolum: *b. misericordia, inquit, consecutus sum, vt in me primo ostēderet Christus Iesus omnem patientiam ad informationē eorum, qui credituri sunt illi in vitā æternam.* Et hæc ratione aperit *iustis* magnitudinem suæ charitatis, & omnipotentie: qua potest quicquid vult, & absq; alicuius iniuria vtitur ingentibus misericordiis erga alios. Et vt *omnes* intelligant, non suæ industriæ, aut meritis hæc dona attribuere debere, sed liberalitati ipsius dantis: seiplos, quando ea accipiunt, humiliantes, suumque iudicium, quando non dantur, subiicientes. Deus enim D. N. vna & eadem opera multa expedit. nam, dum alicui indigno peccatori benè facit: probat humilitatem, patientiam, & charitatem iusti: quemadmodum videre licet rem totam, quasi penicillo quodam delineatam in historia filii prodigi, in quem parens insigne studium suum & extraordinarios fauores ostendit: ob quos æquum fuisset, vt natu maior frater gauderet, cernens tum insignem patris charitatem, tum fratris felicitatem sortem. Sed ad eò procul fuit ab hoc bono animo, vt inuidia tactus, manifestauerit imperfectionem suam, & iustas causas, cur parens non id

a Acto. 9. 3.
Deus aliquando peccatores exaltat. varijs de causis.

b. 1. Tim. 1. 16.

c. Luc. 8, 29.

Inuidia in
stis impe-
dit.1.
Superbia.

d. Luc. 17, 10.

2.
Impuro a-
more.c. Matt. 25,
32.3.
Intentione
impura.

studij in ipsum ostendisset, audi enim illum: ecce, inquit, tot annis seruo tibi, & nunquam mandatum tuum prateriui, & nunquam ad te mihi hœdum, ut cum amicis meis epularer: sed postquam filius tuus hic, qui deuotionem suam cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulum signatum: in quibus verbis quinque satis magnas imperfectiones suas aperuit, ex quibus provenit, ut iusti, etiamsi diu seruiuerint Deo, non tamen sint digni qui huiusmodi fauores extraordinarios experiantur.

PRIMA imperfectio est, occulta quædam *superbia* & arrogancia ob diuturna sua seruitia, & antiquitatem, quam habent in domo Dei; & obediencia, quam semper sunt professi: putantes se propterea quasi obstrictum tenere ipsum Dominum nostrum, ad huiusmodi fauores eis exhibendos. Hoc enim indicant verba illa: ecce tot annis seruo tibi: atque si diceret, an non recordaris, Domine, quod multos annos in obsequio tuo expenderim, nihil negligens eorum, quæ mihi incumbebant. Quomodo igitur te offendenti indulgens, seruientis fideliter obliuisceris? Sed satis hic se prodit defectus *humilitatis*: verè enim humilis, postquam fecerit quicquid Pater eius celestis iussit, dicit, iuxta consilium ipsius CHRISTI Domini nostri, d. quod habebam facere feci, seruus sum inutilis. Non sum dignus, cui DEVS tale impendat beneficium: quod si facere voluerit: id erit ex mera gratia.

Secundam imperfectionem aperuit, defectum scilicet in *amoris puritate*, qui non ad eum erat sincerus & purus, atque meritò debuisset filius ad eum antiquus in seruitio, erga talem parentem habere. Siquidem insinuat non illi seruire sincerè propterea, quod sit parens; sed ut hœdum ab illo accipiat fauorum ac deliciarum sensibilem. Nec vacat mysterio, quod cum parens in gratiam filij prodigi instituisset conuiuium, ex vitulo signato, hic alter non petat nisi hœdum, figuram scilicet eorum; qui in die iudicij ad *sinistram Iudicis manum collocabuntur*, ut significetur: hos fauores extraordinarios, & sensibiles non esse pro eo, qui sit infectus vanitate, ad sanctitatem ac veram deuotionem procurandam: potius præberent illi occasionem *superbiæ*, & ut inter reprobos computetur: eò quod donis ad eum præclaris abutatur.

Et hoc magis adhuc apparet ex *tertia imperfectione*, defectu scilicet *puritatis intentionis*, quæ dona illa & fauores desiderat, siquidem eos non querit, ut magis placeat ipsi Deo largitori; sed ut epularer, inquit, cum amicis meis: vana scilicet ostentatione & iactantia, manifestando omnibus illa dona que accipit, ut habeatur familiaris & charus apud ipsum dominum, qui tantum illum facit, ut hisce fauoribus illi blandiatur. Et quamnis obducatur colore & prætextum, quod fauores optet, ut possit proximis benefacere: verè tamen seipsum potius querit, quam illos.

CVIVS certum signum est *quarta* imperfectio, quam aperuit in defectu fraternæ charitatis, dum iniudebat fratri suo fauores & blanditias parentis, contemnens eum & tanquam eis indignum damnans: cum potius ex charitate gaudere & congratulari debuisset, quod videret illum sanitati restitutum, & Patrem eius cælestem ad eum esse bonum, ut indignum filium ad eum benigne exciperet. Et multo adhuc magis suum hunc defectum aperuit, quod cum famuli & omnes serui parentis ipsius lætarentur de conversione filij prodigi, ac de benignitate, quam parens illi exhibebat: ipse solus est contristatus, & ex hoc ipso indignatus. ut ex hoc discamus, sæpius sinceros & imperfectos homines lætari de felicibus his euentis, propter bonum ex eis emanans in proximos, & gloriam Deo cum eis exhibitam: qui verò perfectos se existimant, tristantur, quod ipsi alia similia non obtineant.

Ac denique hoc totum prouenit ex defectu *resignationis*, quæ se suum quæ iudicium non subijciunt, consilij & iudicio Dei; sed existimant, potius aliam viam meritò esse tenendam: quod non sit æquum prodigis filijs ita indulgere, & negligere obedientes; præbere *vitulum* saginatum ijs, qui multos annos in eo offendendo consumpserunt, & nec vnum quidem *hædum* dare ijs, qui contra semper in rebus eius obsequij sese occupauerunt. Et hinc querelæ & murmuraciones interiores, tædia & fastidia in proprium Patrem suum cælestem, & quidem eouique, ut & obedientia ipsis fastidium adferat; ac propterea à bene cæptis pedem referant.

Hæ sunt causæ præcipuæ, cur Deus huiusmodi fauores deneget multis iustis, etiam si per multos annos ipsi seruiant, custodientes eius mandata, quemadmodum filius hic, quem retulimus, cui parens non respondit, saluum dicis, aut deciperis, cum afferis te a multis annis mihi seruire, & obedire; quia id quoad *substantiam* verum erat: sed eius correxit *imperfectiorem*, ut dignus fieret, qui alia multo ampliora dona reciperet, quam ipse cum sua imperfectiōne optabat. Quæ autem hæc dona erant, nisi ipsemet Deus, & omnia quæ eius erant: Ac propterea dixit: *omnia mea tua sunt*. Quasi illi dixerit: ne respicias ad hos fauores fratri tuo à me exhibitos, sed in ea dona quæ tibi habeo præparata, & quæ in me solo inuenies: si mihi propter me ipsū, & non propter te diceris: nam in me omnia inuenies, & si me habueris, habebis omnia, quæ tibi conueniunt; & quod præstat hædo, & vitulo, omnibusque aliis donis quæ extra me habere possis; & ego tibi dare. Quare ex ordinaria lege DEVS Dominus noster extraordinarios hos fauores illis exhibet, qui cum tanta perfectione ipsi seruiant, ut careant *quinque* prædictis imperfectiōnibus, sunt verò contrariis his perfectiōnibus ornati: aut si omnes non habeant, tamen fauores iuuant ad eas comparandas in magna excellentia. Quales

sunt

4.
Inuidentia.5.
Resignationis defect.Deus meus
& omnia

Quinque
perfectiores
donorum
Dei.

sunt profunda *humilitas*, qua se indignos iudicant donis Dei, & potius penas sibi, quam huiusmodi fauores ac delicias deberi, purus *amor* Dei propter seipsum, non intendendo aliquam mercedem rerum creaturarum, sed summum gaudium & præmium iudicando, illud amare illique placere, *mentio* sincera Deo ipsi placendi absque inani respectu placendi hominibus, & opinionem nostram apud eos promouendi, sed occultando dona, quæ habemus, *charitas* & magnus erga proximos amor, ita ut de bonis illis collatis gaudeamus, etiam si excedant ea, quæ nobis sunt collata: & quâuis illi recentiores sint nobis in seruitio Dei, & exterius videantur magis indigni; ac denique perfecta proprii iudicii *resignatio* in omnibus quæ Deus constituit: iudicando, ea optima esse; & æquè gaudento, quod eidem donis careamus, atque si ea haberemus, quando Deo ita placet. Eius enim diuina ordinatio & voluntas præferri debet omnibus aliis donis: siquidem cum ipso Deo reliqua omnia habentur.

Disposi-
tio-
nes ad ex-
traordinari-
os fauores.

In vita eius,
qua coniun-
cta habetur
cum vita
S. Francisci.
Lib. 4. de
gratia Con-
templ. c. 16.
Et lib. 5. l. 3.

HAEC *quinque* prædicta sunt etiam *indicia* certa, quod vocationes ad res extraordinarias, quæ cum eis sunt connexæ, sint à Deo. Et quamuis non sit tutum eas desiderare, & querere: (ut inferius videbimus) expedit tamen non facere nos earum indignos. Hoc autem obtinebimus, si in praxim deducamus ordinarias virtutes cum quinque prædictis conditionibus, quæ *disposi-
tiones* quædam sunt ad extraordinarias recipiendas, relinquendo earum distributionem Patri nostro cælesti, cuius *charitas* non nouit se intra certos limites continere, & coarctare ad dandum, quamdiu dispositio est ad recipiendum. Et ita semel dixit S. Angelæ de Fulgino: non est minor *charitas* & dilectio mea nunc erga homines, quam fuerit tempore seruorum meorum Dominici & Francisci: quod si nunc similem in aliquibus dispositionem inuenirem, non minores nunc fauores eis ostenderem, quam illis ostendi. Et forte propterea Richardus de Sancto Victore dixit: vitæ nostræ tepiditatem & amoris nostri imperfectionem in causa esse, cur excessus illos anagogicos supernaturales non sentiamus, quos Dominus noster solet feruentibus suis amicis communicare.

CAPVT XIII.

PERICVLVM ESSE IN MODIS VITÆ
extraordinarijs, & nostras electiones versari debere
circa ordinarios.

QUAMVIS extraordinariæ vitæ rationes, de quibus pro-
ximo capite actum est, habeant prædictas ibi excellentias:
non est tamen dubium, quin sint ex se magis periculose,
habeantque plures occasiones magnarum illusionum, &
deceptionum Satanæ, qui non raro a transfigurari se in ange-
lum lucis, vt superbos decipiat, deducatque in infernum,
per aliquam non ita tritam & vîratam semitam, quam ipsi, regia & trita
via, quæ securior erat, relicta, breuiorem & certiozem existimabant. Hanc
viam tenent, qui sunt addicti nouis reuelationibus, suspensionibus & rap-
tibus; & qui nouas vitæ asperitates adinueniunt, non vîratas in vestitu, ci-
bo, & modo agendi cum hominibus, vt eos quasi suspensos teneant, & ab
eis in honore habeantur; & reliqui omnes, qui à proprio spiritu ducti sub
maiori sanctitatis prætextu, à regia & trita via recedunt, vt nouam à pro-
prio superbo iudicio adinuentam, sequantur. Quorum calamitas depicta
est in lamentabili illo casu, quem refert Ieremias Propheta b *obloginta vi-
rorum, qui venerunt de Sichem & de Silo & de Samaria*, in habitu pœnitentium
extraordinario: *rasi barba, & scissis vestibus & squalentes & munera & thus*
habebant in manu, vt offerrent in domo Domini. Quos cum impius *Ismael a lon-
gè vidisset, egressus est in occursum eorum, incedens & plorans, & inuitauit vt cum*
ipso irent ad Godoliam Chaldæorum gubernatorem in Masphat. Qui cum
uenissent ad medium ciuitatis, interfecit eos Ismael, exceptis decem viris, qui mor-
tem euaserunt, dicentes, se habere magnos thesauros in agro absconditos.
Sunt enim hi homines figura valde similis eorum, qui audent ambulare
per semitas valde singulares, cum inani suarum virtutum ostentatione.
Radunt barbam externis humiliationibus; scindunt vestimenta ieiunijs
& pœnitentijs corporalibus; dona & thus ferunt in manibus, facientes
opera & orationes publicè, vt ab omnibus videantur: qua ratione ipsi
met prouocant contra se Dæmones. Nam, vt Sanctus Gregorius au-
depradari desiderat, qui thesaurum publicè portat se via. vana enim illa o-
stentatione latrones prouocat, Dæmones scilicet tentatores, vt eum ag-
grediantur, & in graui peccata deturbent. Qui nonnunquam astute id
faciunt, fingentes se amicos & socios, & inducentes ad res magis glorio-
sas; vt sic eos præcipitent in abyssum superbiæ, & confidentiæ propria

2. Cor. 11.
14.Periculosa
sunt extra
ordinaria.

b Iere. 41. 5.

Illusiones
Dæmonū.tomil. 11. in
Euangel.

quos, cum maximè securos sese existimant, iugulant, & in infernum precipitant: nisi Dominus noster cælesti luce in medio illo periculo existentibus oculos aperiat, quemadmodum decem illis viris qui mortem euaserunt dicentes, se habere thesauros in agro absconditos. Qui enim hi sunt thesauri, (ait Sanctus Gregor.) nisi opera veræ pœnitentiæ, quæ cum non videatur oculis corporis, abscondita est in agro cordis: & per eam euadunt pœnas, qui suos agnoscunt errores.

QVOD si interpretari velimus, octoginta hos viros rectâ intentione habitum illum pœnitentium induisse, & munera sua tulisse: etiam in hoc ipso ostenditur periculum, de quo nunc agimus. Nam illi securi omninò per suam viam pergebant ad templum Domini, quod erat alias in Ierusalem: (necdum scientes fuisse à Chaldæis destructum.) At impostor ille Ismael abduxit ex via, ac deduxit in Masphar, vbi erat quoddam oratorium & altare priuatum, dicens illis, quòd ibi possent munera sua offerre ac de suis negotijs cum Godolia conferre: & tunc deceptos, vitâ priuauit. Quæ autem tragœdia hæc est, nisi eorum, qui cum viam regiam & veram tenerent pœnitentiæ & orationis; gressus que suos ad templum Dei quod est in Ecclesia dirigerent, decipiuntur à Satana, specie qua iam boni alicuius apparentis: ac deducuntur ad priuata Oratoria, vitæ que rationes singulares, vt liberiùs tutiusque eos perdat? Propterea aptè conuenit huic tentatori nomen *Ismael*, quod significat *exauditionem Dei*, eò quòd fraudes suas occultet, aſſerens, viam, quam docet, aptiorem esse, & magis compendiosam, vt Deus eos exaudiat; thusque ac dona quæ in suis manibus portant, acceptet. Sed illi *decem* fuerunt ipso prudentiores, qui aduertentes, se à recta via aberrasse, constituerunt in eam redire, quam reliquerant, dicentes se in patria sua thesauros habere absconditos in agro; media scilicet certa ac secura pœnitentiæ ac religionis Christianæ, quam Christus Dominus Noster c *thesauro in agro abscondito* comparauit. Nam in specie externa est tanquam ager pluribus communis; interiùs autem rara est ac preciosa, ob singularem, quam in se occultam habet, sanctitatem. Externa illa specie, quæ communis est, conseruat humilitatem; interiori autem præstantiâ auget Sanctitatem. Et qui hanc viam deseruerit, procul dubio decipietur à Dæmone, siquidem deceptus iam est à proprio spiritu superbo, qui ordinarias & communes vias contemnit, vt inuilitas & extraordinarias sequatur, propter quas laudari magnique fieri ab alijs possit.

Lib. 1. Moral.
cap. 19.

Ita multi ex
Doctoribus
Hebræis.

Communia
sequere, vi-
ta singula-
ria.

c Matt. 13.
44.

Via pœni-
tentia secu-
ra.

§. 1. De ingenijs excelsis & arrogantibus.

PERPENDIT pulchrè hæc prædicta S. Gregorius Nazianzenus in præclara illa homilia, quam habuit contra ingenia excelsa & arrogantia, quæ res novas & non vlitatas, nec à Maioribus dictas adinueniunt, tam in doctrina, quam in moribus, contemnentes antiquas, quas eorum maiores truerunt; aut etiam nunc reliqui fideles tenent: iudicant enim, exiguam esse virtutem communem, quam sequuntur homines; & vile esse ingenium, quod satis sibi existimet, eas veritates nosse, quas alij nouerint. Et quemadmodum superbi huius mundi, non sunt contenti vestimentis & habitu ordinatio, quo reliqui ipsis pares vtuntur, sed nouum modum adinueniunt, vt inter cæteros emineant, & singulares sint: ita hi superbi, & inanis gloriæ captatores, non sunt contenti communibus & tritis moribus ac doctrinis, quæ ab antiquitate & vsu maiorum auctoritatem acceperunt; sed alias viuendi ac sentiendi rationes inusitatas inueniunt, quibus videantur posse alios excellere, Pharisaum illum imitantes qui iactabat: *a non sum sicut ceteri hominum*, quia multa facio, quæ illi non faciunt: & hac ratione, ait Sanctus Gregorius Nazianzenus, reliquos contemnunt, & nihili ducunt. Hinc igitur inchoare debet eorum superbiæ curatio: *noli*, inquit, *ignominâ afficere consuetâ: noli venari noua quo inter plurimos excellas. Melior est portio parua, cum securitate, quam magna, cum anxietate*, ob periculum scilicet pereundi, cui te exponis. Attende illud Sapientis: *b noli esse iustus multum: neque plus sapias, quam necesse est, ne obstupescas*, cuius hic est sensus, si inanis excellentiæ desiderio motus non es contentus iustitia & scientia communi & ordinaria, sed conaris iustior & sapientior esse cæteris, obstupesces, & incidis in deliria, qua hostis Daemon accurret, vt te decipiat: Deusque hanc permittit deceptionem in tuæ superbiæ pœnam.

ΑΔΗΛΟΝ, quis prudens, cum possit viam tenere regiam & tritam, certam ac valdè securam, quam tenent omnes: velit solus ire per semitam non tritam, & periculosam, per quam nemo proficiscatur? Hoc enim est velle perire, aut in vanum laborare. Si igitur potes in cælum peruenire regia & trita veritatum & consuetudinum antiquarum via, quam tenuerunt Sancti, & Doctores Ecclesiæ: vt quid noua quaris diuerticula? *tu quid salute manus quaris?* Nam, si etiam honorem, perdis vtrunque: & si alij adulationibus te facient euanescere: alij murmurationibus te deiciant: iudicantes, te hypocritam, & illusum, quem vident pergere viam parum tritam & valdè difficilem: cuius finis fortè erit infernus. Expedit ergo regiam tenere viam, per quam multi affecti sunt salutem, & magna

Homil. de
modestia in
Disputatio.
seruanda.

Antiqua
semper cal-
canda.

a Luc. 18. 11.

Idem S. Gre-
gor. lib. 5.
Moral. c. 18.

b Eccl. 7. 17.

2.

Regia via
incedito.

Nazianze.
supra.

Dei dona: qui egregia donat; & per communia saluare noui. Ita ut, quod sunt communia, non desinant esse preciosa.

3.
Sacramen-
torum ma-
ioris com-
munis est.

Quod si velis hoc ipsum clarius videre, respice ad præcipua Sacramenta, in quibus noster Saluator totum nostrum remedium collocauit. Quid enim est in mundo magis commune, quam aliquid aqua naturalis, sicut ex fonte aut puteo accipitur? Hac igitur & non alijs angelicis aquis conficitur Sacramentum Baptismi, per quod Deus iustificat, & admittit ad ius suæ gloriæ. Et quid magis ordinarium quam frustum panis, & particula vini, quæ sunt commune hominum alimentum? At sub eorum accidentibus latet res preciosissima omnium, quas Deus habet in cælo & in terra, corpus scilicet & sanguis Unigeniti sui: quo alit perficitque te illustrissimis gratiæ suæ donis. An non igitur hac ratione te monet, ne res communes & ordinarias contempnas, in quibus ipse res aded preciosas deposuit?

4.
c Eccl. 9. 14.
Amicus an-
tiquus ser-
uandus.
Rabanus &
Iansenius.

MEMOR etiam esto, non sine mysterio dixisse Sapiensem, *cne derelinquas amicum antiquum: nouus enim non erit similis illi: vinum nouum, amicus nouus*: est enim instar musti non coacti, de quo nescitur, quale sit futurum. solet enim initio esse dulcius: sed paulò post aciescit: at antiquus amicus est tanquam vinum vetus, iam detæcatum, proprio suo comamodo sapore perfectum, quod potest vtiliter delibari, & bibi. Qui autem sunt amici antiqui, nisi Sancti Patres, & Doctores Ecclesiæ, qui nos præcellerunt? Et quod est vinum vetus, nisi consuetudines & antiquæ doctrinæ, quas illi seruarunt, & coluerunt: quæ & purificatæ, & conditæ satis sunt, ut sine periculo possint conseruari?

5.
d Luc. 5. 39.
Leges nouæ
suspectæ.

c Prou. 22.
28.

At nouæ sunt tanquam vinum nouum, nam initio dulces videntur, veræ ac sanctæ, postea verò in acetum & falsitatem conuertuntur. d *Nemo* (ait CHRISTVS Dominus) *bibens vinum vetus, statim vult nouum, dicit enim: vetus melius est*. Si igitur potes habere vetus veritatis & sanctitatis vinum, cur vis nouo inebriari, sensumque tuum amittere? Noli esse nimium iustus, *ne obstupescas*: hoc est, tali haustu sensum amittas, si stuporem tibi adferat, aut torporem in rebus agendis, qui tuam cruciet conscientiam. e *Ne transgrediaris*, ait Sapiens, *terminos antiquos, quos posuerunt Patres tui*. Patres nostri fuerunt Apostoli & Doctores, & sacratum religionum Fundatores, qui filijs suis præscripserunt modum sentiendi, & operandi, quem tenere deberent. Noli novos alios modos inuenire: si enim non eadem via pergas, qua illi, non venies ad locum, in quo illi sunt. Quis te aded fecit audacem, ut nouas rationes vitæ tuæ adinuenires? *Noli esse lege legalior, nec regula æquior, nec mandato sublimior*, dixit Nazianzenus. melius est, ut legi te conformes; regula dirigaris, teque præcepto accommodes, ac sequaris eam vitæ rationem, quam te

docet

docet Evangelium, non adinueniendo regulas & leges nouas, quæ te ab antiquis & veris retrahant, prætextu illo, vt magis in eis emineas.

ADVERTE quoque quas diuisiones & schismata adferas toti communitati in qua habitas, cum hæc noua excogitas. Hi sunt (ait S. Bernardus) unitatis diuifores: inimici pacis: charitatis expertes: vanitate tumentes: placentes sibi: & magni in oculis suis ignorantes Dei iustitiam: & suam volentes constituere. Et quæ maior superbia, quàm vt vnus homo toti congregationi iudicium suum præferat: tanquam ipse solus habeat Spiritum Dei: vt reliquos post se trahat. vñ illis qui faciunt se proprii iudicij idololatrias, venerantes vitæ rationem, quam sibi adinuerunt, tãquam diuinam: cum sit diabolica, & mundana; eaque decipiunt simplices, vt illos sequantur. Quamobrem seuerissimè punientur sicut populus ille, cui Deus per Amos Prophetam dicebat: non parcam in dilatandis terminum suum. Quæ (ait S. Gregorius Papa) sunt prægnantes Galaad, nisi animæ simplices, ac sinceræ Ecclesiæ plenæ sanctis, magnisque Deo seruo seruiendi desiderijs? Has secas ac diuidis verbis & exemplis singularitatis tuæ; ob dissensionem ac discordiã, quam in eis efficis: vbi enim huiusmodi sunt nouitates, simul etiam sunt partialitates, & factiones: deficiente autem charitate, diuisio sequitur cordis, & mors animæ: & vtrumque tibi tanquam causã tribuetur.

§. 2. *In electione Status non esse refugiendum ad res extraordinarias quas consequi non possimus.*

EX omnibus prædictis intelliges, quod cum alicuius Status, Sortis, aut vitæ rationis electionem facere volueris, non debeas oculos tuos cõijcere in res extraordinarias, quas consequi nõ possis; aut quæ in tuũ cedat detrimentum, sed in res receptas & approbatas in Ecclesia & Republica in qua habitas, iuxta consilium Sapientis dicentis: *ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere: quia facient sibi pennas quasi aquile & volabunt in cælũ, sed prudentia tua pone modum: eos tantum spirituales diuitias querens scientiarũ gratiarum ac donorum, quas Dominus noster solet concedere diligentibus ac prudentibus, in eis quærendis, alioquin inuenies te deceptum ac defatigatum; eis quæ non obtentis; laboris tui feceris iacturam, eò quod inaniter eas quæsiueris. Conijce oculos in vitas Sanctorum, quibus Dominus noster similes gratias communicauit: gratias quæ agens pro extraordinarijs fauoribus illis exhibitis, eorundem imitare virtutes: hæc enim via est ad obtinendam raram virtutem & sanctitatem, quam illi sunt consecuti. Sunt inquit S. Bernardus vitæ Sanctorum similes conuiujs magnorum Dominorum, in quibus delicati cibi vinaque pretiosa apponuntur in vasis aureis & argenteis. Sed cibi & vina conuiujs proponuntur, vt comedant & bibant;*

6.
Serm. de Resurr. etc.
cc
cc
cc
Singulares communitatem euerstunt.
f. Amos 1. 13.

a. Prov. 23. 3.
Beda hic.
Virtutes imitare si-
gna mirare.
in Serm. de Martino.

*Intus singu-
laris, foris
sectare com-
munia.*

3. h. 40 #
2.
b. 1. Co. 9. 22

c. Eccl. 44.
20.
d. Psal. 140.
10.

c. Cant. 6. 9.

f. Psal. 4. 9.

non tamen permittuntur aurea & argentea vasa secum accipere: quia non fuerunt ad hoc apposita; sed vt conuiuia recrearentur ex eorum pulchritudine, & agnoscerent inuitantis Principis diuitias & excellentiam. Sic etiam Sanctorum virtutes locum tenent ciborum, & preciosorum vinorum, vt eas in nos ipsos traiciamus, & imitemur, ac ex eis proficiamus: miracula autem & extraordinaria dona illis communicata, propterea tantum proponuntur, vt admiremur, & glorificemus Deum, qui talia illis donauit; & animemur ad feruenter ei seruiendum, sperantes quod ex sua liberalitate si ad nostram salutem expedierit, daturus sit nobis cum cibo orbem argenteum; & cum vino poculum aureum: siquidem vtrumque illi est æque facile: quod si non fecerit, non id parcitati, sed alicui alteri eius gloriæ fini tribuendum est. Precipue cum aliquando soleat ipse in testaceis scutellis & vitreis scyphis, cibos & vina preciosiora tribuere potius, quam in argenteis & aureis: vt sapientiæ suæ profunditatem ostendat, qui excellentem valde sanctitatem internam communicet, per media, quoad exteriora, communia & ordinaria: vt ipsius nostri Saluatoris vestigia sequamur, qui docuit nos modum quandam singularitatis, quem omnes optare debemus. Fuit enim *singularis* ipse in virtutibus *internis*, & in operibus spectantibus ad obseruationem legis diuinæ, & consiliorum Euangelicorum, in quibus perfectio summa consistit. In *exterioribus* autem eam vitæ rationem elegit, quæ similis esset ei, quam reliqui homines *communiter* seruabant, in vestitu, cibo, & modo cum eis agendi, exprimens in se: vt S. Thomas perpendit, consilium illud, quod eius Apostolus ab illo accepit, cum dixit: *b. omnia omnibus factus sum, vt omnes lucraret, & facerem saluos*, eum in modum debes te exterius comuni & ordinariæ rationi vitæ accommodare, quæ habent reliqui tibi pares. Studeto autem præcellere & singularis esse, quoad virtutes internas, & opera in quibus consistit perfecta legis Euangelicæ obseruatio, iuxta tui Status rationem, ita vt singularitatem, & nouitatem illam angeli admirentur, & ipsi homines, videntes te singulari quodam, valdeq; perfecto modo, communia aliis opera exercere: vt de te dicatur, quod Sapiens dixit de magno illo Sacerdote, quod *c. non esse inuentus similis illi, qui conseruaret legem excelsi* & quod Dauid de se ipso dixit, *d. singulariter sum ego donec transeam*, ita enim statuebat, se velle singularem esse in vita, vt non solū subtraheret se cōgregationi peccatorū, sed tepidorū etiā, ac imperfectorū, vt posset e *electus esse sicut Sol*, qui est inter stellas singularis. Hæc singularitas valde tuta via est, magnāq; fiducia adfert in Deū; & pignora præbet perseueratiæ vsq; ad mortē, iuxta illud eiusdē Dauidis, *f. in pace in id ipsū dormiā & requiescā: quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me*, & curam & sollicitudinem meam tibi cum singulari sanctitate seruiendi, remuneraturus sis singulari & certa spe ad regnum tuum perueniendi.

CAPVT XIV

ELENCHVS OMNIUM ORDINARIORVM
mercatorum ad magnam sanctitatem in quocunque sta-
tu consequendam.

Thuc tractatui finem imponamus, ad consolationem eorum, qui desiderant singularem sanctitatem in suo Statu consequi, elenchum hic ponemus mediocrium ordinariorum, quæ ad id sunt magis efficacia, sequentes quod S. Ioannes dixit de cœlesti Ierusalem: quod a *haberet duodecim portas, ab Oriente, ab Aquilone, ab Austro, & ab Occasu.* Ad huius similitudinem dicere possumus Sanctitatem habere multas portas, per quas ad eius interiora aditus pateat: quæ sunt in quatuor ordines distributæ.

PRIMUM enim habet suum Orientem; hoc est, *Fidem*, per quam Soli iustitiæ communicare incipit lucem doctrinæ, triplici nos cognitione illustrans, *in qua est vita æterna*; cognitione scilicet DEI Trini & vniuersi; CHRISTI DEI & hominis Saluatoris nostri; ac nostri ipsorum, & miseriarum nostrarum; ad quas cognitiones tanquam per portas quasdam patet aditus, per triplicem exercitium, quod fidem clarificatæ disponit ad contemplationem: *Audire* scilicet Conciones, *legere* libros bonos & *meditari* diuina mysteria: dando operam, vt veritatum cognitio voluntatem alliciat ad procurandas virtutes.

Et quoniam solet interdum Sanctitatis aliqua imminutio fieri, habet etiam suum Aquilonem siue Septentrionem, *penitentiam* scilicet: cuius tres sunt portæ; *Contritio*, *Confessio*, & *Satisfactio*: Contritioni addenda sunt feruentia vitæ renouandæ proposita; Confessione, frequens conscientia examen; Satisfactioni, ieiunia & aliæ pœnæ quæ carnem macerent ac doment. Hinc transitus patet ad Austrum siue Meridiem Sanctitatis feruorē scilicet *charitatis*: cuius tres præcipuè sunt actus. *amor* DEI super omnia; *amor proximorum*, siue amici illi sint, siue inimici; & *zelus* contra omnia peccata: ita vt amor & zelus hic etiam in operibus appareat. Ad hunc feruorem aditus patet per tres insignes portas, quæ sunt familiaritas cum Deo in *oratione* mentali & vocali; frequentatio sacrae *Communions*, & assistentia Sancto *Missa* Sacrificio, vbi ipsemet Christus Dominus adest, ad hunc feruorem in suis electis excitandū. Denique cum perfecta charitas consistat in extinctione cupiditatis, habet sanctitas etiam suum Occidentem; perfectam se. *mortificationem* sui ipsius, quæ mundo, & amori proprio moriatur. Eius tres portæ sunt tres insignes mortificationes trium appetitionum, *deliciarū*

Media san-
ctitatis.

a Apo. 21. 12.

1.

Fides.
b Ioan. 1. 2. 3.

2.

Penitentia.

3.

Charitas.

4.

Mortificatio

d. 11.

diuitiarum, & inanium honorum: acceptando simul cum humilitate & patientia crucem, quam in his tribus rebus hominū malitia nobis imposuerit.

Ps. 117. 19.

Voluntas
Dei, imita
tio Christi.

Mat. 7. 21.

3. c. 19. 17.

1. Io. 10. 9.

Virtutes cō
nexæ.

Interiora
virtutum
penetrāaa.

Ps. 44. 14

I.
Humilitas.

Mat. 7. 13.

Hæ summam sunt omnes portæ heroicæ Sanctitatis, de quibus Dauid aperite mihi portas iustitiæ, ingressus in eas cōfitebor Domino: hæc porta Domini, iusti intrabūt in eam. Iudicabat pius hic Rex, Sanctitatem & perfectionem esse instar magni cuiusdam templi multarū portarum, sed quæ sint clausæ: desiderans autem ingredi, clamabat, vt eas ipsi aperirent: vt tutò se occuparet in diuinis laudibus, in societate reliquorum iustorum. Et quamuis portæ sint multæ, ipse tamen adiecit: hæc porta Domini. ita inueniens, omnes duodecim portas reduci ad vnā, ad perfectam scilicet diuinæ d voluntatis executionem in rebus omnibus, & perfectam Christi D. N. imitationem, qui dixit: ego sum ostium: per me si quis introierit, saluabitur. Omnes etiam duodecim appellantur vna, ob insignem vnitionem & contextonem inter se. Nam ingressus per vnā, dispositio est aut fructus ingressus per alterā: & qui benè per vnā ingreditur etiam benè ingredietur per oēs: & qui aliquā cōtēperit, non inueniet facile aditū per alias. Quod si desideras esse iustus, necesse est per illas intrare; nā iusti intrabūt per illā. Non est via alia ad iustitiā & Sanctitatem; nisi per has portas cum connexionē prædicta. danda autem semper est opera, vt magis semper ingrediamur ad intima omnium. Quotidiè ingrediendum tibi est per aliquam earum, designando horam lectioni & orationi mentali & vocali; conscientiæ examini, auditioni Missæ in qua spiritualiter communices. Certis etiam temporibus per alias portas est ingrediendum, frequentando Sacramenta Confessionis & Communionis. Semper & in omni hora paratus esse debes, vt ingrediaris portas mortificationis, implēdo præcepta omnia pœnalia, quæ occurrēt & molestias eueniētēs acceptādo; felicitati tribuendo, quod multæ occurrāt occasiones exercendę paciētia. Quæ omnia non in specie tantum sunt peragēda, vt ea sola sis contentus: quia hoc nō est intrare portas iustitiæ; sed extra eas remanere. Quia externa tantum opera nō sunt nisi facies quædā domus Sanctitatis & qui ea sola est contentus, in ipsa porta hēret, nec ingreditur ad interiora virtutis; in qua præcipue cōsistit gloria filia regis cœlestis, & Sanctitas perfecta.

Ob hanc causam tria magni momenti documenta sunt tibi seruanda, quæ regius Propheta in his verbis attigit. Primum est, vt profunda humilitatis fundamentum iacias, agnoscens has portas Sanctitatis tibi esse quasi ocellas, nec proprijs viribus te posse eas referare (nisi Deus illas aperiat) ob innumera impedimenta, quæ Dæmon: mundus & caro quotidie apponunt. Ac propterea Christus D. N. dixit: g portam ad aeternam vitam esse angustam, & viam arctam, & paucos inuenire eam. Quod si ex numero paucorum velis esse oportet te demittere, ac demissē Deo dicere cum Davide; aperis mihi portas

in iustis, & iuua, vt per omnes ingrediatur. Cogita aliquando te ob tua peccata valde procul ab eis esse, quemadmodum reus aliquis fugiens iustitiæ ministros volentes ipsum capere: qui veniens ad Ecclesiam, si fores inueniat obseratas, clamat, & pulsar, petens sibi aperiri, vt ingressus, ab imminente periculo, liberetur: Ita videns te à vitijs & passionibus tuis vrgeri & sollicitari: si effugere velis pœnas iustitiæ DEI, tibi minantis: recipere te debes ad portas Sanctitatis, Sacramentorum præcipue, petens, tibi aperiri; vt ingressus, remedium obtineas.

ALIAS cogitare poteris, te ob torporem tuum manere tantum extra ad portas Sanctitatis: quia tota tua virtus exterior est, & tantum in specie, & ob humanos respectus: quare de hoc erubescens clamabis ad Deum, vt tibi aperiat, vt ingrediaris, ac de interna Sanctitate & perfectione cum illo agas. Et quamuis valde sis progressus ad interiora, adhuc tamen multum tibi superest, vt possis propterea existimare, te adhuc in porta versari; idè enim Ecclesiasticus dixit: *h Cum consummauerit homo, tunc incipiet*: & quoniã impedimenta solent renouari: ita semper oportet clamare ad DEVM, vt eadem tibi portas iterum aperiat, dicens: *aperite mihi*: ò Deus Trinus & Vnus, etiam si iustitiæ portæ alijs pateant volentibus per eas intrare: at ego illas tanquam mihi obseratas aspicio, ob grauissimas meas culpas ac imbecillitates: aperi mihi illas, Domine, adiuuans me, vt feruenter per omnes ingrediatur. Quare huic humilitati coniungere debes fiduciam, de prouidentia & liberalitate huius Domini, quod cum magna tua oblectatione illas aperiet & implebit promissionem suam, quæ dixit *i pulsate, & aperietur vobis*. Deus est præcipuus harum portarum ianitor, & in suis manibus habet clauis ad aperendum, quæ sunt *inspiraciones & illustrationes cœlestes*. Et vt dicitur in Apocalypsi, *cum ipse aperit, nemo claudit, & cum claudat, nemo aperit*. I Ego dicit Dominus, *aperiam coram te ianuas, & porta non claudentur*. Ego ante te ibo, ac ducam: *& gloriosos terra humiliabo, qui tibi obstant: portas aereas conteram, & velles ferreas confringam, omniaque impedimenta remouebo: & dabo tibi thesauros in his operibus absconditos*: quapropter animum resume, vt ingredi possis ad fruendum eis.

Quandocunque igitur horum exercitiorum aliquod incipies, hac confidentia petes à Deo, vt portam tibi aperiat, quã possis ad eius interiora penetrare, missa aliqua inspiratione, quæ tanquam clavis aperiat & inducat in secretissima orationis & contemplationis, & reliquarum spirituum exercitationum. Quam inspirationem ubi acceperis, mox ei parendum esse statue; & ingrediendum, vt id præstes, quod inspirat. quemadmodum S. Ioannes ait: *vidi ostium apertum in caelo, & audiui vocem dicentem, ascende huc, & ostendam tibi, quæ oportet fieri post hæc, & subiicit, & statim fui in*

2.
Quotidie
inchoan-
dum est.

h Eccl. 18. 6.

i Matt. 7. 7.
Clauis cali.

k Apoc. 3. 7.
i Isai. 45. 1.

3.
Inspirationi
parendum.

n Apoc. 4. 1

spiritu, vt videret ea, ad quæ inuitabatur. Qua promptitudine docet nos, nõ debere moras trahere, quando Deus portam aperit; sed statim ingredi, nõ ipse fortè iratus eam occludat in pœnam nostræ pigritiæ. Rarò enim amissa bona occasio redit, aut recuperatur. Et qui inspirationi diuinæ non obtemperat, ea se reddit indignum. Quòd si n *Deus stet ad ostium* cordis tui, & *pulset*, vt ad te ingrediatur; tu verò nõ statim ei aperias, præbendo cõsensum; non erit mirum, si tibi petenti, vt Sanctitatis portas aperiat, ostendat se nõ audire; nec eas aperiat, vt specialem illum fauorem exhibeat, quem tu cuperes.

n Apoc. 3. 20

4.
ianitores
cali Angeli
& Homines

EXPEDIT tamen attendere, quòd Dominus noster nolit semper ianitoris officium solum præstare, sed alios *duos* adhibet adiutores: angelos scilicet custodes, qui suis impulsibus nos mouent, & adiuuant, vt per has portas ingrediamur, remouendo impedimenta à dæmonibus posita.

Apoc. 21. 12.

Propterea S. Ioannes de *duodecim* illis *portis* cœlestis *Ierusalem* dicit, fuisse *duodecim angelos in eis*, quasi earum ianitores, quibus incumberet custodia earum, quas suis temporibus etiam aperirent. Etiam *Prelati* Ecclesiæ, *Prædicatores*, *Confessarij*, & *Patres spirituales*, sunt ianitores, quorum industria & directione aperit Deus istas portas. Et manibus *Sacerdotum* & *Confessariorum* clauis regni cœlorum commisit ad remittenda peccata; & corpus eius consecrandum, & fidelibus distribuendum. Ad hos omnes ianitores dirigenda est petitio illa *Dauidis*, *aperita mihi portas iustitiæ*; accedendo scilicet demissè, & confidenter ad illos, vt in Dei nomine te inuent; vt cum fructu intrare possis per portas horum exercitiõrum. præcipuam spem tuam in ipso Deo collocans, qui per suos ministros te dirigit.

5.
Gloria Dei
noster finis.

DENIQUE, cum per aliquam ex his portis ingredieris; facies quod dixit *Dauid*; *ingressus in eas, confitebor Domino* constituens tibi ingressus tui & omnium exercitiõrum tuorũ finem *DEI tui gloriam*, eiusque perpetuas laudes, absque aliquo alio fine terreno, desiderans Deum in te, & per omnes creaturas laudari: vitaque tua sit talis, vt omnes propter eam, illam glorificent.

Non sibi sed
Deo.

Et quando fauorem aliquem eius in ipso ingressu experieris, debes eundem propterea laudare; & quicquid boni habes, ac recipis non tuis diligentijs tanquam tuis, sed diuinæ misericordiæ & liberalitati attribues, quæ tuæ miserix est compassa, concipiesque noua & feruentia proposita redeundi vt per easdem portas continue ingrediaris, donec in fine vitæ ingrediaris per portas cœlestis *Ierusalem* ad videndum & fruendum Deo in eius gloria in æternum.

Finis primi Tractatus.